

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΝΑΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΕΡΟΣ Β΄

Ἡ συλλογὴ τῶν χαραγμάτων καὶ ὀρισμένων ἐπιγραφῶν ποὺ δημοσιεύονται στὴν παρούσα μελέτη ἀποτελεῖ τὸ δεύτερο μέρος μιᾶς ἐργασίας, τὸ πρῶτο μέρος τῆς ὁποίας δημοσιεύτηκε στὸν τόμο πρὸς τιμὴν τοῦ πρόωρα χαμένου Νίκου Παναγιωτάκη¹. Τὸ δεύτερο αὐτὸ μέρος δὲν ἐξαντλεῖ πλήρως τὸ ὑπάρχον ὕλικό, εἶναι ἐπομένως πρόθεση τῶν ὑπογραφομένων νὰ ἐπανέλθουν μετὰ τὸνλάχιστον μία ἀκόμη προσεχῆ μελέτη².

Ἡ κατάταξη τῶν ἐκκλησιῶν, ὅπως καὶ στὴ δημοσίευση τοῦ πρώτου μέρους, γίνεται κατὰ νομοὺς καὶ ἐπαρχίες ἀπὸ τὰ δυτικὰ πρὸς τὰ ἀνατολικά. Τὰ χωριὰ σὲ κάθε ἐπαρχία κατατάσσονται ἀλφαβητικά. Στὶς ἐκκλησίες ἀναφέρεται, ὅπου ὑπάρχει, μόνο ὁ ἀριθμὸς τοῦ Τοπογραφικοῦ Καταλόγου τῶν Gerola-Λασιθιωτάκη. Οἱ γράφοντες θεώρησαν ὅτι ἡ παράθεση μιᾶς κατὰ τὸ δυνατόν πλήρους βιβλιογραφίας γιὰ κάθε ἐκκλησία θὰ ξέφευγε ἀπὸ τὸ σκοπὸ τῆς παρούσας ἐργασίας. Σὲ κάθε ἐκκλησία τὰ χαράγματα καταγράφονται σὲ ὁμάδες ἀνάλογα μετὰ τὸν τοῖχο τοῦ ναοῦ ἢ ἄλλο ἀρχιτεκτονικὸ τμήμα πάνω στὸ ὁποῖο βρίσκονται. Τὰ χαράγματα κάθε ὁμάδας ἀναγράφονται μετὰ χρονολογικὴ σειρὰ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ παλαιότερα. Ἀκολουθοῦν ὅσα δὲν ἔχουν χρονολογία, πρῶτα τὰ λατινικὰ καὶ κατόπιν τὰ ἑλληνικά, καὶ στὴ συνέχεια ὅσα εἶναι μονογράμματα ἢ σχέδια.

Ἡ ἔκδοση τῶν χαραγμάτων ἀκολουθεῖ τὴν ἀκριβῆ ὀρθογραφία τους, προκειμένου νὰ δοθεῖ κατὰ τὸ δυνατόν ἀκριβέστερη εἰκόνα τους καὶ εἰκόνα τοῦ ἀλφαβητισμοῦ τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὰ χάραξαν. Οἱ συντομογραφίες ἀναλύουν-

1. Δ. Τσουγκαράκης – Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, «Ἀνέκδοτα χαράγματα καὶ ἐπιγραφές ἀπὸ ναοὺς καὶ μονές τῆς Κρήτης», *Ἐνθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, Ἡράκλειο 2000, σ. 681-732.

2. Στὶς προθέσεις μας εἶναι ἐπίσης ἡ δημοσίευση ἑνὸς corpus τῶν χαραγμάτων τῆς Κρήτης, μετὰ συγκέντρωση καὶ ἐπανεκδοση ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευμένων.

ται μέσα σε παρενθέσεις ()· σε ὄρθιες ἀγκύλες [] περιλαμβάνονται οἱ συμπληρώσεις λέξεων ἢ γραμμάτων ποὺ ἔχουν φθαρεῖ· σε γωνιώδεις ἀγκύλες < > περιλαμβάνονται λέξεις ἢ γράμματα ποὺ παραλείφθηκαν· ἢ τελεία (.) δηλώνει γράμμα μὴ ἀναγνώσιμο, ἐνῶ σε ἄγκιστρα { } περιλαμβάνονται οἱ ἐξοβελιστέες λέξεις ἢ γράμματα. Μὲ ἐρωτηματικά (; ἢ ?) δηλώνεται ἡ ἀβεβαιότητα μιᾶς ἀνάγνωσης. Τὸ σύμπλεγμα ὄ πάντοτε ἀναλύεται σὲ ου. Ὁ ἄστερισκος * στὸ τέλος ἐνὸς χαραγμάτος δηλώνει τὴν ὑπαρξὴ ἀντίστοιχου σχεδίου. Οἱ ἴδιες ἀρχὲς ἀκολουθήθηκαν καὶ στὴν ἐκδοσὴ τῶν ἐπιγραφῶν, ἀν καὶ σὲ ὀρισμένες ἀπὸ αὐτὲς δίνεται καὶ μεταγραφή τους μὲ μερικὴ ἀποκατάσταση (ἀπόδοσὴ μὲ πεζὰ καὶ κεφαλαιογραφήσεις τῶν κυρίων ὀνομάτων).

Οἱ ἐγγενεῖς ἀντικειμενικὲς δυσκολίες στὴν ἀνάγνωσθ τῶν χαραγμάτων καθὼς καὶ οἱ μεγάλες φθορὲς ποὺ συχνὰ ὑπάρχουν στοὺς τοίχους τῶν ναῶν μᾶς δημιουργοῦν ἀρκετὰ κενὰ στὶς ἀποκαταστάσεις τῶν κειμένων· ὡστόσο τὶς περισσότερες φορὲς τὰ βασικὰ πληροφοριακὰ στοιχεῖα τῶν χαραγμάτων παραμένουν ἀκέραια καί, πιστεύουμε, ἐκμεταλλεύσιμα, ἔτσι ὥστε τελικὰ νὰ διαθέτουμε μίαν ἀρκετὰ σημαντικὴ καί, μέχρι στιγμῆς, πολὺ λίγο ἀξιοποιημένη ἱστορικὴ πηγὴ. Ὅρισμένα ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα, πάντως, ποὺ εἴχαμε διατυπώσει καὶ στὸ πρῶτο μέρος, ἰσχύουν καὶ ἐδῶ, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν μεγάλο ἀριθμὸ χαραγμάτων σὲ συγκεκριμένες ἐκκλησίες³. Ἐδῶ βλέπουμε νὰ συγκεντρώνουν μεγάλο ἀριθμὸ χαραγμάτων ὀρισμένες ἐκκλησίες τῆς δυτικῆς Κρήτης, κυρίως τῶν ἐπαρχιῶν Κισάμου καὶ Σελίνου (π.χ. Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρος στὸ Κεφάλι Κισάμου, Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρος καὶ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ στὸ Κακοδίκι, Σωτήρας στὴ Σκλαβοπούλα, Ἅγιος Γεώργιος στὸ Κουστογέρακο, Παναγία στὰ Τζεβρεμιανὰ Καντάνου), ὁ Ἅγιος Νικόλαος στὰ Κυριακοσέλια Ἀποκορώνου, καὶ στὰ ἀνατολικά ἢ Παναγία στὶς Λιθίνες Σητείας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴ συχνότητα ἐμφάνισης τῶν προσώπων, τὰ ἄτομα ποὺ ἐμφανίζονται περισσότερο ἀπὸ μίαν φορὰ εἶναι ἐλάχιστα (Μιχαὴλ Chatala, Tomado Decanal, Tomaxin Damilan, Alexandro Zoto, Alessandro Zanis, Pero Stabuzo), ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλή μεριὰ ἔχουμε συχνὴ ἐμφάνιση πολλῶν γνωστῶν βενετσιάνικων ἢ γενικῶς ἰταλικῶν οἰκογενειῶν (Barbarigo ἢ Barbadigo, Colona, Contarini, Cornaro, Damilan, Dandolo, Decanal, Demolin, Dono, Doto, Gradenigo ἢ Gradonico, Mudacio, Nani, Querini, Renier, Rizado, Taiapiera, Trevisan, Vizmano, Zancarol, Zanis κτλ.). Ἀπὸ πλευρᾶς, τέλος, ἀξιωματῶν, ἐμφανίζονται ὀρισμένοι καπετάνιοι περιοχῶν (Σκλαβοπούλας, Καβουσιοῦ), ἕνας πιθανὸν consiliarius Κρήτης, καθὼς καὶ ὀρισμένοι νοτάριοι καὶ scribani. Σημαντικὸς

3. Δ. Τσουγκαράκης – Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, ὁ.π.

ἐπίσης εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων στὰ ἑλληνικὰ χαραγμάτα, πρᾶγμα βέβαια φυσικό, ἀφοῦ ἀποτελοῦσαν συχνὰ τὸ μόνον ἐγγράμματο τμήμα τῶν Ἑλλήνων στὴν ὑπαιθρο.

Τὰ χαραγμάτα ποὺ δημοσιεύονται ἐδῶ εἶναι συνολικὰ 724, ἀν καὶ ὅσα ἔχουν ἐντοπιστεῖ εἶναι σημαντικὰ περισσότερα. Δὲν θεωρήσαμε ὡστόσο σκόπιμο νὰ περιλάβουμε στὸ ἀριθμητικὸ σύνολο ὅσα χαραγμάτα δὲν ἦταν ἐπαρκῶς ἀναγνώσιμα. Στὸν συνολικὸ αὐτὸν ἀριθμὸ δὲν περιλαμβάνονται οἱ ἐπιγραφὲς τῶν δωρητῶν σὲ φορητὲς εἰκόνες. Περιλαμβάνονται ἐπίσης τὰ μονογράμματα καὶ τὰ οἰκόσημα, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν συνοδεύονται ἀπὸ κάποιο περαιτέρω κείμενο. Τὰ δύο τρίτα περίπου αὐτῶν τῶν χαραγμάτων (σχεδὸν 72%) εἶναι λατινικά, καὶ μόνον 28% περίπου ἑλληνικά. Ἀπὸ τὰ λατινικά χαραγμάτα, ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς –τὸ ἕνα τέταρτο τοῦ συνόλου ὄλων τῶν χαραγμάτων καὶ πάνω ἀπὸ τὸ ἕνα τρίτο τῶν λατινικῶν– ἀνήκει στὸν 15ο αἰῶνα. Μαζὶ μὲ τὰ χαραγμάτα τοῦ 16ου αἰῶνα ἀποτελοῦν πάνω ἀπὸ τὸ 40% τοῦ γενικοῦ συνόλου. Ἡ δευτέρη πάντως σὲ ἀπόλυτους ἀριθμοὺς κατηγορία εἶναι τὰ χαραγμάτα ποὺ δὲν παρέχουν κάποια χρονολογικὴ ἔνδειξη, εἴτε διότι δὲν εἶχαν ἐξ ἀρχῆς, εἴτε διότι ἡ χρονολογία ἔχει ἐξαφανιστεῖ λόγω φθορᾶς. Ἡ τελευταία κατηγορία –αὐτὴ τῶν χαραγμάτων χωρὶς χρονολογία– εἶναι καὶ ἡ μεγαλύτερη στὰ ἑλληνικὰ χαραγμάτα (περίπου τὸ 40% τοῦ συνόλου τῶν ἑλληνικῶν). Ἡ δευτέρη σὲ μέγεθος κατηγορία τῶν ἑλληνικῶν εἶναι αὐτὴ τοῦ 16ου αἰῶνα, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ ἕνα τέταρτο τοῦ συνόλου. Ἡ συνολικὴ ἀριθμητικὴ εἰκόνα κατὰ κατηγορία χαραγμάτων φαίνεται στὸν παρακάτω Πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ

αἰώνας	ΛΑΤΙΝΙΚΑ			ΕΛΛΗΝΙΚΑ			ΣΥΝΟΛΑ			
	ἀριθ.	% λατ.	% συν.	ἀριθ.	% ἐλλ.	% συν.	ἀριθμ.	%	% λατ.	% ἐλλ.
14ος	48	9,25	6,65	7	3,45	0,97	55	7,02	87,27	12,73
15ος	185	35,65	25,62	11	5,42	1,52	196	27,15	94,39	5,61
16ος	108	20,81	14,96	52	25,62	7,20	160	22,16	67,5	32,50
17ος	22	4,24	3,05	29	14,29	4,02	51	7,06	43,14	56,86
18ος	1			17	8,37	2,35	18	2,49	5,56	94,44
19ος	–			6	2,96	0,83	6	0,83	–	100
ἐλλην. μὲ λατ. χαρακτ.	4						4			
χωρὶς χρον.	153	29,29	21,05	81	39,9	11,22	234	32,27	65,24	34,76
Σύνολο	521		71,88	203		28,12	724			

Ειδικότερα για τὰ οικόσημα θὰ πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι ἔχουμε συγκεντρώσει καὶ δημοσιεύουμε ἐδῶ ἓνα σημαντικό ἀριθμὸ –πάνω ἀπὸ εἴκοσι– ἀλλὰ ὅτι ἡ περιγραφή καὶ ταύτισή τους παρουσιάζει δυσκολίες λόγω τῆς ἔλλειψης τῶν πραγματικῶν τους χρωμάτων, καθὼς τὰ χαραγμένα οικόσημα στὸ πεδίο τους ἔχουν τὰ χρώματα τῆς ἐπιφάνειας πάνω στὴν ὁποία χαραχτήκαν. Ὡστόσο παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, ἐπειδὴ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι πολὺ παλαιά, ἀκόμη καὶ τοῦ 14ου καὶ τοῦ 15ου αἰώνα, καὶ ἀντιπροσωπεύουν δείγματα πρώιμης ἐραλδικῆς ποὺ δὲν συναντᾶται συχνά. Ἀνάμεσά τους περιλαμβάνονται καὶ δύο γυναικεῖα οικόσημα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐπίσης σπάνια.

Εὐχαριστίες ὀφείλονται καὶ πάλι σὲ πολλούς: στὴν Ἐφορία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Κρήτης καὶ στὸν φίλο προϊστάμενό της Μιχάλη Ἀδριανάκη, στοὺς συναδέλφους Δημήτριο Σοφιανὸ καὶ Νικόλαο Καραπιδάκη, καθηγητὲς τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, καθὼς καὶ στὸν συνάδελφο Κώστα Λαμπρινό, τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου Ἑλληνισμοῦ, γιὰ τὴν κατὰ καιροὺς βοήθειά τους στὴν ἀνάγνωση ὀρισμένων χαραγμάτων. Ἰδιαίτερη εἶναι ἡ ὀφειλή μας στὸν ἀδικοχαμένο συνάδελφο Ἰωάννη Λασκαράτο γιὰ τὴ βοήθειά του στὸν ἔλεγχο τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν ταύτιση τῶν οἰκοσήμων. Εὐχαριστίες ὀφείλουμε καὶ στὴν κυρία Εἰρήνη Ἀλεξανδρίδου γιὰ τὰ σχέδια τῶν μονογραμμάτων καὶ οἰκοσήμων ποὺ δημοσιεύουμε. Τέλος, πρέπει καὶ πάλι νὰ ἐκφράσουμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας στοὺς κατοίκους τῶν κρητικῶν χωριῶν, στοὺς ἱερεῖς τῶν ναῶν καὶ τοὺς μοναχοὺς τῶν μονῶν, ποὺ μὲ ποικίλους τρόπους μᾶς βοηθοῦν κάθε φορὰ στὸ ἔργο μας.

Γιὰ τὶς συχνὰ παραπεμπόμενες ἐργασίες χρησιμοποιοῦνται οἱ παρακάτω συντομογραφίες:

Curuni, *Graffiti*: S. A. Curuni, *Documenti di graffiti e di epigrafi venetocretesi conservati nell' archivio Gerola dell' Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti*, Βενετία 1990.

Ξανθουδίδης, «Ἐπιγραφαί»: Σ.Α. Ξανθουδίδης, «Χριστιανικὰ ἐπιγραφαὶ ἐκ Κρήτης», *Ἀθηνᾶ*, 15 (1903), σ. 51-163.

Gerola, *MV*: Guiseppe Gerola, *Monumenti Veneti dell' isola di Creta*, τ. I-IV, Βενετία 1905-1932.

Κατάλογος: G. Gerola – K. E. Λασσιθιωτάκης, *Τοπογραφικὸς Κατάλογος τῶν τοιχογραφημένων ἐκκλησιῶν τῆς Κρήτης*, Ἡράκλειο 1961.

ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Ἐπαρχία Κισάμου

χ. Βάθη (Κούνενι)

- Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 45)

Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

1. *αφ* (=1590)

χ. Κεφάλι

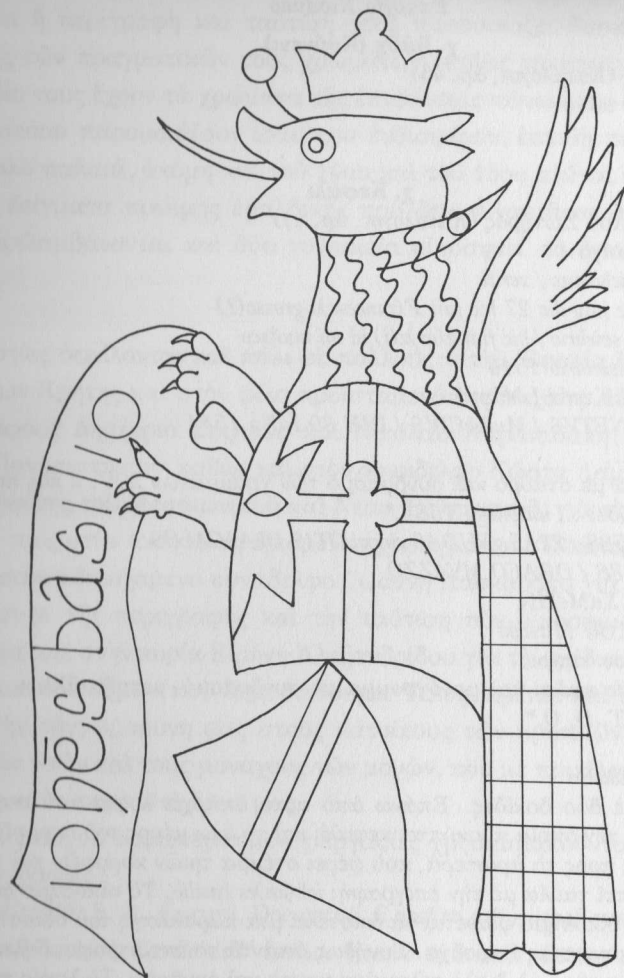
- Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος (Κατάλογος, ἀρ. 41)

Στὸν νότιο τοῖχο:

2. 1362 / *ego nicholaus / xeriti*
3. 1374 *m(ens)e july die 27 hic fuit F(rancesc)o grosso(?)*
4. 1463 *adi 17 setebrio / hic fuit z(or)z(i) id mi mudaco*
5. *ego andrei dalisandrio 1516*
6. 1539 / *Hic fuit zorzi Lambardo*
7. *HIC fuit ZANETVS / MudACIVS / DIE 30 IuNy 1541*
8. 1559 *hic fuit...*
9. Μονόγραμμα μὲ σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων A, V, d καὶ πιθανὸν L ἢ C. Ἀκολουθεῖ ... *idi... ogo 1583.**
10. 19 *Agustu 1588 / ZIAS gRUDAS chipri/OTIS DhASCALOS*
11. 14 *SET^o. 1588 / DRACO MVAZZO*
12. 1592 / *περος ΧαΜεTHς*
13. 1594 / *DRACOU Mitsiaki*
14. 1601 *εΓο... οσ πιπερις*
15. *Ego tomado de med.zi* καὶ μονόγραμμα μὲ συνδυασμὸ, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τῶν γραμμάτων T, D, O.*
16. 19 *Agusto*
17. *Γιακουμος Βιδαλις*
18. Οικόσημο μὲ δύο δοκίδες. Ἐπάνω ἀπὸ αὐτὸ ὑπάρχει λοφίο ποὺ παριστάνει ἀσπίδα ἀπὸ τὴν ὁποία προκύπτει κεφαλή καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ φτερωτοῦ τέρατος πρὸς τὰ ἀριστερά, ποὺ φέρει στέμμα τριῶν κορυφῶν καὶ περιλαίμιο καὶ κρατεῖ ταινία μὲ τὴν ἐπιγραφή: *ioh(an)es basilio*. Τὸ οικόσημο φέρει καὶ μανδύα. Τὸ οικόσημο φαίνεται νὰ ἀποτελεῖ μιὰ παραλλαγὴ τοῦ οἰκοσήμου τῆς κρητικῆς οἰκογένειας Βαρούχα. Συνήθως ἀπαντᾶ τὸ ἀντίστροφο, δηλαδὴ «γαλάζιο καὶ ἀσημένιο μὲ διπλὸ τελαμῶνα χρυσοῦ καὶ ἐρυθροῦ». Τὸ λοφίο παριστάνει λιοντάρι, κύριο σύμβολο τῆς οἰκογένειας στὶς περισσότερες παραλλαγές⁴. Ἐὰν πράγματι πρόκειται γιὰ παραλλαγὴ τοῦ οἰκοσήμου Βαρούχα, τότε τὸ ὄνομα στὴν ταινία ἀποτελεῖ τὸ βαπτιστικὸ τοῦ χαράξαντος. Σὲ κάθε περίπτωση αὐτὸς ποὺ τὸ χάραξε πρέπει νὰ εἶχε, ἐκτὸς ἀπὸ ἱκανότητα στὸ σχέδιο, πολὺ λεπτομερεῖς γνώσεις τῶν συμβόλων τῆς οἰκογένειας. Διαστάσεις τοῦ χαράγματος ὕψος 25 ἐκ., πλάτος 15-20 ἐκ.^{5*}

4. Βλ. Πίνακα Κρητικῶν οἰκοσήμων, Συλλογὴ Ἐ. Μοάτσου, Ἀρχεῖα Ἐραλδικῆς καὶ Γενεαλογικῆς Ἑταιρίας Ἑλλάδος.

5. Σκαρίφημα τοῦ χαράγματος δημοσίευσε ὁ Κ. Λασσιθιωτάκης, «Ἐκκλησίες τῆς δυτικῆς Κρήτης», *Κρητικὰ Χρονικά*, 21 (1969), σ. 216.

Στὸν βόρειο τοῖχο:

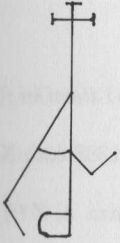
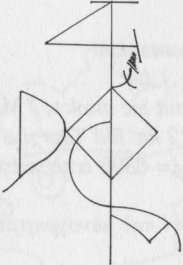
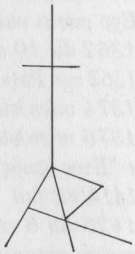
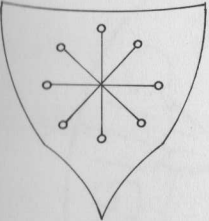
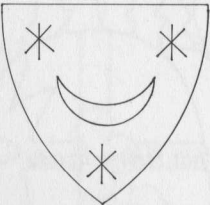
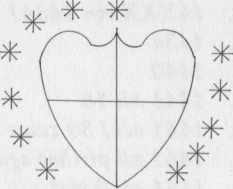
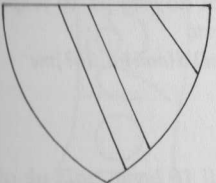
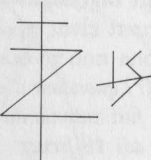
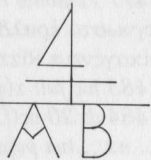
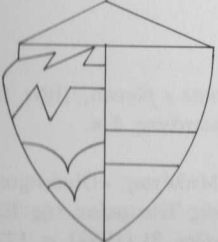
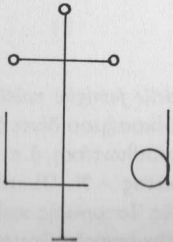
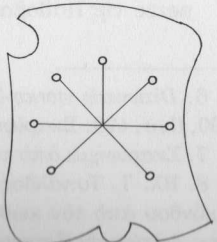
19. *Ego petrus mosto 1350 (?)*
20. *1362 die 10 agosto / hic fuit Ioanes nani*
21. *1362 ego Pa(s)chal(?) ...adag(...) dis*
22. *1374 m(en)s(e) mazo die 13/venit hic nicoloto / Μοπαζι q(uondam) d(omi)ni f(rancesc)o*
23. *1376 m(en)s(e) octubr(is) die 22 hic fuit Georgius Valont(?)*
24. + Ἔτος ζωής (ἰνδικτιώνος) ια (= 6896 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, 1388 ἀπὸ Χριστοῦ)
25. *1414/hic fuit*
26. *1426 adi 6 zumio zanaqui abosaçi καὶ μονόγραμμα μετὰ τὰ γράμματα A, Z (ἢ R) κάτωθεν σταυροῦ.**
27. *1426 hic fuit nichola(u)s abocati(?) q(uon)d(am) d(omi)ni Iachobi*
28. *1430/hic fuit nicolaus Rizardo / ...*
29. *hic fuit mathe vizama{viz/ma}no quonda (ser) georgio / 1432*
30. *1433 hic fuit Stamatius abo[cati(?)] q(uon)da(m) d(omi)ni Iacobi*
31. *14XXX4(= 1434)*
32. *1434*
33. *1440*
34. *1441 adi 18*
35. *1441 adi / 30 zuino*
36. *1441 adi p(ri)mo agosto hic/ fuit Stefano lizaro*
37. *1441 adi 9 vbri*
38. *1472 die xii nov(e)br(is) / fuit hic MM*
39. *marcus doto prou[i]xor / 1472*
40. *marcus zangarolo / q(uon)da(m) d(omi)ni z(or)z(i) / 1472*
41. *1477 / antonio rizaro μαζί με οικόσημο πὸ φέρει ἐπίκεντρο ὀκτάκτινο ἀστέρα, ἄγνωστο ἐραλδικά, ἴσως γιὰ εἶναι πρῶμο. Ὁ G.B. Crollanza ἀναφέρει μιὰ οἰκογένεια Rizzardi di Verona πὸ τὸ οἰκόσημό της εἶναι ἄσχετο μετὰ τὸ παρόνβ.**
42. *1483 hic fuit z(or)z(i) Gioco(?) quondam d(omi)ni (ser) Liberto*
43. *1484 di 20 oc(t)ubr(i)o / hic fuit antonio dimegio qu(ond)a(m) d(omi)ni t{o?}me*
44. *...nu ...tua puta nago 1484 adi 19 freuer*
45. *... nusa puta nago / 1486*
46. *1486 / geori labacho*
47. *hic fuit luigi ...ianche q(uon)d(a)m d(omi)ni stefani / 1486 adi 16 lugio, μαζί με οἰκόσημο πὸ φέρει τρεῖς ἐξάκτινους ἀστέρες δύο κατὰ κορυφήν καὶ ἓνα κατ' αἰχμήν, καὶ ἐπίκεντρο ἀνιούσα ἡμισέληνο⁷. Τὸ οἰκόσημο αὐτὸ μοιάζει μετὰ τὸ ἀντίστοιχο τῆς οἰκογένειας Μουτζάν τῆς Ζακύνθου⁸, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκογένειας Venetze τῆς Πάδοβας⁹.**

6. *Dizionario storico-blasonico delle famiglie nobili Italiane estinte e fiorenti*, Πύζα 1886-1890, II, σ. 429. Σκαρίφημα τοῦ οἰκοσήμου δίνει ὁ Κ. Λασσιθιωτάκης, ὁ.π.

7. Σκαρίφημα ἀπὸ τὸν Κ. Λασσιθιωτάκη, ὁ.π.

8. Βλ. Ἰ. Τυπάλδος-Λασκαράτος – Ν. Οἰκονόμου – Ν. Μπλέτας, «Οἰκόσημα τῆς Ζακύνθου ἀπὸ τὸν κώδικα 17 τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος», *Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, 31 (1988), σ. 177.

9. Βλ. Giovanni Dolcetti, *Il Libro d'Argento delle Famiglie Venete Nobili-Cittadine e Popolari*, Βενετία 1922-1928, IV, σ. 175.

 <p>9</p>	 <p>15</p>	 <p>26</p>
 <p>41</p>	 <p>47</p>	 <p>48</p>
 <p>54</p>	 <p>1548</p>	 <p>16.2</p>
 <p>68</p>	 <p>d</p>	 <p>76</p>

48. *hic fuit zorzi... anche q(uo)da(m) d(omi)ni stefani / die 13 april 1487*. Πλησίον του υπάρχει οικόσημο τετραγωνισμένο που περιβάλλεται από δώδεκα οκτάκτινους άστρες. Ίσως πρόκειται για κάποια παραλλαγή του οικοσήμου τής οικογένειας Τσελαΐτη που περιγράφεται: σέ πεδίο γαλάζιο έξι άστέρια άσημένα κυκλικά διατεταγμένα¹⁰. Διαφορετικά πρόκειται για άγνωστο οικόσημο.*
49. *1489/hic fuit IOANI / RizARDO*, τὸ ὄλο μέσα σὲ πλαίσιο.
50. *1491 adi 8 luio / hic fuit nicolo rizardho(?) Fio de (ser) p(ier)o*
51. *αφε (= 1505)*
52. *Ego....B....us Basilio / da pdiu.o(?) 1508*
53. *Die 15 zeNeR 1515 / hiq FVIT MC*
54. *1519 hic fuit zz* (έκατέρωθεν σταυροῦ). Δίπλα του βρίσκεται οικόσημο με δύο τελαμῶνες άνίσου πλάτους που μάλλον δὲν πρέπει νά σχετίζεται με τὸ χάραγμα αὐτό. Πιθανὸν ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τις πολλές παραλλαγές του οικόσήμου Καλέργη «τελαμωνοφόρο άσημένο και βαθυγάλαζο τεσσάρων τεμαχιών»¹¹.*
55. *adi 6 magi 1520 / hic fuit Zuan doto co(ηdam?) s(er) ..ale*
56. *1525 de... / tobrio adi 10 / hic fuit ja/cumo rizardo / q(uondam) (ser) zuane*
57. *1528 / hic fuit...*
58. *nicolaos arc. di 4 jugno 1530*
59. *1540 (ἢ 1590) / hic fuit Antonius / CORNELIUS q(uondam) do(min)i IOANI*
60. *1545 / + hic foit -/ MACAr^o deipolis*
61. *hic fuit 1548 / hic fuit Antoni/us Molinus*
62. *hic fuit georgios / ranerios q(uondam) domini / michaele / 1548*
63. *hic fuit* καὶ μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *Z, d*. Ἀπὸ κάτω ἢ χρονολογία 1548.*
64. *hic fuit Marcho testabussta q(uon)da (ser) vitorio 1549*
65. *1551 / adi maz/o 6 / hic fuit fran/ncis[us] Ranier*
66. *HIC FVIT / FRANCIS/SCVS RAN/IER FO DE / Z(OR)Z(I) 1553*
67. *1602* σὲ πλαίσιο κάτω ἀπὸ σχέδιο με σταυρὸ καὶ τὰ γράμματα *AB*.*
68. *1612 / hic fuit zo(r)zi ra/nier choda (ser) fra[n]cesco / charcharuca*. Δίπλα οικόσημο χωρισμένο κατὰ πάλον (κατατετημημένο). Τὸ πρῶτο φέρει δύο ἀνόμοιες ὀδοντωτές ζῶνες, ἐνῶ τὸ δεύτερο εἶναι χωρισμένο κατὰ ζώνη. Πιθανότατα οικόσημο Zangarol¹².*
69. *1631 EΓo νικωλοσ / Βηδαλλησ Eγραψα / οταν αποθανε ... / ... ο πετροσ*
70. *hic fuit stefanus / b(r)ia..zo*
71. *qui fui nicolo zo(r)zi qodam ...*
72. *hic fuit nico...*
73. *JANI CORNALO (ἢ CORNACO)*

10. Βλ. Πίνακα Κρητικῶν οικόσημων, Συλλογή Έ. Μοάτσου, Ἀρχεῖα Ἐραλδικῆς καὶ Γενεαλογικῆς Ἐταιρίας Ἑλλάδος.

11. D. Casimiro Freschot, *La Nobilità Veneta*, β' ἔκδ., Βενετία 1807, πίνακες 288, 289 καὶ σ. 289-290. Βλ. ἐπίσης Ἐμμανουήλ Σ. Καλλέργη, «Οικόσημα καὶ τοπωνύμια τῶν Καλλεργῶν στὴν Κρήτη», *Νέα Χριστιανικὴ Κρήτη, Πειραγμένα τοῦ Ζ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, Β'1, Τμῆμα Βυζαντινῶν καὶ Μέσων Χρόνων, 6-7 (1994-1995), τχ. 11-14, Ρέθυμνο 1995, σ. 308-309.

12. Βλ. Gerola, *MV*, IV, σ. 240, ἀρ. 271, σ. 246, ἀρ. 297.

74. *hic fuit Lfd q(uondam) d(omi)ni marci(?)**
 75. *hic fuit zua(ne) / rizado fo de (ser) petro*
 76. *hic fuit zua(ne) Abagazi / fo de nicolo*, μαζί με *scudum gothicum* που φέρει επίκεντρο ἐπτάκτινο ἀστέρα¹³. Ἄγνωστο οἰκόσημο τῆς οἰκογένειας. Δὲν ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Crollanza¹⁴.
 77. *mussa(?) a tua puta nago*
 78. *geori lambacho / geor.. labiagio*
 79. *maraus (marcus?) de paris*
 80. *hic fuit jo...ro minoto ...*
 81. *Ego F(rancesco) xerotis tē(?)*
 82. *εκμιθι ι δουλη του / θ(εο)υ ευδοκια μαρτιου / KB*
 83. *ΕΓΟ Γιακουμοσ / Βιδαλισ*
 84. *ΕΓΟ τζανετο του ι...*
 85. *+ μυτιτι μου τHc δουλησ σου Κ(ύριε)*
 86. *+ μυιστι κ(ύρι)ε τι ψυχι τυσ δουλ(ης) [σ]ου μαρι(αs) πρεσβιτερασ κ(αι) [τῶν τέκνων;]*

• Ἅγιος Ἀθανάσιος (Κατάλογος, ἀρ. 42)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

87. *1490 / 14 hic*
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο:
 88. *λουΗ (=1488) / + εγο νικολα παπ(α) κα/τολακισ εΓραφα*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 89. *1468*

χ. Νέμπρος

• Ἅγιος Κωνσταντῖνος καὶ Ἁγία Ἐλένη (Κατάλογος, ἀρ. 32)

Στὸν νότιο τοῖχο:

90. *hic fuit Antonius / anno... 1416 / adi 17 do marzo(?)¹⁵*
 91. *1420 adi 8 mayzo / hic fuit manoli Rozatos*
 92. *hic fuit / paulus / zancarol / 1429 adi 20 / mazio*
 93. *1449 Adi 20 mazo* κάτω ἀπὸ μονόγραμμα μὲ τὸ συνδυασμὸ γραμμάτων *L* καὶ *Z*.
 94. *hic fuit Filipo buonago/ti ... adi 20 mai 1458*
 95. *1461 / hic fuit z(oz)(i) la/bino*
 96. *hic fuit mateo / zancarollo - quod(?) adi 5 avosto 1462*
 97. *... 1465*
 98. *1465 die prima / ma[zo] hic fuit Anzelo polani quodam (ser) batista*
 99. *1466 adi XI Maz(o) / hic fuit Anzolo polani*
 100. *1467 adi 21 mazo / hic fuit piero polani q(uonda)m (ser) batista ...azi*
 101. *1467 adi... hic fuit Anzolo polani*
 102. *hic fuit ...(?) giati 1476 adi 27 zugno*

13. Σκαρίφημα τοῦ οἰκοσήμου ἀπὸ τὸν Κ. Λασιθιωτάκη, ὁ.π.

14. Στὸ ἴδιο.

15. Ἡ κτιτορικὴ ἐπιγραφή τῆς ἐκκλησίας ἔχει χρονολογία 696., ἤτοι 1452-1462 (βλ. Gerola, *MV*, IV, σ. 415-6). Ὡστόσο ἡ ἀνάγνωση τοῦ ἔτους 1416 στὸ χάραγμα αὐτό, ὅπως καὶ τῶν ἐπόμενων μέχρι τὰ ἀντίστοιχα μὲ τὴν ἐπιγραφή ἔτη, εἶναι ἀσφαλῆς.

103. *ἄφ (= 1500)*
 104. *... adi 17 zugnos*
 105. *zorzo dono*
 106. *+ εΓο ιω(άνν)ης / κακη (ἡ καμη)*
 107. *το ζευγαρ(ιον) τουτου κακι ΗΜερα) ἔχοσ(;*
 Στὸν βόρειο τοῖχο.
 108. *1479 adi 20(?) mazzio / hic fuit piero zancarol*

χ. Παλιὰ Ρούματα (συνοικία Βαβουλέδω)

- Χριστὸς καὶ Ἅγιος Βασίλειος (Κατάλογος, ἀρ. 813)
 109. Κτιτορικὴ ἐπιγραφή στὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ δυτικοῦ τοίχου:¹⁶
 – ¹+Ἀνεκαινίσθι κ(αι) εἰκονογρα/²φήθει ὁ θεῖος κ(αι) πάνσεπτος / ³ναός οὐτ(οc) τοῦ κ(υρίου) κ(αι) θ(εο)ῦ κ(αι) ε(ωτῆ)ρ(ο)c ἡμῶ(ν) / ⁴Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ διὰ συνεργείας κ(αι) ἐξόδου / ⁵Λέου τοῦ Βαβουλαία κ(αι) τῆσυν- / ⁶βίου αὐτοῦ Σοφίας καὶ τῶν τέ/⁷κων αὐτῶν. Ἀμήν. / ⁸Ἐτεῖ ζῶοζζ Ι(νδικτιῶ)νος β' / ⁹ἀμὴν ἀμὴν ἀμὴν: –
 Τὸ ἔτος 6977 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἀντιστοιχεῖ στὸ 1468 μ.Χ.

χ. Σιρικάρι

- Ἅγιοι Ἀπόστολοι (Κατάλογος, ἀρ. 18)
 Στὸν δεῦτερο στίχο τῆς κτιτορικῆς ἐπιγραφῆς¹⁷ τὸ ὄνομα ἑνὸς τῶν κτιτῶρων πρέπει μᾶλλον νὰ διορθωθεῖ σέ: [Χρ]ιστοφόρου τοῦ Πιτχα καὶ ὄχι Νικηφόρου τοῦ Πτίχη, ὅπως διάβασε ὁ Gerola.
 Στὴν ἀψίδα τοῦ ἱεροῦ:
 110. *+ μρο(ν) λίαν πρωι / + Τῆν αγίαν μρωφω(ρον) λίαν ιπ τεταρακάσι διὰ(;) πρᾶ.ω. ζοοδάτ(;) ¹⁸*

χ. Τσουρουνιανὰ

- Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 14)
 111. Κτιτορικὴ ἐπιγραφή 29 στίχων στὴν ἄντυγα τοῦ δυτικοῦ σφενδονίου. Οἱ στίχοι 13-18 εἶναι πλήρως ἐξίτηλοι.
¹+Ἀνοικο/²δαυμήθη / ³ἐκ βόθρου / ⁴καὶ εἰκο⁵νογραφῆ/⁶θει ὁ πάνσε/⁷πτος καὶ θεῖ/⁸ος ναός / ⁹τοῦ ἀγίου καὶ/¹⁰ἐνδόξου / ¹¹μεγαλο/¹²μάρτηρος / ¹³[Γεωργίου] / ¹⁴... / ¹⁵... / ¹⁶... / ¹⁷... / ¹⁸... [κρί] / ¹⁹ματα κκι οὐ / ²⁰λέγο. Θ(ε)δ(ε)ς γὰ/²¹ρ ἦδεν ὁ / ²²ἐρευνὸν / ²³καρδίας. / ²⁴Ἐτελήθη / ²⁵ἐν μηνὶ Ἰ/²⁶ουνίου. ιε'. / ²⁷ἔτους / ²⁸ζωλε / ²⁹+++
 Τὸ ἔτος 6835 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 1327 μ.Χ.¹⁹

16. Ἐχει δημοσιευτεῖ ἀπὸ τὸν Ν. Τωμαδάκη σὲ βιβλιοκρισία τοῦ *Monumenti Veneti dell'isola di Creta* τοῦ Giuseppe Gerola, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, 11 (1935), σ. 483, μὲ μικρὲς διαφορὲς στὸ κείμενο, μὲ χρονολογία 6970 (1461) ἀντὶ τοῦ ὄρθου 6977, καὶ χωρὶς τὴν ἰνδικτιῶνα.

17. Gerola, *MV*, IV, σ. 412, ἀρ. 3.

18. Τὸ χάραγμα πρέπει νὰ ἔχει σχέση μὲ τὰ εὐλογητάρια τῆς πρωΐας τοῦ Μ. Σαββάτου.

19. Ὁ Λασιθιωτάκης, *Κατάλογος*, σ. 23, σημ. 16 καὶ «Ἐκκλησίες τῆς δυτικῆς Κρήτης», ὁ.π., σ. 187, διάβασε μόνο τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, καὶ τὴ χρονολογία ὡς ...ἐν ἔτει 683. (1330-1339), ἀντὶ τοῦ ὄρθου 1327.

Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

112. 1469 *Ioh(anes) doto*
 113. 1(.)70 *die 7 zenar / hic fuit al(essandro) demato*
 114. Η ΑΓΙΑ

Στὸν βόρειο τοῖχο:

115. 1416 *adi 6 zugno / hic fuit marqaro(?) vizamano*
 116. 1419 *d[i] 2 nov(e)bre / hic fuit / georgius / devazo q(uondam)...*
 117. 1449 *di 23 bo...(?)*
 118. *μχαηλ*
 119. *κωσα μου/μαστΗ*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 120. 1423 *di 2 settebre / hic fuit Johanes / de verona(?)*
 121. 1463 / *marcus pagano*
 122. 1463 *adi 16 lujo / hic fuit marchus mudacio / filio pantol(e)o*
 123. 1463 / *hic fuit g...*
 124. 1499 *Adi 19 otuio / hic fuit IOĀNI RIZĀRdo*
 125. *hic fuit Zanetus M... z(?) / 13 mazo / 1545*
 126. ... 3 *adi 9 novembrio / hic fuit p(resbiter) manuel Sco(r)dili*
 127. *hic fuit georgi darmario(?)*
 128. *hic fuit donatus / albus*
 129. *yhus Xri (= Jesus Christus)*
 130. Η ΑΓΗΑ ΕΛΕΝΗ
 131. *M(N)HςHT(I) K(YPI)E της ψυ/χῆς του ΔούλοΥ Γεωρ(γίου) τοῦ Μαρτζάτος*
 132. *M(N)HςI / .a... IΓ μη (νι) νοεβριου /.../*

Ἐπαρχία Σελίνου

χ. Ἅγιος Θεόδωρος

- Ἅγιος Φώτης (Κατάλογος, ἀρ. 105)

Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

133. 1391 *m(en)s(e) aug(usti) die XVI indi(ctione) xiiii^a hic fuit micheletos mudacio (con) (ser) geo(r)gio sco(r)dili²⁰*
 134. *ατζς (= 1396) / μανουηλ ριζας²¹*
 135. 1417 *messe mazo di XIII / m...*
 136. 1440 *di 2 aug(ust)i hic fuit h(e)m(manue)l mudacio²²*
 137. *hic fuit georgius.... / dalini*

Στὸν βόρειο τοῖχο:

138. 1424 *adi 20 otob(rio) / Ego nicolaus geo(r)gio...²³*
 139. *hic fuit / bonuse(?) / Volpe / 1605*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 140. 1404

20. Δημοσιεύεται μερικῶς καὶ με σφάλματα ἀπὸ τὸν Curuni, *Grafitti*, σ. 280, ἀρ. 28.

21. Δημοσιεύεται ἔντελῶς λαθασμένα ἀπὸ τὸν Curuni, *δ.π.*, σ. 280, ἀρ. 26.

22. Δημοσιεύεται μερικῶς καὶ με σφάλματα ἀπὸ τὸν Curuni, *δ.π.*, σ. 280, ἀρ. 28, πού τὸ συνδέει με τὸ ὑπ' ἀρ. 133 χάραγμα.

23. Δημοσιεύεται με διαφορῆς ἀπὸ τὸν Curuni, *δ.π.*, σ. 280, ἀρ. 27.

141. 1417 *adi X / jan(uarii)*

142. *Γεοργι*

χ. Ἄνισαράκι

- Ἅγία Ἄννα (Κατάλογος, ἀρ. 147)

Στὸν νότιο τοῖχο:

143. *hic fuit Alexandro z(o)to / d(omi)ny Fra(ncesc)o 1473 MP*
 144. Κάτω ἀπὸ ἓνα τετράγωνο σχέδιο ΔΙΚΙΝΟC*
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 145. 1650

- Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 150)

Στὸν νότιο τοῖχο:

146. *ΕΓΟ ΔΟ(Υ)Κασ*
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 147. *hic fuit alesandro z(o)to / 1532 di 22 nov(e)rbi(o)²⁴*
 148. *hic fuit Alesandro z(o)to d(o)m(ini) zo(r)zi²⁵*
 149. *hEMS / 1674 O*

Στὸν νότιο τοῖχο ὑπάρχουν ἐπίσης δύο ἀκόμη ἑλληνικὰ χαράγματα, τὸ ἓνα μακροσκελές, ἀλλὰ πλήρως δυσανάγνωστα.

- Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 148)

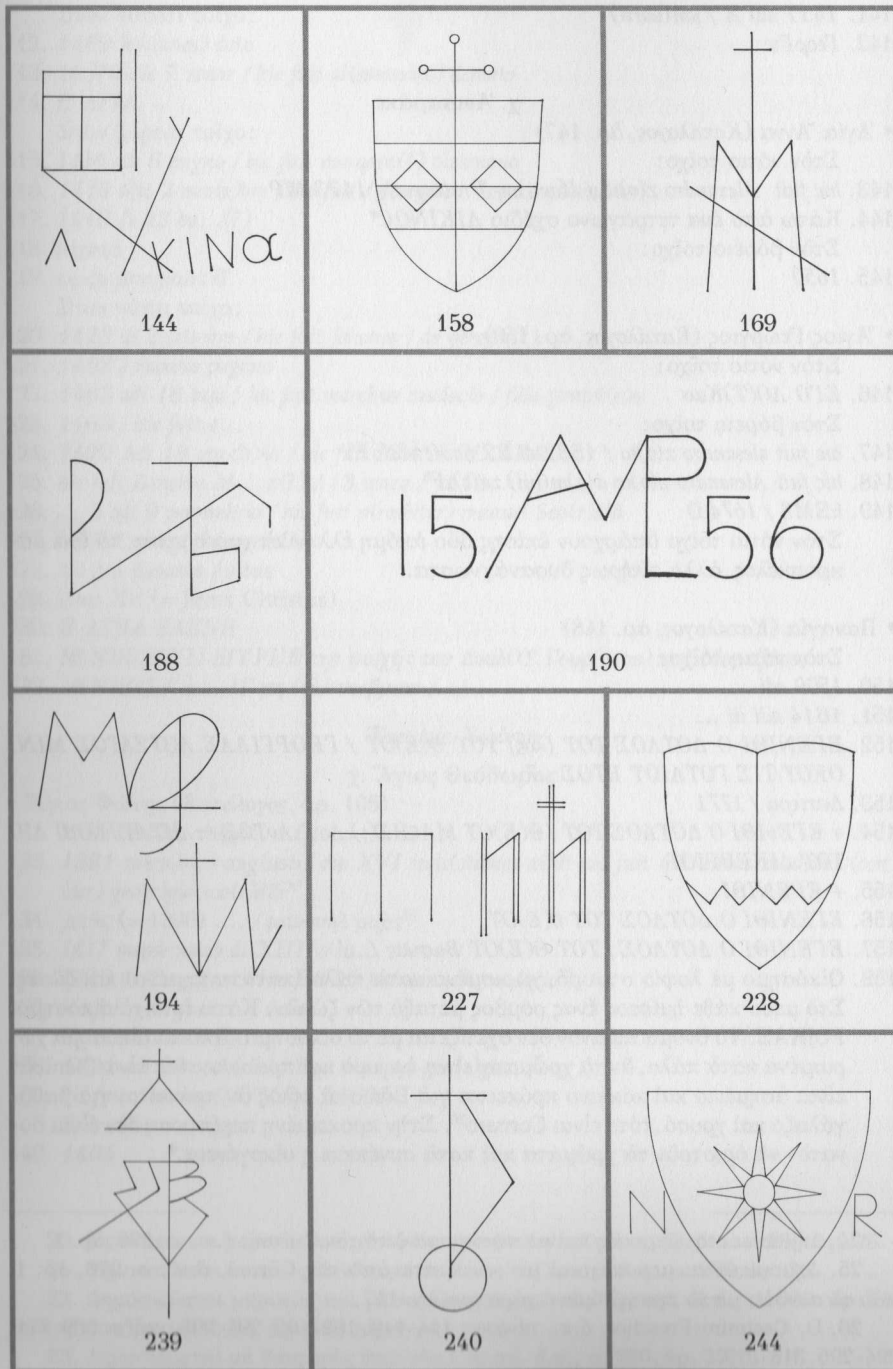
Στὸν νότιο τοῖχο:

150. 1509 *adi ...*
 151. 1614 *adi iii ...*
 152. *ΕΓΕΝΙΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ (λος) ΤΟΥ Θ(Ε)ΟΥ / ΓΕΟΡΓΙΑΑΣ ΛΟΥΖΑΤΟΣ ΜΙΝΙ ΟΚΟΥΤΙΣ ΓΟΥΛΙΟΥ ΕΤΟΣ ..7.*
 153. *Δευτερα / 1771*
 154. + *ΕΓΕΝΙΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ / Θ(Ε)ΟΥ ΜΑΣΗΣ(;) ΛουζιΑνΤΟΣ / ...HT/H IKOσI ΔΙΟ ΤΟΥ ΔΙΚΕΒΡΙΟΥ*
 155. + *ΕΓΕΝΙΘΙ*
 156. *ΕΓΕΝΙΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ Θ(Ε)ΟΥ*
 157. *ΕΓΕΝΙΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ / ΤΟΥ Θ(Ε)ΟΥ Βασιλις /.../*
 158. Οικόσημο με λοφίο σταυρό, χωρισμένο κατὰ πάλο (κατατετμημένο) καὶ ζῶνες. Στὸ μέσο κάθε ἡμίσεος ἓνας ρόμβος μεταξὺ τῶν ζωνῶν. Κάτω ἀπὸ τὸ οἰκόσημο: FOJKΑΣ. Τὸ ὄνομα πιθανὸν δὲν σχετίζεται με τὸ οἰκόσημο. Ἀπὸ τὰ οἰκόσημα χωρισμένα κατὰ πάλο, ἂν τὰ χρώματα εἶναι ἀργυρὸ καὶ πράσινο, τότε εἶναι Nani, ἂν εἶναι ἀσημένιο καὶ κόκκινο πρόκειται γιὰ Bon, καὶ τέλος ἂν πρόκειται γιὰ βαθυγάλαζο καὶ χρυσό, τότε εἶναι Cornaro²⁶. Στὴν προκειμένη περίπτωση δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀρίστουν τὰ χρώματα καὶ κατὰ συνέπεια ἢ οἰκογένεια.*

24. Δημοσιεύεται μερικῶς καὶ με σφάλματα ἀπὸ τὸν Curuni, *δ.π.*, σ. 276, ἀρ. 1.

25. Δημοσιεύεται μερικῶς καὶ με σφάλματα ἀπὸ τὸν Curuni, *δ.π.*, σ. 276, ἀρ. 1, πού τὸ συνδέει με τὸ προηγούμενο χάραγμα ἀρ. 147.

26. D. Casimiro Freschot, *δ.π.*, πίνακες 114-119, 162-163, 294-295, καὶ σ. 269-271, 294-295, 318-319.

χ. Βουτᾶς (Κίτιρος)

• Ἅγιος Κωνταντῖνος

Στὸν βόρειο τοῖχο:

159. 1309 / huit fuit andrea d...zo

160. 1368 ...ind huit fuit / Robertus Caralate scriba[nus] castri selini

161. 1367 (ἢ 1361)

162. 1370 m(en)s(e) oct(obris) huit fuit Georgius / Colona scriban[us...]

163. 1374 m(en)s(e) de abr(ile) di 10

164. 1388... ..mōzo

165. 1389 di 21 zuno nicolaus gezo

166. 1391 di 18 zuno

167. 1408

168. 1422 adi 13 maço / Francesco Abasaçi q(uon)d(a)m (ser) Iacomo / Chapetanus sclavoroula ...²⁷169. 1423 adi 20 dal mense mazio / hic fuit ma(r)chus darazio na/dor(i)os (= nodarios?) d(omi)ni a(n)dr(e)a chapetanio sc/lavoroula Δίπλα μονόγραμμα με σταυρὸ πάνω ἀπὸ M τὸ ὁποῖο τέμνεται λοξὰ ἀπὸ γραμμὴ πρὸς τὰ δεξιὰ²⁸.*

170. 1506 / huit fuit

171. [hic] fuit nicoletto ap...sce q(uon)d(a)m (ser) z(or)z(i)

172. hic fuit antonius q(uon)d(am) ...

• Ἅγία Παρασκευὴ (Κατάλογος, ἀρ. 102)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

173. 1473 adi ... / huit fuit

174. hic fuit ... scordili q(uondam) m(iser) juane die XI

Στὸν νότιο τοῖχο:

175. 1651

• Σωτήρας Χριστὸς

Στὸν νότιο τοῖχο:

176. 1447 ad 28 fe[bruari] hic fuit... nodo

177. 1452 adi 3 otob<r>is hic fuit pero

178. ΕΓΩ παντελὺς(;) / κουρουμάλης / κ(αὶ) ἱατρὸς / Δικεβρίου ς / ΔΦΚΓ (= 1523)

179. 1(5?)40

Στὸν βόρειο τοῖχο:

180. 1440 adi 28 hic fuit juane / moma

181. zene(r) adi 28 / hic fuit ma(r)co gra/denigo

χ. Δρῶς

• Ἅγιοι Ἀπόστολοι (Κατάλογος, ἀρ. 136)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

182. ma... / ..51

183. + 14.. / hic fuit zorzi

27. Δημοσιεύεται ἐσφαλμένα ἀπὸ τὸν Curuni, *Graffiti*, σ. 281, ἀρ. 35.28. Δημοσιεύεται ἐσφαλμένα ἀπὸ τὸν Curuni, *δ.π.*, σ. 281, ἀρ. 34.

χ. Κάδρος

- Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος (Κατάλογος, αρ. 172)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

184. αφκ (= 1520)

185. αφβ (= 1592) Γενα[ρίου]

Στὸν νότιο τοῖχο:

186. adi 11... / 1577

187. αφπ (= 1586) / μινι Μαρτιος ιε/ τους ... / απο Βο...οτους / Βρ λιοι

188. Μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων PBT καὶ ἴσως C.*

χ. Κακοδίκι

- Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος (Κατάλογος, αρ. 169)

Στὸν νότιο τοῖχο:

189. +αφ (= 1500)

190. Μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων A, M, P, L καὶ ἐκατέρωθεν ἡ χρονολογία 1556.*

191. hic fuit zorzi ... / ...no

192. hic fuit ego ++

193. hic fuit z

Στὸν βόρειο τοῖχο:

194. hic fuit v.h.a. / MCCCXXXVII (= 1337). Ἀκολουθοῦν δύο μονογράμματα. Τὸ πρῶτο σύμπλεγμα τῶν γραμμάτων M, P, Z καὶ τὸ δεύτερο M, N, με σταυρὸ πάνω στὸ M.*

195. 1482 adi X setebrio / Alesandro Zanis fuit hic²⁹

196. hic fuit (ser) Zanes / ... FILLII D(O)MINI ALEXANDII / 1493 ad XXIII hotobrio

197. +Γεοργιλα Τζανκαρόλ(ο) ἔγραψεν -/αυζδ -(=1494) Μαρτίου στὰς Η³⁰

198. αφ (= 1500)

199. 1506 die 27 avosto / ... zorzi zanis d(omi)ni zuane³¹

200. hic fuit N D JOANES/MEJANO 1514

201. αφκζ (=1527) μ(η)λ(ι) μαρτίου ιε

202. αφμε (= 1545) ητον εσπερα / ...

203. hic fuit Jua(ne) Megano q(uonda)m pierro di 20 Majo 1557

204. αφνζ (=1557) μινι πρ/... ιος Γεοργις

205. 1558 AD(?) / A... E STATO .. / GIACOMO VI/ZAMANO V.C / M.V³²

206. 1563 / ... Demila

207. 1574

208. αφζ (ἢ αφκζ) (= 1597 ἢ 1527) Αλεξανδρος

209. 1603

210. hic fuit d... ISSIMO... NES. MEDA (ἢ MEDO) d. BONORAVI di ... ISSIMI PETRO

29. Ὁ Ξανθουδίδης, «Ἐπιγραφαί», σ. 114, δίνει μόνο τὴν χρονολογία.

30. Δημοσιεύτηκε με ὀρισμένες διαφορὲς ἀπὸ τὸν Ξανθουδίδη, ὁ.π., καὶ με χρονολογία *auzo* (sic). Δημοσιεύεται ἐπίσης λανθασμένα ἀπὸ τὸν Curuni, *Graffiti*, σ. 276, ἀρ. 3.

31. Ὁ Ξανθουδίδης, ὁ.π., δημοσίευσε μόνο τὸ 1506 die 27.

32. Ὁ Ξανθουδίδης, ὁ.π., δημοσίευσε μόνο τὴ χρονολογία.

211. hic fuit Alexandro Zanis

212. hic fuit Alexandro Zanis q(uondam) d(omi)ny F[ran]cy[sci]

213. hic fuit a...

214. hic fuit zanis / (?) MEM

215. hic fuit F(rancesc)o Z(o)to

216. a...λος/εγραψε

- Ἀρχάγγελος Μιχαήλ (Κατάλογος, αρ. 167)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

217. 137.

218. 1382 m(en)s(e) avosti / ...³³

219. 1420 adi 30 hotobrio / p(resbyter?) ...nal nasuo.ado ...(?)³⁴

220. 147(1;)

221. alessandro zanto fuit hic / 1475 adi xxi marzo³⁵

222. +Ετος ςϞς ... (= 69. 6: ἦτοι ἀπὸ 6916 ὡς 6996 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, δηλ. ἀπὸ 1408 ἕως 1488).

223. 1569 ...

224. 1573 m(en)s(e) mazo / hic fuit ir /.../.../...³⁶

225. ...30 adi 21 avosto / hi(c) fuit marino dodo³⁷

226. μην(ι) ὀκτωβρ(ι)ω) Ε' ἦλθα / +ὁ Κων..αν. /...

227. Συμπλέγματα γραμμάτων M καὶ I, p καὶ h στὴν κάθετη κεραία τοῦ ὁποῖου σχηματίζεται σταυρός.*

228. Οἰκόσημο τριχοτομημένο κατὰ πάλο (κατατετημημένο) καὶ ζώνη κατ' αἰχμὴν ὀδοντωτή. Παρουσιάζει ὁμοιότητα μετὰ τὸ οἰκόσημο Ἀγκούσολα τῆς Ζακύνθου, Anguissola τῆς Ἰταλίας, Angussola τῆς Βενετίας, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκογένειας Stella τῆς Κρήτης.³⁸*

Στὸν νότιο τοῖχο, στὸ κέντρο:

229. 145(?) hic fuit...³⁹

230. EE/1476 (;)

231. hic fuit z(or)z(i) z(o)tto .. 1494 / ...jugno 9

33. Ὁ Ξανθουδίδης, ὁ.π., σ. 114, δίνει μόνο τὸ ἔτος.

34. Ὁ Ξανθουδίδης, ὁ.π., δίνει μόνο τὸ ἔτος.

35. Τὸ χάραγμα αὐτὸ δημοσιεύεται μετὰ διαφορὲς ἀπὸ τὸν Ξανθουδίδη, ὁ.π.

36. Οἱ δύο γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν ἔχουν ἀποξεστεί.

37. Ἴσως 1330 ἢ 1430.

38. Βλ. Ἰ. Τυπάλδος-Λασκαράτος – Ν. Οἰκονόμου – Ν. Μπλέτας, «Οἰκόσημα τῆς Ζακύνθου...», ὁ.π., σ. 150, 177· V. and H.V. Rolland's, «Illustrations to the Armorial General» by J.-B. Rietstap, Λονδίνο 1967, πίνακας LXX· Ἰ. Τυπάλδος-Λασκαράτος, «Τὰ οἰκόσημα τοῦ ἀνέκδοτου κώδικα 482 τοῦ Archivio Antico della Università di Padova», Δελτίο Ἑραλδικῆς καὶ Γενεαλογικῆς Ἑταιρίας Ἑλλάδος, 6 (1986), σ. 214-215· Κ. Γ. Τσιυάνης, «Ἡ χρῆση οἰκοσήμων ἀπὸ τοῦς ἀστοῦς τοῦ Ρεθύμνου κατὰ τὴν Ἑνετοκρατίαν», Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος, ἔτος 5, τχ. 27, Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 1981, σ. 409, ἀρ. 4.

39. Ὁ Ξανθουδίδης, «Ἐπιγραφαί», σ. 114, ἀναφέρει καὶ δύο χαράγματα 1434 καὶ 1491, τὰ ὁποῖα δὲν μπορέσαμε νὰ ἐντοπίσουμε.

232. + αφλα (ἦ γ) (= 1531 ἢ 1533) / εΓινικα παπας
 233. hic fuit petr(us) z(ο)ltus ... / 1549
 234. απο(;) (= 1570)
 235. + 1578 / hic fuit Georgius / da MoRin
 236. αφπΗ (= 1588) μ(η)ν(ι) ιουλιό ... / π(α)π(α). Γεωργιος. ιλθ..δ... ζα(;) / ριφοπουλος
 237. 1792 ... / Κιρηκος / εγραφα / ...
 238. υ βουθια +
 239. Σχέδιο, πιθανόν αδιάγνωστο μονόγραμμα με συνδυασμό γραμμάτων από τὰ ὁποῖα διακρίνονται μόνο Β καὶ Ἰ σὺν D.*
 240. Μονόγραμμα, πιθανὸς συνδυασμὸς D καὶ O με σταυρό.*

χ. Κάλαμος

- * Ἅγιος Ἰωάννης (Κατάλογος, ἀρ. 114)
 241. Στὴ γωνία τοῦ βόρειου τοῖχου σώζεται ἐπιγραφή σὲ ἱκανὸ μέρος τῆς ἐξίτηλης, τὸ πιδ εὐανάγνωστο μέρος τῆς ὁποίας εἶναι δημοσιευμένο, ἂν καὶ με κενά⁴⁰. Ἡ ἐπιγραφή ἔχει συνολικὰ 19 γραμμές, καὶ σήμερα μποροῦν νὰ ἀναγνωρισθοῦν τὰ ἀκόλουθα:
¹[Α]ΝΑΚΕΝΕΙΣΗ Ὁ ΑΓΙΟΣ ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΗΟΥ / ²[ΑΠ]ΟΣΟΛΟΥ
 ἘΒΑΓΓΕΛΙΣΟΥ ΕΠΗΣΕΙΘΕΙΟΥ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΕΙ / ³ΓΑΠΗΜΕΝΟΥ ΙΩ(ΑΝΝΟΥ)
 ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ. δῆ ἐξόδου κ]ε συδρ / ⁴[ομη]σ Κοσατῆνου ειερ[έου] + Γεώργηου
 [...⁴¹] / ⁵ του μεσαρήτη κε τ(ῆς) σ[ηβείου] αυτου κε τ(ῶν) [τέκνων αὐτοῦ] / ⁶ + Αθανασίου του Βολάκου κε τ(ῶν) τεκνων αυτου κε τ[ων τ]έ[κνων] / ⁷ αυτου. + μ[ονα]χου Νηκοδήμου του Βολάκου κε τ(ῶν) τεκνων αυτου / ⁸ + Μιχαεὶλ του Βολάκου κε τ(ῆς) σ[ηβείου] αυτου κε τ(ῶν) τεκνο αυτου / ⁹ + Γεωργίου του Τζηκαλόπουλου κε τ(ῆς) σ[ηβηου] αυτου κε / ¹⁰ τ(ῶν) τεκνο αυτου Μιχαεὶλ + μ[ονα]χου Γερμανου του Σιλότει / ¹¹ + Νηκείτα κε Θεοδόση τ(ῶν) Αχλάδον + Μιχαεὶλ του / ¹² Παπαδοπουλου: + Ματρονάσ μοναχισ⁴² - (καὶ) [...] / ¹³ [Μ]ανοηλ: κ ε ... της⁴³ κε τ(ῶν) τεκνο [αὐτοῦ;...] / ¹⁴ Γεώργηος [...] κε τ(ῆς) σ[ηβίου] [αὐτοῦ...] / ¹⁵ [...]σου + Κοσ[μῆ];... κ]ε τε[κνων];... / ¹⁶[...] κε τ(ῶν) τεκ[νο αυ]του [...] / ¹⁷ ... / ¹⁸ ουρπο..ί + ζεφανο ου... / ¹⁹ .λοσ(;)...
 Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ νάρθηκα:
 242. Ego nicolaus daraco- 1557(?)

χ. Καμηλιανά

- * Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ (Κατάλογος, ἀρ. 17)
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 243. (Ἔτους) ςϞNB (= 6952/1444) μ(ι)χ(α)ήλ ο ζαρτζάλ(ης) ἔγραφα⁴⁴.

244. 1505 adi 8 avril / hic fuit nicolaus Riza(r)do de (ser) p(etr)o. Ἐνδιάμεσα οἰκόσημο με ὀκτάκτινο ἐπίκεντρο ἀστέρι ἢ ἥλιο. Ἐκατέρωθεν τοῦ οἰκοσήμου τὰ γράμματα N R, καὶ ἀπὸ κάτω d-b.⁴⁵ Τὸ οἰκόσημο στὸ χάραγμα αὐτὸ δείχνει νὰ σχετίζεται ἄμεσα με τὴν οἰκογένεια Rizardo καὶ δὲν διαφέρει αἰσθητὰ ἀπὸ τὸ οἰκόσημο ποὺ συναντήσαμε πιδ πάνω (ἀρ. 41) με ἔνδειξη τῆς ἴδιας οἰκογένειας. Ὡστόσο ὁ γνωστὸς τύπος τοῦ οἰκοσήμου αὐτοῦ εἶναι τῆς οἰκογένειας Nadal: βαθυγάλαζο με ὀκτάκτινο ἀστέρι χρυσο⁴⁶.
 245. 1536 καὶ M κάτω ἀπὸ σταυρό.
 246. 1596 καὶ σταυρὸς με τὰ γράμματα N G.
 247. 1599
 248. 1744
 249. 1745
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 250. hic fuit po...

χ. Κάντανος

- * Ἅγιος Μάμας (Κατάλογος, ἀρ. 156)
 251. αφνζ (= 1557) / Μ(Η)νι ΦΕΥ/ΡΟΥΑΡΙΟΥ ΕΓΕΝΙΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ / ΤΟΥ Θ(Ε)ΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟ(Σ) / ΒΕΡΙ/ΒΟΣ⁴⁷
 252. αφοδ (= 1574) Μ(Η)ΝΗ ΔΙΚΕΒΡΙΟΥ ΚΗ / ΕΓΕΝΙΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ Θ(Ε)ΟΥ ΑΤΟΝΕΙΣ ΒΕΡΕΙ/ΒΟΣ
 253. αφος' (=1576) / Μ(Η)Ν(Ι) ΗΟΤΑΙΩ ΤΙΣ. / ΕΓΕΝΙΘΙ Ο δουλος του Θ(ε)ου ΠΑΤΕΛΕΟΣ ΒΕ/ΡΙΒΟΣ
 * Ἅγία Κυριακή (Κατάλογος, ἀρ. 142)
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 254. MCCCCV (= 1405) ADI / 8⁴⁸
 * Ἅγιος Φώτης (Κατάλογος, ἀρ. 153)
 Στὴ χτιστὴ καὶ εἰκονογραφημένη Ἅγία Τράπεζα, πάνω ἀπὸ τὴν ὀριζόντια κεραία τοῦ σταυροῦ:
 255. -IC XC
 ΝΚ ΦΧΦΠ (Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾶ, Φῶς Χριστοῦ Φαίνει Πᾶσι)
 Κάτω ἀπὸ τὴν ὀριζόντια κεραία:
 256. ΕΕ ΕΕ (Ἐλένης Εὐρεσις Ἑβραίων Ἐλεγχος).
 * Παναγία Μεσοπορίτισσα στὰ Τζεβρεμιανά (Κατάλογος, ἀρ. 141)
 Στὴν παραστάδα τοῦ νότιου τοῖχου:

40. Ξανθοῦδίδης, ὁ.π., σ. 118-9· Gerola, MV, IV, σ. 445, ἀρ. 18.

41. Ὁ Gerola, ὁ.π., συμπληρώνει ... Λέον.

42. Ὁ Gerola, ὁ.π., παραλείπει τὸν στίχο 11 καὶ διαβάζει μέχρι τὸ Ματρ. Ὁ Ξανθοῦδίδης, ὁ.π., διαβάζει μέχρι τὸ Ἀχλάδον.

43. Ὁ Gerola, ὁ.π., διαβάζει (Μα)νοηλ ὁ Μεσαρ(ίτης)... (πράγμα ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὶς τελευταῖες λέξεις τῆς ἐπιγραφῆς ποὺ διαβάζει), ἀλλὰ δὲν εἶναι βέβαιη ἢ ἀνάγνωσις αὐτή.

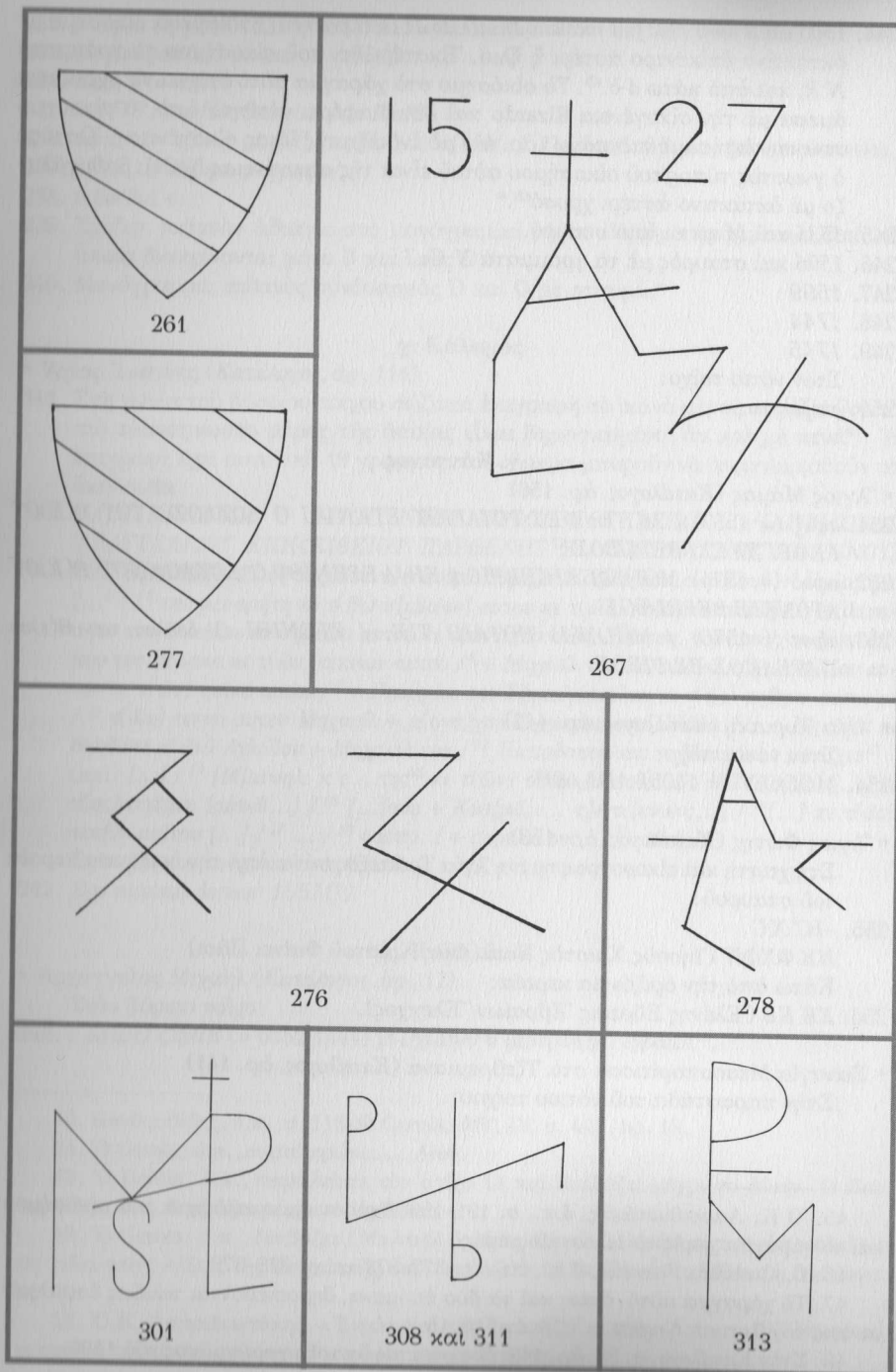
44. Ὁ Κ. Λασσιθιωτάκης, «Ἐκκλησίες τῆς δυτικῆς Κρήτης», ὁ.π., σ. 193 δημοσιεύει σχέδιο τοῦ μισοῦ χαράγματος χωρὶς τὴν ἀνάγνωσις.

45. Ὁ Κ. Λασσιθιωτάκης, ὁ.π., σ. 191-192, δημοσιεύει σκαρίφημα τοῦ οἰκοσήμου καὶ τὸ χάραγμα χωρὶς τὸ τελευταῖο μέρος.

46. D. Casimiro Freschot, ὁ.π., πίνακες 372-373 καὶ σ. 378-379.

47. Τὸ χάραγμα αὐτὸ, ὅπως καὶ τὰ δύο ἐπόμενα, δημοσιεύονται τελείως ἐσφαλμένα ἀπὸ τὸν Curuni, Grafitti, σ. 278, ἀρ. 14, 15.

48. Στὸν Κατάλογο, σ. 38, ἀρ. 142, ἀναφέρεται ὑπαρξὴ χαράγματος τοῦ 1405.

257. *Tomaxin damilan 1339 (ἢ 1379) aprile... hic fuit.*
 258. *1374 m(en)s(e) ottobr[i] die... venit hic ...to d(omi)ni p.zi qdⁱ.npo*
 259. *1374 m(en)si otu...*
 260. *1379*
 261. *1379 die 15 aug(usti) / .../ fuit hic.* Ἀκολουθεῖ οἰκόσημο με δύο τελαμῶνες ὁ δευτέρως κατ' αἰχμήν. Τὸ οἰκόσημο ποὺ παρουσιάζει ὁμοιότητα, πλὴν τοῦ οἰκοσήμου τῆς οἰκογένειας Καλλέργη⁴⁹, εἶναι αὐτὸ τῆς οἰκογένειας Γιαλινᾶ τῆς Κρήτης, ποὺ περιγράφεται ἀσημένιο με δύο τελαμῶνες ἐρυθρούς, ἐνὸς τὸ οἰκόσημο τῆς Κερκυραϊκῆς οἰκογένειας Γιαλινᾶ διαφέρει μόνο στὰ χρώματα⁵⁰. Τὸ χάραγμα τοῦ οἰκοσήμου αὐτοῦ εἶναι ὅμοιο με τὸ ὑπ' ἀρ. 277 ποὺ ἀπαντᾷ σὲ διαφορετικὸ σημεῖο τῆς ἴδιας ἐκκλησίας.*
 262. *1380*
 263. *138. (ἴσως 1381) die iii*
 264. *hic fuit giacomo*
 Στὸ βορειοδυτικὸ τυφλὸ ἀψίδωμα:
 265. *1484 ML*
 266. *hic fuit z(or)z(i) z(o)to filii d(omi)ni Alexa(n)dri / 1496 Ianuari die / xvi*
 267. Μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ στὸ κάτω μέρος τὰ γράμματα L, A, καὶ Z καὶ ἐκαστέρωθεν τοῦ σταυροῦ ἡ χρονολογία 1527.*
 268. *1532 ...*
 269. *piero de sca(...) / Marzo 1567*
 270. *Γιοργι κα/βαλαριο / 1597*
 271. *15.. / hic fuit f...*
 272. *TOMADO / ζαμπουZH 1602*
 273. *hic fuit MAZ*
 274. *pero Testabusa*
 275. *... adi 22 huio*
 276. Δύο μονογράμματα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων Z καὶ X.*
 277. M καὶ L, πιθανὸν συνοδεύουν οἰκόσημο με δύο τελαμῶνες, ὅμοιο με τὸ ὑπ' ἀρ. 261.*
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο:
 278. Μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων A, Z καὶ C.*
 * Ἅγιος Ἰωάννης (στὸν Τραχινιάκο) (Κατάλογος, ἀρ. 154)
 279. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή ποὺ δημοσιεύει ὁ Gerola⁵¹, ἡ ὁποία εἶναι τοῦ ἔτους 6837 (= 1328-1329) διακρίνεται παλαιότερη ἐπιγραφή, πιθανὸν σὲ τέσσερις σειρές, διαστάσεων 1,14x0,12 μ. Ἀπὸ αὐτὴ διακρίνεται μόνο τμήμα τῶν δύο τελευταίων σειρῶν:
 ... *μνηη απρι/ληο δ ημέρα α(;)...*

49. Πβ. πὺδ πάνω ἀρ. 54.

50. Βλ. Πίνακα Κρητικῶν οἰκοσήμων, Συλλογὴ Ἐ. Μοάτσου, Ἀρχεῖα Ἐραλδικῆς καὶ Γενεαλογικῆς Ἑταιρίας Ἑλλάδος. Ἰ. Τυπάλδος-Λασκαράτος, «Ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ Ἀ΄ Νεκροταφείου Κερκύρας», *Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, 28 (1985), σ. 226-228.

51. *MV IV*, σ. 458.

Στὴν παραστάδα τοῦ βόρειου τοῖχου:

280. Ο ΑΓΙΟΣ / ΠΑ [ΝΤΕΛΕΗΜΩΝ;]

χ. Κάτω Φλώρια

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 138)

Στὸν νότιο τοῖχο:

281. αφκγ (= 1523) μηνη νεδβριου ζις] κδ εκυ<μη>θι / ο δουλος του θ(ε)ου ΓΕ/ΟΡΓΗΟΣ

282. αφνα (= 1541) [ημέρα] Γ̄ μηννη ιου<ι>ου ζις] ΙΒ'. / εκμηθι υ δουλου του θ(ε)ου
ΗΡΗ/νι πρεσβειτερησα

283. +ΗΜΕΡΑ ΠΑΡΑ/ΣΚΕΒΕΙ/ + ,αφοβ ετος (= 1572) ΕΚΕΙΜΙΘ[Η] / Ο Δ(ΟΥΛΟΣ)
Θ(Ε)ΟΥ Ο Ιω(άννης) / ο Φειλοριτισει / εισ ζειν ιζερι / του Φλεβαρίου / μηνος εονια /
η μνειμει αυτου⁵²

284. + ἡμερα ε / εκμηθι / ο δουλος του / θ(ε)ου μανολησ / φλορισις / του π[οτὲ] σαματι/σ
απριλ[ίου] / Η' ετος / αφοε (= 1575)⁵³

285. α... / υμερα ε

286. Ημερα...

Στὸ στήριγμα τοῦ τόξου:

287. 1815 ιωνηου / η[λ]θε / κε προσκηνισε του Αγιου

χ. Κοπετοι

• Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος (Κατάλογος, ἀρ. 165)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

288. ετ(ος) ,αυθ (= 1409) Μινι δικεμβριω εἰς ἔ.../..λλ ΠΑΝΑΓΙΑ

289. ετος ,αυζα (ἢ ,αυια) (= 1461 ἢ 1411) ...Κ(υ)ρ(ι)ε(;) /... ιω ιω ...s

290. 1422 / polanis

291. 1453 ...d(i) 14 / hic fuit...

292. 1473... / hic fuit...

293. 1568 (ἢ 1560)

294. 1621 / ΠΑΝ/ΡΕ .../ ΚΑΛΟΓΡΑ

295. ΕΓΟ Ο Κ ...ΗΣ

χ. Κουντούρα: βλ. Τροχαλοῦ

χ. Κουστογέρακο

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 201)

Στὸν νότιο τοῖχο:

296. 1507 / hic fuit zaneto

297. Adi 12 setebrio 1596 / ΜΑΝΟ ΜΑΖΓΚΑΝΑΡΙ

298. + 1714 ΑΠΡΙΑΙΟ 3 ηρθΑ

299. 1734 Φλε(βαρίου)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

52. Τὸ χάραγμα ἔχει δημοσιευτεῖ ἀπὸ τὸν Curuni, δ.π., σ. 278, ἀρ. 18, ἀλλὰ μὲ πολλὰ λάθη, ὥστε ἀποβαίνει ἀκατανόητο.

53. Καὶ αὐτὸ τὸ χάραγμα ἔχει δημοσιευτεῖ ἀπὸ τὸν Curuni, δ.π., σ. 278, ἀρ. 17, ἀλλὰ μὲ λάθη καὶ παραλείψεις.

300. *Adi 5 dicembre 1500 / hic fuit petro stabuzo*

301. 1569 καὶ μονόγραμμα μὲ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *M, P, S, L* κάτωθεν σταυροῦ.*

302. *ΕΓΟ Ο...*

303. *Adi .../ petro stabuzo*

Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

304. 1498 / 22 Avosto

305. 1500 adi...

306. *hic fuit zaneto / 1502 adi 5 decebre*

307. 1547

308. Μονόγραμμα μὲ τὰ γράμματα *P, b* ἀκολουθούμενα ἀπὸ τὴ χρονολογία 1643 καὶ κατόπιν *MM*.*

Στὸ στήριγμα τοῦ νότιου σφενδονίου:

309. 1409 adi 3 novebrio / *hic fuit Iacomo z(o)to / q(uonda)m s(er) z(or)z(i)*

310. 1497 adi 22 settebrio(?) *petro stabuzo*

Στὸ στήριγμα τοῦ βόρειου σφενδονίου:

311. adi 11 avosto 1500 ἀκολουθούμενο ἀπὸ τὸ μονόγραμμα *P, b* (ὅμοιο μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 308) καὶ μετὰ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *D, M*.*

312. *Adi 30 ott(obrio) 1514 pp(=presbyter) Furla*

313. Μονόγραμμα μὲ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *P, L, M*.*

χ. Πλεμενιανά

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 162)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

314. +Γιόργιλα Βεξεράκη / ἔγραψε απο αρμένιο

315. Γιοργιλα Βεξεράκη / εγραψε πάλι

316. *ΕΓΟ Γιάνος ΠλεζαΝος...*

Στὸν νότιο τοῖχο:

317. 1456

318. *hic fuit ...(?) Jancharolo*

χ. Σκλαβοπούλα

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 86)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

319. 1349 aprilis ... / 13 ... / fuit hic tomas Aba

320. 1360... ο(cto)br(io) 27 hic fuit / Tomaxin damilano⁵⁴

321. 1381 m(en)s(e) / oct(ob)r(io) di 22 / hic fuit nicolaus galioti

322. 1527 die 13 MAZO Ego / IOAN(N)ES

323. Tomaxin da/mila[no]

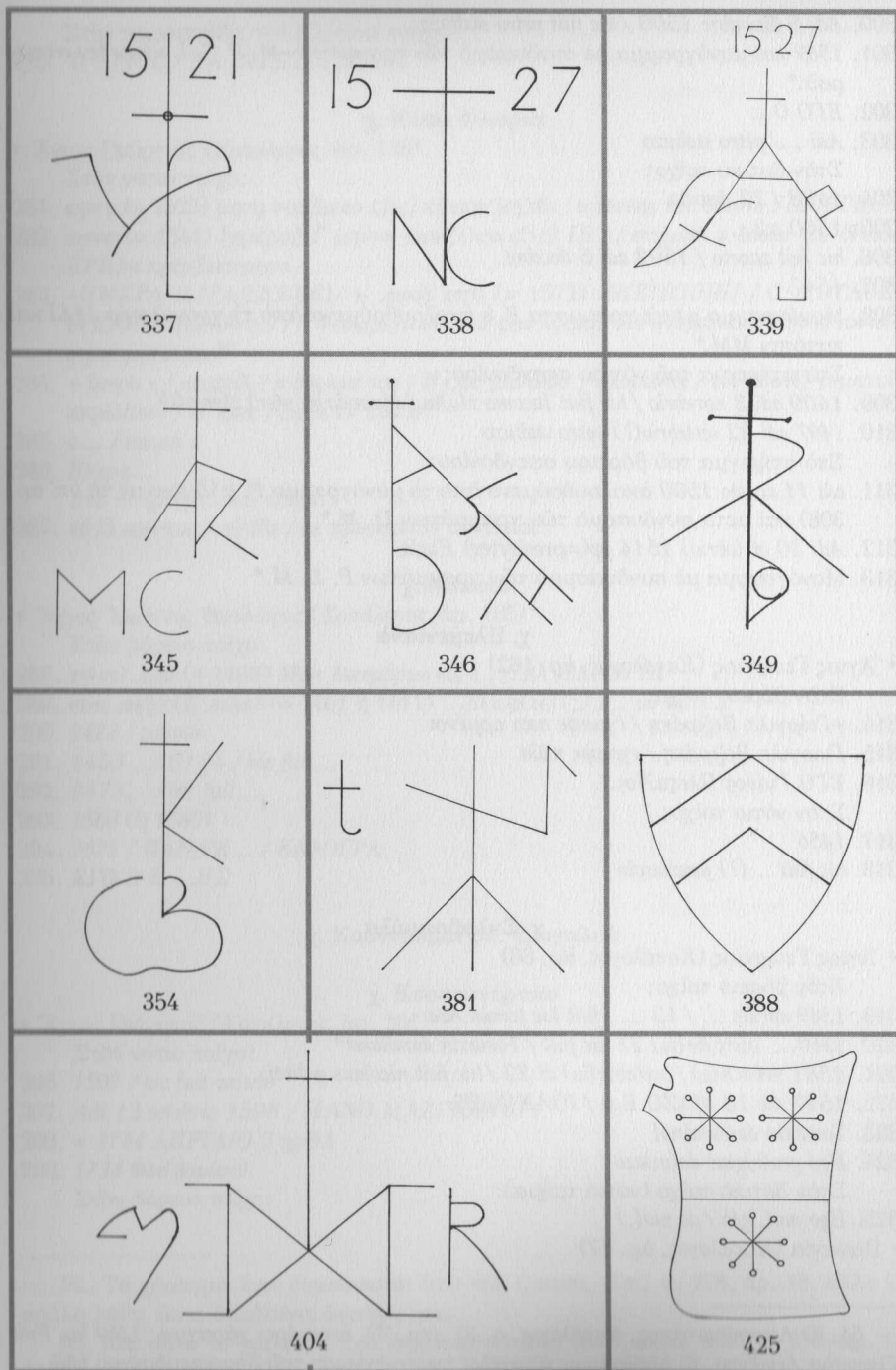
324. Ego geo(r)gius de(m)azo

Στὸν δυτικὸ τοῖχο (νότιο τμήμα):

325. Ego ma(.)gio / do ma(.)

• Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 87)

54. Ὁ Λασιθιωτάκης, Κατάλογος, σ. 31 σημ. 32, ἀναφέρει χάραγμα: 1360 hic Fuit Clamatius Armitano, τὸ ὁποῖο ἴσως ἀποτελεῖ παρανόημα τοῦ δημοσιευόμενου ἐδῶ.

326. 1422 adi 14 au(o)st(o) / Francesco abosaçi
 327. 1426 / hic fuit petrus / de ranieri
 328. 1430 / molin marinus
 329. 1433
 330. 1437
 331. 1440 ad 28 au(os)t(o) / hic fuit marino dodo
 332. 1443 (ἢ 1445) hic fuit marco nero
 333. 1471
 334. hic fuit Stefan / dondi die 12 marzo 1518

• Σωτήρας Χριστός (Κατάλογος, ἀρ. 85)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

335. 1437 d[i] 27 ... / Antonius ... / no chapela[nus ..] / seliny 19 pozi...(?)
 336. 1518 / hic fuit Stefani dondi
 337. 1521 ἐπάνω ἀπὸ μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *u, l* (ἢ *e*)*
 338. 1527 ἐκατέρωθεν μονογράμματος με σταυρὸ καὶ τὰ γράμματα *N, C**
 339. 1527 ἐπάνω ἀπὸ μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *A, F, S**
 340. 1535
 341. 1548 / adi 23 MARZO / hic fuit bernardi da [ci?]pro
 342. 1580 adi 13 mazo / hic fuit pero manoto⁵⁵
 343. 1596
 344. 1695
 345. Μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *A, Z*. Ἀπὸ κάτω: *MC**
 346. Μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *A, A, b, s**
 347. hic fuit mosto
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 348. 1512 die 5 ... / StAMATii
 349. 1514 adi 20 aprilis κάτω ἀπὸ μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *R, B* (?). Ἐκατέρωθεν τοῦ μονογράμματος *IC* καὶ + *IC**
 350. 1516
 351. adi 5 marzo 1521 / hic fuit iacomo pagano / m(iser?) piero briago
 352. 1550 / hic fuit / ...y dio/...
 353. 1598 / hic fuit antonius / CORNELius q(uondam) D(OMI)NI IOANNES
 354. Μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *K, B* καὶ πιθανὸν *C**
 355. Hic fuit Andres port(us)⁵⁶

χ. Σπανιάκος

- Ἁγία Μαρίνα (Κατάλογος, ἀρ. 122)

55. Δημοσιεύεται μερικῶς καὶ με σφάλματα ἀπὸ τὸν Curuni, *Graffiti*, σ. 280, ἀρ. 25, ὁ ὁποῖος τὸ συνδέει με ἄλλο χάραγμα.

56. Ὁ Λασιθιωτάκης, *Κατάλογος*, σ. 30, σημ. 31, ἀναφέρει «χάραγμα τοῦ 1422», τὸ ὁποῖο ὁμως δὲν ἐντοπίσαμε.

356. Κάτω από σβησμένη επιγραφή στην άριστερή πλευρά του Ν. τοίχου χάραγμα:
+ *ETI ζϚ*.. (= 6900-6999, ἤτοι 1392-1491)

Τροχαλού (κοντά στο χ. Κουντούρα)

- Άγιος Γεώργιος στην Τρούλα (Κατάλογος, ἀρ. 109)

Στὸν νότιο τοῖχο:

357. 1362 / *hic fuit Ioanes Nani*⁵⁷
358. 1368 27... / *hic fuit* ...
359. 1407 *adi XII Ego granalo / zio(r)zi* ...⁵⁸
360. 1438 *di 3 nouebrio marci deca/hal castelano*⁵⁹
361. 1443 / *hic fuit menado / q...* dii
362. 1449 *di XXII avrile hic fuit h(e)m(manue)l mudaçio*
363. 1555... *Stamatis catitaris(?)*
364. *hic fuit raniero mudaçio*
365. ... *mudaçio*
366. *Ego Nicholeto Xeriti*
367. *P(ero) mudaçio*

Ἡ κτιτορική επιγραφή τοῦ ναοῦ (MV IV, 441 ἀρ. 14, χωρὶς χρονολόγηση) ἐνδεχομένως νὰ ἔχει χρονολογία *ζϚπα* (= 6981), δηλ. 1473, ἂν καὶ τὸ ψηφίο π δὲν εἶναι βέβαιο.

Ἐπαρχία Κυδωνίας

χ. Καράνου

- Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 821)

368. Ἐπιγραφή στὸν βόρειο τοῖχο, κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο σὲ 15 γραμμές. Διαστάσεις περίπου 63 x 60 ἐκ., ὕψος γραμμμάτων 2-2,5 ἐκ. Μεγάλο μέρος τῶν τεσσάρων πρώτων γραμμῶν εἶναι κατεστραμμένο:

¹+ *Ανιτ[ορήθη καὶ εἰκονογραφῆθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς ... ὑπερ]/²εὐλογ[ημένης ...] /³Μαρια τ[...]^{κ(αι)} ἐξο/⁴δου το<ν> κα[τῶ γεγραμμένων; ...]ου, Νικολα Σκανταλη, /⁵Μιχελέτο Προτοκυ[νηγό...] Νικολ(η) Ληβαδαρη, Νικολ(η) Λη⁶βαδαρη, Παν(τε)λλ(η) Λιβαδαρη, Γεωργ(η) Σιγα[...], Γεωργ(η) ἀχλάδη, Παν(τε)λλ(η) /⁷Συδροπουλ(ο), Γεωργ(η) Κυριάνη, Νικολ(η) Ρουβα, Νικολ(η) Βερηβω, Κών /⁸ζα Κουμερκα μπισθη, Μιχ(α)ῖλ Πέντακτένη Καρτζακου(τ;), Νικίτ(α) Ρομα /⁹νητη, δημητρ(η) παρτζαλη, Θετεκου Κουμερκ(α) Κουτρολογ(ε)οργη, Γεωργ(η) /¹⁰Προτοκηνηγω, δημητρ(η) βερηβω, Κως(α) Γεωργ(η) Συδροπουλ(ο) (και;), Θε /¹¹τοκου Μουσούρενα \ καὶ λέω σιδεροπουλ(ο) /⁶⁰. Ὅπως εὔροσιν ἐν ημ(ε)ρα κρησεος /¹² τὸ ὄνομα σου Θε(εο)κε παρθ(ε)ν(ε). – Σεπτεβρίω κθ ,αΦος(;) /¹³ ἡμερα κυριακή δυνο(ος) τοῦ ἡλίου. – ἡστ[ορή]θ(η) /¹⁴[...] παρεμ τοῦ ἐν αμαρτιες π[ολλαῖς;..]*

Ἡ χρονολογία ἀντιστοιχεῖ στὶς 29 Σεπτεμβρίου 1576. Ἡ τελευταία γραμμὴ, ὅπου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ζωγράφου, εἶναι ἀσβεστωμένη καὶ δὲν διακρίνεται τίποτε.

57. Ὁ Curuni, δ.π., σ. 281, ἀρ. 33, τὸ συνδέει ἐσφαλμένα μετὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 366, τὸ ὁποῖο ὅμως δὲν ἔχει διαβάσει σωστά.

58. Πβ. Curuni, δ.π., σ. 281, ἀρ. 33α μετὰ διαφορές.

59. Δημοσιεύεται ἐσφαλμένα ἀπὸ τὸν Curuni, δ.π., σ. 281 ἀρ. 31.

60. Στὸ διάστιχο.

χ. Μεσκλά

- Χριστὸς (Κατάλογος, ἀρ. 58)

Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ νάρθηκα:

369. *hic fuit p(res)b(yte)r lucas de / nigropo(n)te die / 8 / aprilis / 1477*

370. *Ego angolo dott(o) ...*

371. *Ego hem(a)n(uel) ageloto*

372. *Ego hemanuel danam.. /...*

373. ... *petrus damilas*

Στὸν νότιο τοῖχο:

374. *m468 (= 1468) adi 18 majo / Fuit Hic p(res)b(y)t(er) donti / zaga (ἢ zago) de pistola*
(sic, πιθανὸν de Pistoia)

375. *pero delavrean*

χ. Πλατανιας

- Άγιος Γεώργιος στὰ Δρακιανὰ

376. Κεφαλαιογράμματα ἐπιγραφή στὴ βόρεια πλευρὰ τοῦ δυτικοῦ τοίχου τῆς ἐκκλησίας:

¹ΕΤΕ/²ΔΙΟΘΗ Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΚΑΙ /³[...] ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΘΛΟΦΟΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ /⁴ [...] ΔΙ ΕΞΟΔΟΥ ΚΑΙ ΚΟΠΟΥ ΙΩ(ΑΝΝΟΥ) ΤΟΥ Β[...]/⁵ [...] ΤΗΣ ΘΕΙΓΑΤΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΜΑΡΙΑΣ /⁶[...] ΑΥΤΗΣ. ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΚΑΡΚΟΥ [...] /⁷ [ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ]Σ ΤΟΥ ΚΥ(ΡΙΟΥ) ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΟΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ /⁸ Ι(Η)ΣΟΥ Χ(ΡΙ)ΣΤΟΥ. ΕΝ ΕΤΟΣ ΑΦΜΕ /⁹ ΓΕΝΑΡΗΟΥ ΣΤΑΣ /¹⁰ ΚΘ Γεναρίου 29

Ἡτοι 29 Ἰανουαρίου 1545.

χ. Πύργος Ψιλονέρου

- Άγιοι Ἀπόστολοι

377. Ἐπιγραφή σὲ εἰκόνα ἀπὸ καμβὰ ποὺ εἰκονίζει τὸν Πανάγιο Τάφο: *ΧΑΤΖΗ / ΜΙΧΑΛΗ / ΠΡΟΣΚΙΝΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΤΑΦΟΥ /1792*

378. Ἐπιγραφή στὴ βάση τοῦ σταυροῦ ἐπάνω ἀπὸ τὸ τέμπλο:

ΑΝΚΕΝΙΣΗCAN ΤΑ ΠΑΡ'ΟΝΤΑ ΔΙΑ / ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥ ΕΝΔΕΣΤΜΟΤΑΤΟΥ / Π(Α)ΠΑ ΚΤΡ ΜΑΝΟΗΛ Κ(ΑΙ) Τ(ΩΝ) ΔΟΙΠΩΝ / ΕΝΟΡΙΤ(ΩΝ) Τ(Η)Σ ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΟΪΣ Τ(ΩΝ) ΑΓΙ(ΩΝ) ΑΠΟΣ'ΟΛ(ΩΝ) ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΙΝ(ΩΝ), / ΑΥΤ(ΩΝ) + 1800.

χ. Σκονίζος

- Άγιος Ἀντώνιος (Κατάλογος, ἀρ. 53)

Ἐπιγραφή στὸ ἀνώφλιο τῆς εἰσόδου:

379. *αφξ (=1566) ΜΙΝΙ ΣΕΤΕΒΡΙΟΥ ΑΝΑΚΕΝΙΣΤΙ Ο ΑΓΙΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ / ΜΕΤΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΙΑ ΕΞΟΔΕΣ Ο ΠΑΠΑΣ ΚΙΡ ΝΙΚΟΛΑΣ Κ(ΑΙ) ΚΙΡ ΚΟΖΑΝΤΙ / ΚΑΜΙΣΑΔΕΣ*

Στὸ ἀγιοθύριδο:

380. *+Ι(Η)ΧΟΥ)C Χ(ΡΙ)CΤΟΥ)C+*

Ἐπαρχία Ἀποκορώνου

χ. Ἀλίκαμπος

- Κοίμηση τῆς Θεοτόκου (Κατάλογος, ἀρ. 75)

Στὸν νότιο τοῖχο:

381. 1401 di 29 *zuzno tom[ado de cha]nal* καὶ μονόγραμμα με σταυρὸ ποὺ καταλήγει σὲ τρίαίνα καὶ ἑκατέρωθεν τὰ γράμματα *t, d*.*
Στὸν βόρειο τοῖχο:
382. ἌΓΙΕ ΓΕ/ΩΡΙ(Η) ΒΟΗΘΗ/ΜΙ (;)
383. *hic fuit Blasius ...*

χ. Κυριακοσέλια

- Ἅγιος Νικόλαος (Κατάλογος, ἀρ. 62)

Στὸν βόρειο κλίτος, στὴν πρὸς ἀνατολὰς πλευρὰ τῆς παραστάδας:

384. 1388 die 8 *d(i)zebri / hic fuit tomado de chanal q(uondam) mis(er) ...* καὶ μονόγραμμα ὁμοιο με τὸ ὑπ' ἀρ. 381.
385. 1397 di 19 *luio [T]omad[o] d[e] canal q(uondam) miser ... et c(on) mio Fio mi(ser) Pet[r]o*
386. 1400 *july 7 / hic fuit antonus / zancharol q(uo)ndam d(omi)ni / pt y (= patry?) familias*
387. 1400 / *hic fuit / pero massollo*
388. 1418 di 17 *nov(e)br(io) / hic fuit antonius / de morono q(uon)l(am) d(omi)n(i) ma(r)zi*. Ἀκολουθεῖ οἰκόσημο με ἀμείβοντα κατὰ κορυφήν. Τὰ γνωστὰ οἰκόσημα τῆς οἰκογένειας Morona, Moroni, Morone εἶναι διαφορετικά⁶¹. Πιθανὸν πρόκειται γιὰ ἄγνωστη παραλλαγή. Τὸ συγκεκριμένο πάντως ἔχει ὁμοιότητα με τὰ οἰκόσημα τῶν οἰκογενειῶν Decanale, Renier, Savorgnan, Trivisan.*
389. 1431 die 6 *avril / hic fuit antonius mudan(i)ottis / de s(er) lunardo*
Στὸν βόρειο τοῖχο:
390. 1397 *adi do de llugio / hic fuit manoly premata*
391. 1397 *adi xxviii luyo / hic fuit manoli .ag.../pulo*
392. 1400 *mcx (?) / ihc Fuit / pero massollo*
393. 1415
394. 1416 di 9 / *mayy de chanal Fio d(e) q(uondam) (?) antonie*
395. *avka (=1421)...*
396. 1464 di 14 *oabr / hic fuit andre*
397. 1719
398. *hic fuit georgius / Vizamano(?)*
399. *hic fuit Bonavigo volpe (ἢ dolpe)*
400. *hic fuit Antonius / de molin*
401. *hic fuit Ioa(nis;) zancharol*
402. *Ἡτο απριλις /s κδ / ... / ... απρου χρονου .../...*
403. Ἑλληνικὸ χάραγμα ποὺ πιθανὸν ἀναφέρει ἡμερομηνίες τοῦ Πάσχα
404. Μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ ἑκατέρωθεν τὰ γράμματα *n (ἢ m)-R*.*
Στὸν νότιο τοῖχο:
405. 1362 *m(en)s(e) m(a)ly die 20 / Tomaxin de milano*⁶²

61. G.B. Crollanza, *Dizionario storico-blasonico*, ὁ.π., σ. 179.

62. Ἀπαντᾷ δύο φορὲς στὸν νότιο τοῖχο.

406. 1374 di 6 *m(en)s(e) jue / hic fuit Iho(annis) moro*
407. 1382 *m(en)s(e) aprilio die ultimo / hic fuit o(r)pichus mudazio castellan / bicornae*
408. 1388 *dy 8 d(i)zeb(ri) / tomado de chanal*⁶³
409. 1393 di pri *To/mado de / canal (con)/ mea(?)...*
410. 1395 di 31 *z...*
411. 1408 *adi 7 jugno / hic fuit geo(r)gius madiotto*
412. di 17 *gug(no) / 1408 hic fuit ... / debaris (con) d(omi)no p(atre) nicolo / vassalo vicario canee*
413. 1408 di 17 *junio / hci fuy marnylo / di chanal / de chi[o?] f(i)g(li)o s(er) Antonyo*
414. 1408 die 1 *[otto]byo / hci fuy mane.lo / de chanal ... / mari plaxia*
415. 141. [... di] *cebri 28 / Ic fuit ...s habramo*
416. 1410 *m(en)s(e) / mazo di 27 / hic fuit iohanes / zanchariol q(uon)da(m) ...*
417. 1410 di 27 *n[ove]briol / hic fuit Ectore / eponenti(?) d(omi)no d.[ca?]/nali petro cos/nyo cryte*⁶⁴.
418. 1418 *m(en)s(e) S(e)t(e)br(i) / hic fuit nicolaus de molin*
419. 1419 *de*
420. 1429 *adi 10 avrili / hic fuit Leonardus massolo / de mia propio*
421. MARCO / QUERINI
422. MAGNO Vagiris (?)
423. *hic fuit nicholaus*
424. π(α)πα
425. Scudum gothicum χωρισμένο κατὰ ζώνη. Τὸ πρῶτο φέρει δύο ὀκτάκτινα ἀστέρια καὶ τὸ δεύτερο ἓνα. Πιθανότατα οἰκογενείας Angarani, ποὺ περιγράφεται: βαθυγάλαζο ζώνη ἐρυθρά, ἀστέρια χρυσά⁶⁵. Ἐπάνω ἀναγράφεται φράση ἢ ρητὸ ποὺ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἀναγνωστεῖ.*
426. Μονόγραμμα με τρίαίνα καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *N, f*.*
427. Μονόγραμμα με σταυρὸ ποὺ τέμνεται λοξὰ καὶ ἑκατέρωθεν τὰ γράμματα *z, m*.*
428. Μονόγραμμα με τρίαίνα καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *t, t(?)*.*
429. Μονόγραμμα παραλλαγή τοῦ γράμματος *q*.*

- Ἅγιος Μάμας

430. METANOIA ΓΕΡΟΝΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

χ. Πεμόνια

- Ἅγιος Γεώργιος

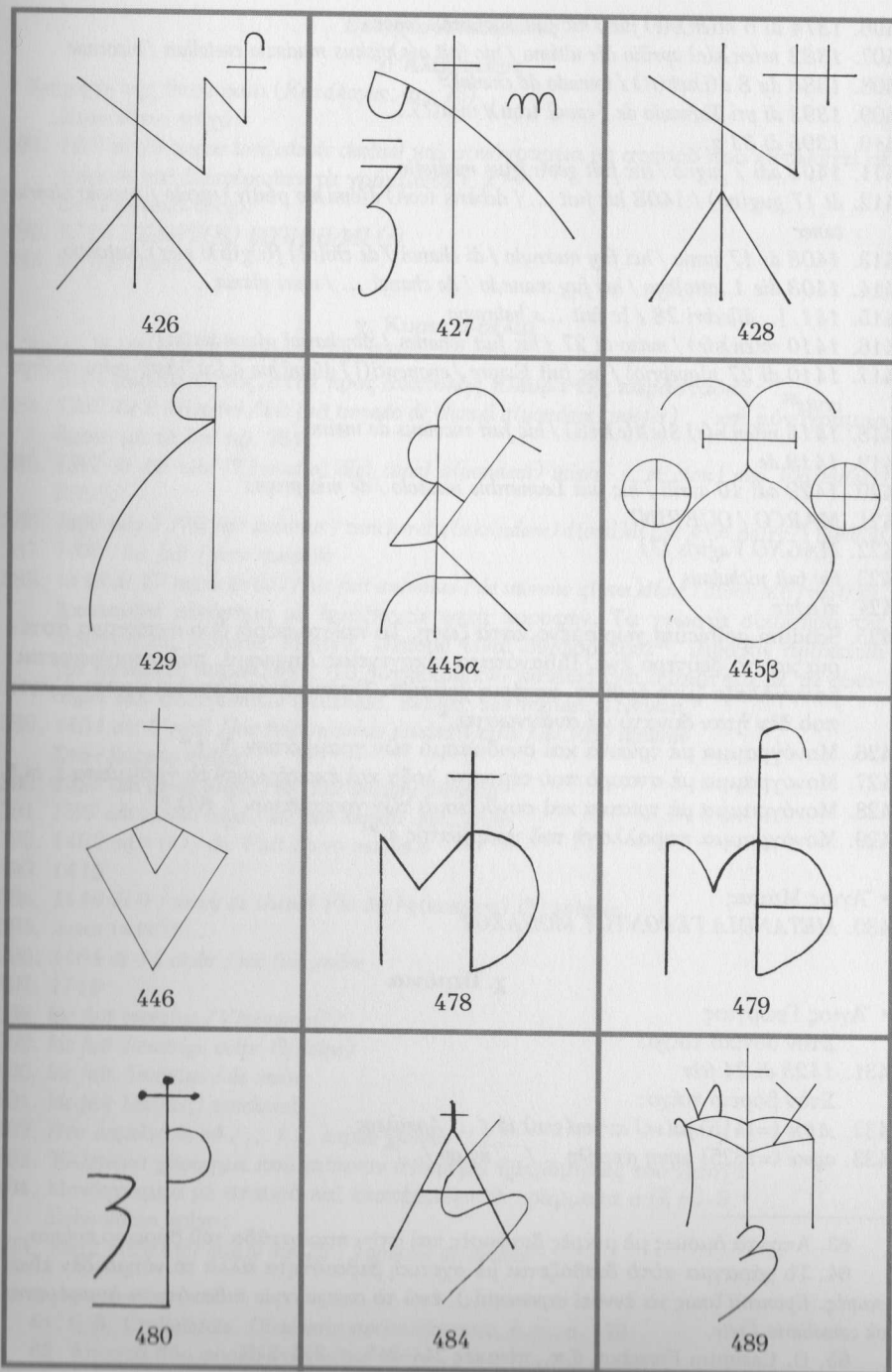
Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

431. 1423 di 24 *febr*
- Στὸν βόρειο τοῖχο:
432. *āv īe (=1415) μι(νι) αυγου(σου) ιθ / ... Αρκολεος*
433. *αφκε (=1525) μηνη απρήλη .. / ... κς.ου /...*

63. Ἀπαντᾷ ὁμοίως με μικρὲς διαφορὲς καὶ στὴν παραστάδα τοῦ βόρειου τοῖχου.

64. Τὸ χάραγμα αὐτὸ διαβάζεται με σχετικὴ βεβαιότητα ἀλλὰ τὸ νόημα δὲν εἶναι σαφές. *Eponenti* ἴσως νὰ ἔννοεῖ *exponenti*(;), ἐνῶ τὸ *cosnyo cryte* πιθανότατα ἀναφέρεται σὲ *consiliario Crete*.

65. D. Casimiro Freschot, ὁ.π., πίνακες 244-245, σ. 244-245.

434. *hic fuit MARIO / ZATZO(?) ADI 14 MAZO / DE l ano 1533*435. *Sto tellos dheo / to onoma parthena / vvidhis emu ista chama(?) / mimo astis ame sibathise mou*436. *Sto tellos theotoche mu / parthena mu thise m(u) / thama mono stis ... / .mu⁶⁶*437. Ἑλληνικὸ χάραγμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο διακρίνονται μόνο τὰ ἐξῆς: *Ετι αρ(υ)ση σου / μελο.ρ..ησ μου / και δι εἰς κατ... / ... θεῖσ εὐχα(σ). / so τή αρ... / ... μολιά*
Στὸν νότιο τοῖχο:438. *1371 di XVIII ...tio ... o veneris(?) / ...*439. *Hso onoma το(υ) πατροσ / hups...*440. *zotto fig[li]o Archoleo*

χ. Στύλος

• Ἅγιος Ἰωάννης (Κατάλογος, ἀρ. 60)

441. Κατεστραμμένη στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐπιγραφῆς στὴν ἀντηρίδα τοῦ βόρειου τοῖχου τοῦ νοτίου κλίτους. Μέγιστο σωζόμενο μῆκος 66 ἐκ., ὕψος 29 ἐκ., ὕψος γραμμάτων 2,5 ἕως 4 ἐκ.

¹[Ἄνα]καινιζι κ(αι) ανιζορι(θι) / ²[ὁ π]αν[σε]π[τος ναὸς τ]ου ηγαπημ[ένου] / ³[...ἔ]πισηθιου Ιω(άννου) του [θεολόγου, διὰ ἐξόδου] / ⁴[π]ονου και μοχθου παπα οικ(ονό)μου / ⁵ Νικολη Μου[...]

Στὸν δυτικὸ τοῖχο τοῦ νοτίου κλίτους τὰ χαράγματα:

442. *1379 / Tomad(o) / ...us*443. *[T]omaxin Damila*444. *Ego boniis navo.us*

445. Δύο σχέδια, τὸ ἓνα μὲ ἀδιευκρίνιστο σύμπλεγμα γραμμάτων.*

446. Ρομβοειδῆς (γυναικεῖο) οἰκόσημο, στὸ πεδίο σφήνα, τρίγωνο ἀνεστραμμένο βασιζόμενο στὴν κορυφή, μὲ τὴν κορυφή πρὸς τὰ κάτω. Σταυρὸς ὡς λοφίο. Δὲν ἔγινε δυνατὴ ἡ ταύτισή του.*

Στὸν βόρειο τοῖχο:

447. *hic fuit p(resbyter) ... (?)*448. *θε(ο)δοτλος Φραδελο οχτοβριου / ... ,αυσα (=1471) ινδ. ιδ(;)*

449. 1738

ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ

Ἐπαρχία Ρεθύμνης

χ. Κάτω Βαλσαμόνερο

• Παναγία (ἔρειπωμένη)

Στὸν νότιο τοῖχο:

450. *.αψζ (= 1707) / μινί ... / ... ορα Γ*

66. Τὰ χαράγματα ὑπ' ἀριθμ. 435 καὶ 436 εἶναι δύο –καὶ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα– ἀπὸ τὰ συνολικὰ τρία ἢ τέσσερα (τὰ ἄλλα εἶναι τὰ ὑπ' ἀριθμ. 10 καὶ 13) ἑλληνικὰ χαράγματα τὰ ὁποῖα γράφονται μὲ λατινικούς χαρακτήρες.

Ἐπαρχία Μυλοποτάμου

χ. Ἁγιά

- Ἅγιοι Φώτης καὶ Ἀκίνδυνος (Κατάλογος, ἀρ. 274)

Στὴν ἀπόληξη τοῦ βόρειου τόξου:

451. 1456 *adi...* / *hic fuit georgius ...* / *di camino de ...*⁶⁷
 452. 1587 *ii Auosto* καὶ μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *L, P, s* καὶ πιθανὸν *I*.
 453. *hic fuit ...*

χ. Ἅγιος Μάμας

- Ἅγιος Μάμας (Παναγία) (Κατάλογος, ἀρ. 285)

Στὸ ἱερό:

454. *αχλη* (=1638) *μηνί Μαρτιου ι / εγω ... ο δουλος του / Θεου παπα κο[νστ]αντις δα[φνο]μιλις*
 455. *μηνί μαρτιου / ... νη ηθα /δουλος παπα /...*

χ. Καστρί

- Ἅγιος Στέφανος στὸν Κούκουνο (Κατάλογος, ἀρ. 280)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

456. 1575 ἑκατέρωθεν μονογράμματος με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *Z, A*.
 Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ ἱεροῦ:
 457. 1677 / *ΓΕΝΑΡΙΟΥ ΤΙ / [Τ]ΕΡΕΓΕΝΑ / [Ε]ΚΗΜΙΘΙ*⁶⁸
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο (B. τμήμα):
 458. +*ΕτΙ .αυοΓ* (= 1473) *μ(ην)ι Ιουν[ί]ο εις ταις Γ ευλογηθη τον Γεορ... / του ... παπα ... η καλη*
 459. ... *μ(ην)ι δι[κ]εμβ[ρί]ου εις ταις κε ευλογηθη / ... παπα ...*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 460. ... *σχωρησον ημας ... α[φ]οζ[;]* (= 1577)
 461. + *ΕΚΤΜΗ/ΘΗ Ο ΔΟΥΛΟΣ Θς / ΜΑΡΙΑ δε / ΤΕΡΕΓΕΝΑ ΕΙΣ ΤΗ / ΠΕΝΤΕ ΗΚΟΤΙ / ΤΟΥ / ΓΕΝΑΡΙΟΥ ... αφπβ* (= 1582)
 462. *εις τας α[;] του / μαρτιου / αχ* (= 1600)
 463. *αχξδ* (= 1664)
 464. 1677
 465. (ἴχνη χρονολογίας) / *εις τας β' του Φλεβα/ρί εις τήν υπαπ[αν]/την του κ(υρίο)υ υμον Η ΧC / ελιτρο(γ)ησα*
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο:
 466. *Εις .αψοΓ* (= 1783) / *Μαῖω ΙΓ / 7ίου ζ* (καὶ ἄλλες δυσανάγνωστες ἡμερομηνίες).

- Παναγία

467. Ἐπιγραφή σκαλισμένη στὸν δεύτερο ἀπὸ τὰ δυτικὰ πεσσὸ τῆς βόρειας κιονοστοιχείας:

67. Ὁ Λασιθιωτάκης, Κατάλογος, σ. 54, δημοσιεύει ἐδῶ μόνο τὴ χρονολογία αὐτοῦ τοῦ χαράγματος.

68. Ὁ Κ. Καλοκύρης, «Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ καὶ χαράγματα ἐκ μεσαιωνικῶν μνημείων Κρήτης», *Κρητικά Χρονικά*, 5 (1951), σ. 341 ἀνέγνωσε 1671 *Γενάρι*. Ἡ κτιτορικὴ ἐπιγραφή ποῦ δημοσιεύει ὁ ἴδιος, σ. 341, ἔχει σήμερα ἐξαφανιστεῖ.

ΕΠΤΑΚΙΣΧΗΛΙΟΣΟ ΠΕΝ/ΤΑΚΟΣΙΟΣΟ ΤΕΣΑΡΑΚΟΝ/ΤΑ ΤΕΣΑΡΑ ΕΤΗ ΕΤΕΛΙΟ/ΘΙΝ Ο ΒΗΟΣ ΤΟΥ ΕΒΓΕΝΙ ΑΡ/ΧΟΝ ΚΗΡ ΙΟΑΝΤ ΤΕΜΕ/ΤΖΟ

Τὸ «ἑπτακισχλιοστὸ πεντακοσιοστὸ» ἀναφέρεται στὴ χρονολογία, ἐνῶ τὸ «τεσάρακοντα τέσσαρα ἔτη» πρέπει νὰ ἀφορᾷ τὰ ἔτη ζωῆς τοῦ ἀναφερόμενου ἄρχοντα. Ἡ χρονολογία 7500 ἀπὸ κτίσεως κόσμου εἶναι ὅμως προφανῶς λαθασμένη. Πιθανότατα ὁ ὀλιγογράμματος χαράκτης ἤθελε νὰ γράψει ὄχι «πεντακοσιοστὸ» ἀλλὰ «πεντηκοστὸ», τουτέστιν 7050 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, δηλαδὴ 1542. Οἱ *Demezzo* εἶναι γνωστὴ οἰκογένεια φεουδαρχῶν τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ Αὐδανίτες.

χ. Μαργαρίτες

- Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος

Στὸν νότιο τοῖχο, στὴν ἀπόληξη τοῦ δυτικοῦ τόξου:

468. *αφζ* (= 1590)
 Στὸν νότιο κεντρικὸ πεσσό:
 469. 1462 *adi 6 auosto*
 470. + *ιω [άννης;] αφ* (= 1500) *ΙΟΥΝΙΟΥ ΚΓ*
 Στὸν βόρειο πεσσό:
 471. *εις αφκ* (= 1520) *εν μΗνι Γεναρίου Γ / εκ[οι]μυθι ο δουλος του θεου Γεωργιος / ...*
 472. + *αχκα* (= 1621)...
 473. Σὲ ἀρκοσόλιο στὸν Ν. τοῖχο, ἐπιγραφή διαστάσεων 17,5 x 51,5 ἐκ., περιβαλλόμενη ἀπὸ κόκκινη ταινία πάχους 3 ἐκ. Ὑψος γραμμάτων 1,5-3 ἐκ.
 + *αχΜΕ. / ΕΓΕΝΕΤΟ ΤΩ ΠΑΡΩΝ ΠΥ/ΞΙΔΙΟΝ ΔΙΑ ΞΕΟΔΟΥ Κ(ΑΙ) / ΔΑΠΑΝΙC ΤΟΥ ΔΙΑΕCΙΜΟΥ / Π(ΑΤ)Ρ(Ο)C ΝΙΚΟΛΑΟΥ Τ(ΟΥ) / Κ(ΑΙ) ΘΤΤΟΥ ΤΟ ΔΕ ΚΑΤΑ ΚΟC/MON ΠΡΕΔΙΚΑΡΙC. / ΕΚΟΙΜΗΘΙ ΔΕ Κ(ΑΙ) Ο ΞΕ/ΓΓΟΝΟC ΑΤΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟC / ΕΝ ΜΗΝΗ ΑΥΓΟΥCΩ ΕΙC / ΖΑC ΙC.*
 Ἡ ἀναφερόμενη χρονολογία εἶναι 16 Αὐγούστου 1645. Ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχει σημειωμένο πιθανότατα με κάρβουνο:
 474. *ἐΚΗΜΗΘΗ Ο Δουλος του / Θ(ε)ου [...]* *ΝοC ΙΕΡΕΥC / [...]* *Μοναχ(ο)c*

χ. Πηγὴ

- Ἅγιος Γεώργιος στὸν Νίσπιτα (Κατάλογος, ἀρ. 828)⁶⁹

Στὸν βόρειο τοῖχο:

475. *adi 1411 / Hic fuit georgius BARBARIGO*⁷⁰
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 476. *αφμα* (= 1541) / *οκτ[ωβρί]ου κζ ημερα ζ ...*
 477. Στὸν νότιο τοῖχο ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου ὑπάρχει κτιτορικὴ ἐπιγραφή σχεδὸν τελείως ἐξίτηλη σὲ ἔντεκα ἀράδες, διαστάσεων 36,5 ἐκ. ὕψος x 30 ἐκ. πλάτος καὶ ὕψος γραμμάτων 2-3 ἐκ. Στὶς γραμμὲς 10 καὶ 11 ὑπῆρχε ἡ χρονολογία, ἀπὸ τὴν ὁποία τῶρα διακρίνονται με μεγάλη δυσκολία τὰ ἐξῆς:
 ...*ΜΒ ΕΝ ΜΗΝΗ' ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ Α[;] / ΗΜΕΡΑ Ε ΩΡΑ C*
 Τὰ *ΜΒ* (= 42) εἶναι τὰ τελευταῖα ψηφία τῆς χρονολογίας, ἀλλὰ ἄγνωστο ἂν πρό-

69. Ἡ ἐκκλησία τοπικὰ ἀναφέρεται ὡς Ἅγιος Νικόλαος.

70. Ὁ Κ. Καλοκύρης, *Αἱ βυζαντινὰ τοιχογραφία τῆς Κρήτης*, Ἀθήνα 1957, σ. 45, ἀναφέρει μόνο τὴ χρονολογία 1411.

κειται για τὰ δύο τελευταῖα ψηφία χρονολογίας ἀπὸ Χριστοῦ (1442, 1542) ἢ εἶναι τὸ τέλος μιᾶς χρονολογίας ἀπὸ κτίσεως κόσμου.

χ. Πρίνος

- Ζωοδόχος Πηγή
 Ὅλα τὰ ἀναφερόμενα χαράγματα βρίσκονται στὸ ἐξωτερικὸ τοῦ ναοῦ. Στὸ ἀνώφλιο τῆς Δ. εἰσόδου ὑπάρχουν χαραγμένα ἀρκετὰ μονογράμματα καὶ σταυροί. Ὅρισμένα ἀπὸ τὰ μονογράμματα ἐπαναλαμβάνονται περισσότερο ἀπὸ μία φορά:
- 478. Μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *M, D*.*
- 479. Παρόμοιο με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *M, D, F*.*
- 480. Τὰ ἀρχικὰ *Z, P* με σταυρὸ στὴν κάθετη κεραία τοῦ *P*.*
- 481. Τὰ ἀρχικὰ *I.N.BI*
- 482. Τὸ γράμμα *b* με σταυρὸ στὴν κάθετη κεραία.
 Στὴ ΒΔ γωνία τῆς Δ. κεραίας τοῦ ναοῦ.
- 483. ... *aῦ* (= 1400)⁷¹
- 484. Μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *A, S* καὶ σταυρὸ πάνω ἀπὸ τὸ *A*.*
- 485. Μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *M, C, B* καὶ *Z* με σταυρὸ πάνω ἀπὸ τὸ μέσο τοῦ *M*.*
- 486. Μονόγραμμα με συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *S* καὶ πιθανὸν *G*.*
 Στὸ ἀνώφλιο τῆς Α. εἰσόδου:
- 487. Συνδυασμὸς τῶν γραμμάτων *A, M* καὶ ἴσως *X* με σταυρὸ πάνω ἀπὸ τὸ μέσο τοῦ *M*, καὶ στὴ συνέχεια: *ZP MDC XIV* (= 1614)⁷².

χ. Χελιανὰ

- Ἅγιος Γεώργιος
- 488. Κτιτορικὴ ἐπιγραφή στὰ δεξιὰ τῆς ἀψίδας τοῦ Ἱεροῦ. Σῶζονται οἱ 12 τελευταῖες σειρές. Διαστάσεις 22x62 ἐκ., ὕψος γραμμάτων 4 ἐκ. περίπου.
¹... ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΗΩC / ²...ΒΟ ΠΗΓΟΥ ΤΟΥΝΟΜΑ ΜΥ' / ³[ΧΑΗΛ;] ...ΔΙΑ ΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΞΟ<ΔΟΥ> / ⁴ ΠΟΛΛΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ (ΜΟΝΑΧΟΥ) ΑΘΑΝΑΣΙ(ΑC) (ΜΟΝΑΧΗC) ΝΙ/⁵ΚΟΛΑΟΥ Κ(ΑΙ) ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ ΑΜΑ CΥΜΒΙΩ ΚΑΙ /⁶ΤΕΚΝΟΙC ΤΟΥΝΟΜΑ ΚΑΦΑΤΟΙ ΙΩ(ΑΝΝΗ) ΤΩ ΚΟΥ/⁷ΡΑΤΟΡΟΠΟΥΛ(Ω) ΑΜΑ CΥΜΒΙΩ ΝΙ(ΚΟΛΑΩ) ΤΩ ΕΡΗΜΟ /⁸ΔΕΝΔΡΑ ΑΜΑ CΥΜΒΙΩ ΜΙΧΑΗΛ ΤΩ /⁹ΜΑΝΚΑΝΑΡΙ ΑΜΑ CΥΜΒΙΩ Κ(ΑΙ) ΤΕΚΝΟΙC / ¹⁰ΙΩ(ΑΝΝ)ΟΥ ΤΟΥ ΛΑΒΑΝΤΙΝΟΥ ΑΜΑ CΥΜΒΙΩ: ΜΙΧΑΗΛ ΠΑ/¹¹ΤΝΙΑ Κ(ΑΙ) ΜΑΝΟΥΗΛ Κ(ΑΙ) ΚΑΛΗΠΑΝΟΥ / ¹²Ξ(ΟΥC) CΩΚΖ ΙΝΔ(ΙΚΤΙΩΝΟC) Ζ ΜΗΝΙ αυγ(ουcω) α'
- Καὶ σὲ πεζῇ μεταγραφή:
¹.....Μακαρίου ηῶc (=υῖδc) / ²βο πηγ(ου) τοῦνομα Μῦ- / ³[χαήλ;]..... διὰ κόπου καὶ ἐξό<δου> / ⁴ πολλοῦ Νικοδήμου μοναχοῦ, Ἀθανασίας

71. Δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο μετὰ τὸ «ῦ», ὁπότε σὲ αὐτὴ τὴν περίπτω-
 ση εἶναι πιθανὸν αὐτὸ τὸ χάραγμα νὰ ἀποτελεῖ τὸν παλαιότερο *terminus ante quem*
 γιὰ τὴ χρονολόγησιν τοῦ ναοῦ.

72. Χάραγμα τοῦ 1521 σὲ γωνιόλιθο στὴ ΒΔ γωνία τῆς Β. κεραίας τοῦ ναοῦ δημο-
 σίευσ ἢ Κατερίνα Μυλοποταμιτάκη, «Παρατηρήσεις στὶς τοιχογραφίες τῆς Ζωοδόχου
 Πηγῆς στὸν Πρίνο Μυλοποτάμου», *Κρητικὴ Ἔστια*, περ. Δ', 2 (1988), σ. 75.

μοναχῆc. Νι/⁵κολάου καὶ Δουκιανοῦ ἄμα συμβίω καὶ /⁶τέκνοιc τοῦνομα Καφάτοι, Ἰω-
 ἀννη τῶ Κου /⁷ρατοροπούλω ἄμα συμβίω, Νικολάω τῶ Ἐρημο /⁸δενδρᾶ ἄμα συμβίω,
 Μιχαήλ τῶ /⁹ Μανκανάρη ἄμα συμβίω καὶ τέκνοιc, /¹⁰ Ἰωάννου τοῦ Λαβαντινοῦ ἄμα
 συμβίω. Μιχαήλ Πα/¹¹τνιᾶ (ἢ Πατινᾶ) καὶ Μανουήλ καὶ Καληπανοῦ. / ¹² Ἔτουc
 cωκζ, ἰνδικτιῶνοc ζ, μηνι Αὐγούστω α'.

Ὁ Αὐγουστος τοῦ ἔτουc 6827 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἀντιστοιχεῖ στὸ ἔτος 1319,
 ἀλλὰ ἡ ἰνδικτιῶνα εἶναι 2α καὶ ὄχι 7η, ὅπως λανθασμένα ἀναφέρεται στὴν ἐπι-
 γραφή⁷³.

Στὸν βόρειο τοῖχο τὰ χαράγματα:

- 489. 1452 *jugnio 3* πάνω ἀπὸ μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ πιθανὸν συνδυασμὸ τῶν
 γραμμάτων *n, y, z, M*.*
- 490. *ευχι ι(η)cΟΥ χ(ριcου)*
- 491. *μιν νεοπριο* (=νοεμβρίω) *ιθ εποθανεν ι αυρατι του Δοκιανο(υ)*
- 492. *μιν νεοπρι ανα μαραβελена ια*
- 493. Ἀδιευκρίνιστο σχέδιο.*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
- 494. *.αφξΗ* (= 1568)
- 495. *.αχι* (= 1610)
- 496. ...*χι ΗΛΘΑ ΚΑΙ λ[ει]τρουγισα ἐγὼ ὁ παπᾶc Γ[ιωρ]/Γηc(;) ω προχερα[ρη] / ρηc...*
- 497. Δυσανάγνωστο ἑλληνικὸ χάραγμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο διακρίνονται *M* σὲ συνδυασμὸ
 με *A* καὶ ἴσως «*αγια*».

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ἐπαρχία Μαλεβιζίου

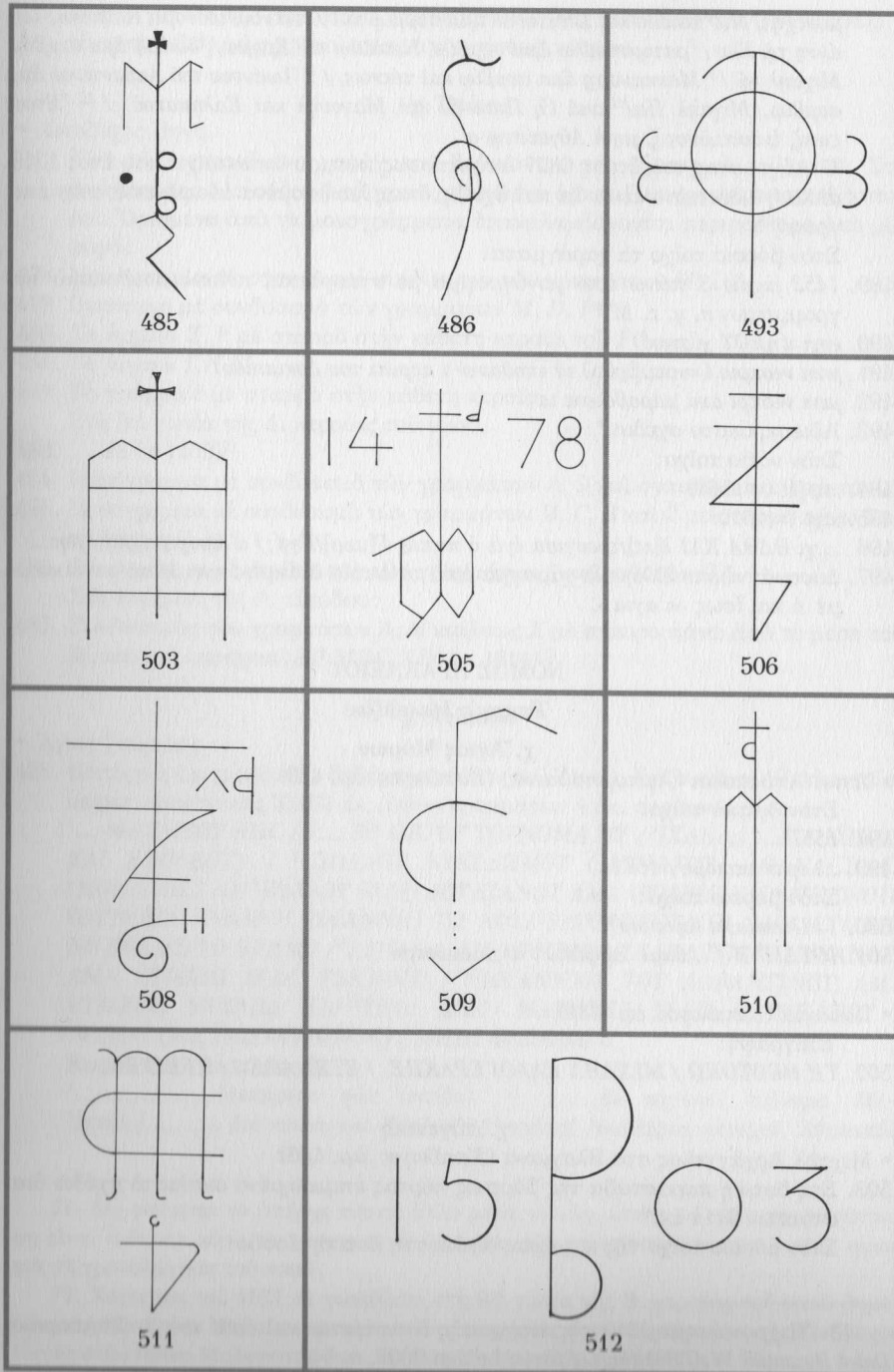
χ. Ἅγιος Μύρων

- Ἅγιοι Ἀπόστολοι (Ἀμπομπάδαινα) (Κατάλογος, ἀρ. 430)
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο:
- 498. 1567
- 499. ... ὕμιν εποιομε / 1671
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
- 500. 1487 *me(n)se septe(bre)*
- 501. *ΙΟΥΛΙΟ Η / ...θαμε .αρθᾶ(;) / π(;)αραδουρα*
- Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 431)
 Ἐπιγραφή:
- 502. *ΤΗ ΘΕΟΤΟΚΩ / ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ / ΕΤΕΙ ΑΩΚc / ΗΓΕΙΡΕΝ.*

χ. Αὐγενική

- Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στὰ Βλαχιανὰ (Κατάλογος, ἀρ. 436)
- 503. Στὴ δυτικὴ παραστάδα τῆς βόρειας πόρτας ἐπιμελημένο σκαλιστὸ σχέδιο δια-
 στάσεων 6x14 ἐκ.*
 Στὸν βόρειο τοῖχο τῆς καμάρας δίπλα στὴ δυτικὴ εἴσοδο:

73. Ἡ χρονολογία 1319 τῆς ἐπιγραφῆς ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ τὸν Ἰ. Σπαθαράκη,
Dated Byzantine Wall Paintings of Crete, Leiden 2001, σ. 54.

504. 1462(?) *Adi 8 SETE/BRIO hic fuit / ANTONIUS ΤΑ/ΛΑΠΙΕΡΑ ...*

505. Έκατέρωθεν διπλού σταυροῦ ἢ χρονολογία 1478, στὸ σταυρὸ τὰ γράμματα *d* καὶ *b*(?)*

506. 1506 ἐπάνω ἀπὸ σταυρὸ μὲ τὰ γράμματα *Z*, *b*, ἢ *D*.*

507. [1]571 + *di 7 avosto / ANTONIO (?) / ... O*

508. Σταυρὸς μὲ τὰ γράμματα *A*, *Z*, *T*, *G*, *H*. Έκατέρωθεν τοῦ σταυροῦ ἢ χρονολογία 1589 καὶ ἡ λέξη *ad(i)*, ἢ ἡμερομηνία δὲν σώζεται.*

509. Σύμπλεγμα γραμμάτων *C*, *F*, *V*.*

510. Σύμπλεγμα μὲ τὰ γράμματα *d*, *M*.*

511. Σύμπλεγμα γραμμάτων *C*, *M*, *D*.*

Στὴν καμάρα τοῦ πεσσὸ πρὸς τὰ δυτικά:

512. Έκατέρωθεν τοῦ γράμματος *B* ἢ χρονολογία 1503 καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὰ *hic fuit piero / Quirinus*.*

Στὸν ἴδιο πεσσὸ πρὸς τὰ νότια:

513. ... *διὰ τοῦ χρε... / μηνι οκτοβρίου ΙΑ*

Στὴ βορειοδυτικὴ παραστάδα τοῦ τόξου γραμμένο μὲ κάρβουνο:

514. ...*iii*, ἀκολουθεῖ μονόγραμμα μὲ τὸ γράμμα *p*, ἢ κάθετη κεραία τοῦ ὁποῖου προεκτείνεται σὲ σταυρὸ, καὶ κατόπιν *Adi ii avosto*.

515. Έξω ἀπὸ τὸ ναὸ ἀπέναντι ἀπὸ τὴ βόρεια εἴσοδό του βρῖσκεται τάφος μὲ ἐξίτηλη ἑλληνικὴ ἐπιγραφή ἀπὸ τὴν ὁποία διακρίνεται μόνο ἡ χρονολογία 1806.

χ. Ρογδιὰ

• Παναγία

Πάνω ἀπὸ τὴ νότια εἴσοδο, στὸ ἐξωτερικό:

516. Σταυρὸς μὲ *IC-XC-NI-KA* στὰ τεταρτημόρια καὶ ἀπὸ κάτω:

MNICΘITI KIPIE TON ΔΟΥΛΟΝ ΣΟΥ ΤΟ/Ν ΕΛΕΟΥΝΤΩ[Ν] ΗΜΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΕΚΑΙΝΙΣΙΝ ΤΗ/Σ ΑΓΙΑΣ ΤΑΥΤΙΣ ΕΚΑΙΣΙΑΣ / 1809 ΧΗΡ ΚΟΤΑΝΙΟ (sic) ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΙ

Στὸ ΝΔ ἀψίδωμα μὲ κάρβουνο:

517. 1534 ἐκατέρωθεν μονογράμματος μὲ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *P*, *L*, *R*.*

Πάνω ἀπὸ τὴ βόρεια εἴσοδο ὑπάρχει ἄλλη ἐπιγραφή μὲ χρονολογία 1863⁷⁴.

χ. Σίβα

• Ἁγία Παρασκευὴ (Κατάλογος, ἀρ. 433)

Στὸ τόξο τοῦ νοτίου ἀψιδώματος:

518. 1468 λ'

Στὸ τόξο τοῦ ἀνατολικοῦ ἀψιδώματος:

519. *αφγ* (= 1583).*γαλα.μ. ουπα* (;)

χ. Φόδελε

• Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 291)

Στὸν ΒΔ πεσσό:

520. 1482 *die 8 m(en)s(e) septembrii / hic fuit marcus bufinago d(o)m(i)n(i) petri*

74. Έλληνικὴ ἐπιγραφή τοῦ 1593, ποὺ βρῖσκεται ἐντοιχισμένη στὸν περιμετρικὸ τοῖχο δίπλα στὴ Β. εἴσοδο, δημοσιεύει ὁ Gerola, *MV*, IV, σ. 501.

521. 1490 17 april
 522. 1537
 523. 1573 π(α)πα Μ(ι)χάλης
 524. +αφοΓ (= 1573) ΜΗ
 525. Iani Ialea
 Στὸν ΝΔ πεσσό:
 526. 1566
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 527. 1617 adi 4 9bre / Zorzi

Ἐπαρχία Καινούργιου

χ. Βασιλικὰ Ἀνώγρια

- Παναγία
 Πάνω ἀπὸ τὸ ἀνώφλιο τῆς εἰσόδου ἐπιγραφή:
 528. 1820 / δεισις ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ / ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ / ΠΡΟΣΚΙΝΙΤΟΥ

Μονὴ Παναγίας Ὁδηγήτριας (Κατάλογος, ἀρ. 586)

Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ κλίτους τῆς Παναγίας:

529. 1468 adi 8 mazo hic fuit marinus demolino καὶ σχέδιο με σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων Μ καὶ d.*
 530. 1560 adi 21 otub(r)io hic fuit ma(r)linus(?) sole(n)za d(omi)ni mathe
 531. hic fuit franc(iscus) dono
 532. Μονόγραμμα με σταυρὸ, ἢ κάθετη κεραία τοῦ ὁποῖου διαπερνᾷ τὸ γράμμα Ζ. Ἀριστερὰ διακρίνεται τὸ γράμμα Ε καὶ δεξιὰ τὸ ὑπόλοιπο χρονολογίας ..16 καὶ τὰ γράμματα DE. Τὰ δύο πρῶτα ψηφία τῆς χρονολογίας θὰ ὑπῆρχαν ἀριστερότερα.*

χ. Πέρι

- Ἅγιος Ἰωάννης
 Σὲ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους με σκηνὲς τοῦ μαρτυρίου του:
 533. αΦΜ (= 1540) ΔΕΗCIC [ΤΗC ΔΟΥ]ΛΗC ΤΟΥ Θ(ΕΟΥ) ΕΙΡΤΝΗC (ΚΑΙ) ΤΩΝ ΤΕΚΝΟΝ
 Σὲ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Νικολάου
 534. ΧΕΙΡ ΜΙΧ[ΑΗΛ] / ΒΛΑΣΟΥ / ΔΕΗCIC ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ Θ(ΕΟΥ) ΓΕΩΡΓΟΥ ΣΚΟΡΔΗΛΗ, αΨΜζ (= 1756)

Ἐπαρχία Πεδιάδος

χ. Γαλίφα

- Ἅγία Παρασκευὴ καὶ Ἅγιος Παντελεήμων (Κατάλογος, ἀρ. 505)
 Στὸ κλίτος τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, στὸν νότιο τοῖχο:
 535. IO ANTO[NIO] REG... / veni qui DEI... / 1637 / adi 17 zu[igno]
 536. C° ALB.ATVS / BV.DRINVS / AREFE.

χ. Γεράκι

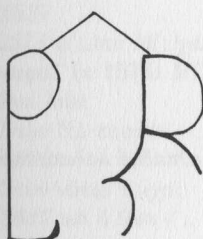
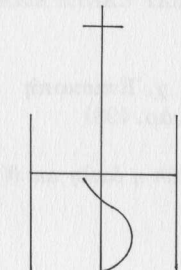
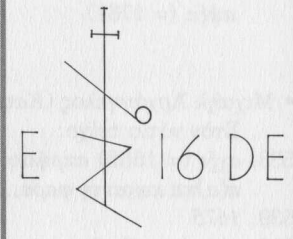
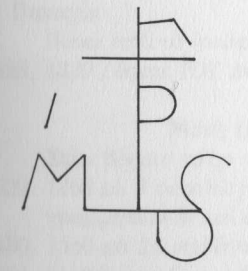
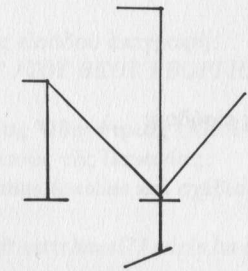
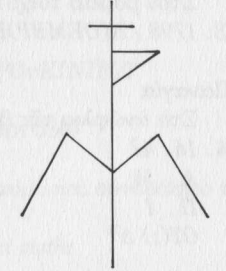
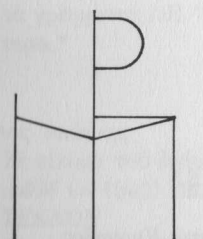
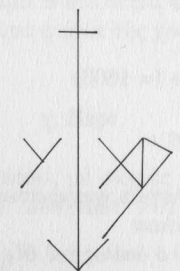

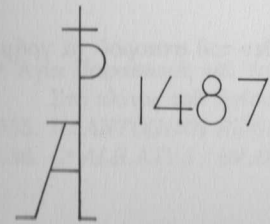
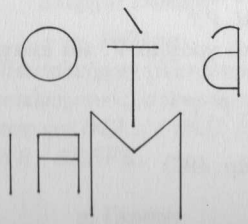
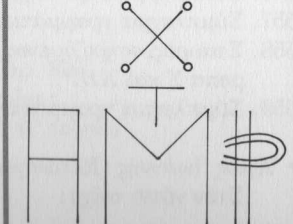
- Παναγία
 Ἐπιγραφή σὲ φορητὴ εἰκόνα Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου:

537. ΔΕΗCIC ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΜΗΧΕΛΥ ΣΑΙ/ΤΑ ΑΜΑ CΥΜΒΙΑC Κ(ΑΙ) ΤΕΚΝΟΝ
 αψξα (= 1761)

χ. Ἐπισκοπή

- Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος (Κατάλογος, ἀρ. 498)
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 538. αχξε (= 1665) απρήλιος λ εκμίθι η δουλη του θ(ε)ου π(α)παδηά λαλακοπουλα του π(α)πα κωσαντη φαρα...
 539. 1675
 540. κ(ύρι)ε ω θ(ε)ός μου ...
 541. παcχα / απριλι ις ι
 542. ... / 4032 / 1818136 / 20
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 543. 1798 / Ν(ΟΕΜΒΡ)ΗΟΥ 4
- Παναγία
 Στὸ ἀνώφλιο τῆς βόρειας εἰσόδου:
 544. 16 42
 Α Μ
 Π Ι
 ΟΥ(;) Δ⁷⁵
- Ἅγιος Ἀντώνιος
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 545. 1497
 546. 1498
 547. ζο ΓΕορΓι / οβολο κο / αχΓ + (= 1603)
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 548. αχα (= 1601) ... ὦ δεκέμβριος
 549. αχζ (= 1607) ...
 550. 1608 καὶ σταυρὸς με σύμπλεγμα γραμμάτων F, P, M, S.*
 551. 1673 di 29 jenario capi... ... chesa
 552. 1712 νοεμβρία(υ) ζ εκμίθ(η) ὁ δοῦλος τοῦ θ(ε)οῦ Φ<ρ>αγκια Καρμαλος
 553. Zuane Calliva
 554. ... του φραγια
 555. Σταυρὸς με σύμπλεγμα γραμμάτων πιθανὸν Ν, V, J.*
 556. Σταυρὸς με σύμπλεγμα γραμμάτων P, M.*
 557. Σύμπλεγμα γραμμάτων M, P.*
 558. Σταυρὸς στηριζόμενος στὸ γράμμα V, καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ σταυροῦ τὰ γράμματα Y καὶ XD.*
 559. Σύμπλεγμα γραμμάτων a, F, T.*
- Ἅγιος Ἰωάννης (Κατάλογος, ἀρ. 497)
 Στὸν νότιο τοῖχο:

75. Ὁ Gerola, MV, IV, σ. 379, ἀναφέρει ἐπιγραφή στὸν νότιο τοῖχο: 1600 / MR.

 517	 529	 532
 550	 555	 556
 557	 558	 559
 560	 566	 567

560. 1487 και σταυρός με σύμπλεγμα γραμμάτων A, P.*
 561. αφζ (= 1507) μωσησ...
 562. Md 1717
 563. ανοίξω / τους ουρ[ανούς]
 564. μηέλη / κατρινια: +++ / + ω(αννη) / + κατρινια +++ / στηχημα
 565. ΓΕΟΡΓΗ μουρμ<ου>ρα
 566. Σύμπλεγμα γραμμάτων O T A και A M.*
 567. Σύμπλεγμα γραμμάτων X(ριστός) και A M T Φ(;).*
 568. Οικόσημο με δύο τελαμώνες⁷⁶.*

• Άγιος Γεώργιος στο Τουπάκι

Στὸν νότιο τοῖχο:

569. 1470 adi 26 Setebrio
 570. 1487 DIE 8 OCTOBRIS / LEONARDUS PANTALEO ET / PETRVS STRIANVS
 / MEMORIAE GRATIA
 571. 1503 adi 25 sette/brio
 572. 1519/PETRVS BARadigo / MARcho ..SaL
 573. ... 1524 ..
 574. adi 17 / 152. / jan.../ ...
 575. αφκς (= 1526) μνί μαγηου s
 576. αφλε (= 1535)
 577. 1539 IO p(resbyter) LUNARDO p(r)asto / ...o orfaolo del efia .../...
 578. adi 14 / απριλιου / 1583 / ΕΓΟ ω(άννης) πατρολογος
 579. αφπη (= 1583) μνί απριλίω ιδ
 580. 1601 / MARCO CORNE<R>
 581. αφκζ (= 1627) μαη A
 582. 1674
 583. hic fuit agusti michiel
 Δίπλα στους άγιους τῆς τοιχογραφίας χαραγμένα τὰ ὀνόματά τους:
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΓΕΡΟΝΤΙΟΣ Ο ΑΓΗΟΣ

χ. Κασταμονίτσα

- Παναγία (Κοίμηση Θεοτόκου)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

584. P Goy mR orob..(?) / ego Mane(a)s
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 585. hic fuit / MARCHO MV/A.O (= MUDACIO?) CPA..

χ. Καστέλλι

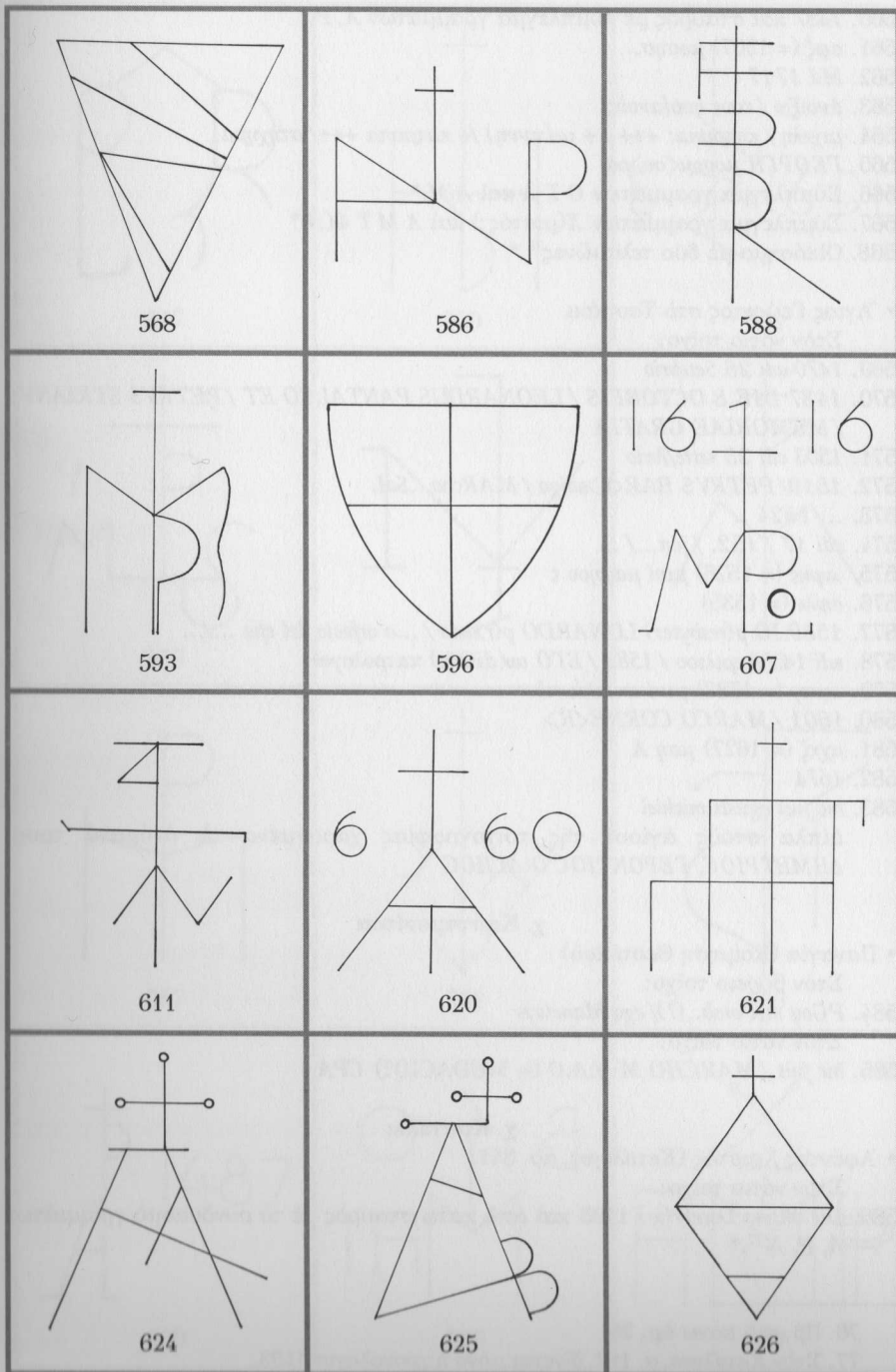
- Άφέντης Χριστός (Κατάλογος, ἀρ. 841)

Στὸν νότιο τοῖχο:

586. Die ultimo Decembr(io) 1493 και ἀπὸ κάτω σταυρός με τὸ συνδυασμὸ γραμμάτων A, P, N⁷⁷.*

76. Πβ. πιδ πάνω ἀρ. 261

77. Στὸν Κατάλογο, σ. 112, δίνεται μόνο ἡ χρονολογία 1493.

587. *Die viii ...*588. Σταυρός με σύμπλεγμα γραμμάτων από τὰ ὁποῖα διακρίνονται *D* καὶ *R*.*

Στὸν ναὸ ἀπαντοῦν χαράγματα μεγάλων ὁμόκεντρων κύκλων χαραγμένων με διαβήτη, ὅμοια τῶν ὁποίων συναντήσαμε καὶ στὴν Ἁγία Παρασκευὴ Ἐπισκοπῆς Πεδιάδος.

χ. Κάτω Ἄστρακοὶ

• Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 475)

589. Ἐντοιχισμένη μικρὴ μαρμάρινη πλάκα, διαστάσεων 14x9,5 ἐκ., στὰ δεξιὰ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ, με ἐγγάρακτο σταυρὸ, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποῖου *NI-KA* καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὸ *KONCANTINOY / KRHTIKOC*

χ. Κουνάβοι

• Παναγία

Κάτω ἀπὸ τὴν ἀετωματικὴ ἐπίστεψη ταφικοῦ μνημείου στὸν νότιο τοῖχο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐκκλησίας:

590. *KIMITIRIΩ TOT ΔΟΥΛΟΥ TOT Θ(Ε)Ο(Τ) ΓΕΩΡΓΙΩΑΝΙ ΜΙΝΙ ΜΑΡΤΙΩC Ε ΑΧΕ*
(= 1605)

• Ἅγιος Ἰωάννης

Στὸν βόρειο τοῖχο:

591. *hic fuit donato ROMA 1482*

Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

592. 1450 ...

χ. Μαθιά

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 536)

593. Στὸν νότιο τοῖχο μονόγραμμα με σταυρὸ καὶ ἀπὸ κάτω συνδυασμὸς τῶν γραμμῶν *M, P*.*

χ. Μελέσες

• Ἅγιοι Ἀπόστολοι

594. Στὴ βάση τῆς παραστάδας ἀνάμεσα στὰ κλίτη, ἀνάγλυφο οἰκόσημο με τρεῖς μετέωρες ζώνες καὶ κατὰ κορυφὴ ἀκαθόριστο ζῶο πρὸς τὰ δεξιὰ. Λοφίο χερουβιμ καὶ καταυχένια. Τὸ οἰκόσημο παρουσιάζει ὁμοιότητα με τὸ οἰκόσημο στὸν Ἀρχάγγελο στὰ Καπετανιανὰ, ποὺ ἔχει καὶ αὐτὸ τρεῖς μετέωρες ζώνες, χωρὶς ὅμως τὸ ζῶο, με σταυρὸ ὡς λοφίο καὶ δὲν φέρει καταυχένια⁷⁸. Ὁ Gerola ποὺ τὸ δημοσίευσε δὲν μπόρεσε νὰ τὸ ταυτίσει με βεβαιότητα, ἐπειδὴ ὁμοιάζει με τὰ οἰκόσημα ἀρκετῶν οἰκογενειῶν, θεωρεῖ πάντως πιθανότερη τὴν ἀπόδοσή του στὴν οἰκογένεια Venier⁷⁹.

χ. Ξιδὰς

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 519)

78. Gerola, *MV*, IV, σ. 271, ἀρ. 429.

79. Gerola, *MV*, IV, σ. 294.

595. Στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο σχέδιο ποὺ ὁμοιάζει μὲ ἀνθόκινο.

• Ἅγιος Νικόλαος (Κατάλογος, ἀρ. 517)

596. Ἐξωτερικά, στὸ τύμπανο πάνω ἀπὸ τὴν εἴσοδο, τοιχογραφία τοῦ ἁγίου Νικολάου, πάνω ἀπὸ τὴν ὁποία, σὲ ἓνα εἶδος κόγχης, οἰκόσημο τετραγωνισμένο, πρῶτο καὶ τέταρτο χρυσό, δεύτερο καὶ τρίτο γαλάζιο. Οἰκόσημο τῆς οἰκογένειας Calbo⁸⁰.*

χ. Σγουροκεφάλι

• Ἅγιος Νικόλαος (Κατάλογος, ἀρ. 501)

Στὸν νότιο τοῖχο τοῦ ἱεροῦ:

597. *ego bartolomeo / megano d(omini) ...*

Στὴν κόγχη τοῦ ἱεροῦ:

598. *mater / ihe(su)s / angelo bea(tudinis) / XPS (= christus)*

Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ ἱεροῦ:

599. *chirlos miron(is)*

χ. Σκαλάκι

• Ἅγιος Γεώργιος

Στὸν νότιο τοῖχο τοῦ ἱεροῦ σὲ ἐντοιχισμένη πλάκα διαστάσεων 0,81x0,20 μ. μὲ ὕψος γραμμῶν 4 ἑκατοστά, ἢ ἀκόλουθη ἐπιγραφή:

600. *ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΟΣ / ΒΕΡΝΙΚΟΥ α.χ.ι.θ. (= 1619) ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ. α.*

• Ἅγιος Ἰωάννης

Στὰ ἀριστερὰ τῆς καγκελόπορτας τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ ἐντοιχισμένη ἐνεπίγραφη πλάκα. Κατὰ πληροφορίες ἠλικιωμένων κατοίκων τοῦ χωριοῦ ἢ πλάκα εἶχε βρεθεῖ στὸ πηγάδι, ὅταν ἀνεγέρθηκε ὁ σημερινὸς ναὸς στὴ θέση παλαιότερου μικροῦ ναοῦ. Διαστάσεις 0,48x0,50 μ., ὕψος γραμμῶν 5-6 ἐκ.

601. *ΜΝ ΉΣΘΗΥ / Κ(ΥΡΙ)Ε ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ / ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΣΟΥ, / ΚΩΝΣΑΝΤΙΝΟΥ / ΣΕΡΕΠΕΤΖΗ./ - ,αχη - : + (= 1618)*

χ. Σκλαβεροχώρι

• Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 842)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

602. 1480

603. 1481⁸¹

80. D. Casimiro Freschot, δ.π., πίνακες 270-271, σ. 272-273. Πιθανὸν τὸ οἰκόσημο αὐτὸ νὰ σχετίζεται μὲ ἐκεῖνο ποὺ δημοσίευσε ὁ Gerola, MV, IV, σ. 269, ἀρ. 412 ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο τῆς Πλώρας Καινούργιου.

81. Στὸν Κατάλογο, σ. 112, ἀναφέρεται μόνο τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο σωζόμενα χαράγματα, τὸ 1481.

Ἐπαρχία Μονοφατισίου

χ. Βελοῦλι

• Παναγία (Κατάλογος, ἀρ. 677)

Στὸν νότιο τοῖχο:

604. 1410(?)

605. 1483 / *hic fuit p(res)b(yte)r georgio colona capelano / castri bonifacio*

606. ...*αυπ(;)ε(;) (= 1485) ωκτοβριΟΤ ιδ*

607. 1616 καὶ μονόγραμμα μὲ σταυρὸ καὶ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων *M, P, L* καὶ *o*. Κάτω ἀπὸ τὸ μονόγραμμα: *vif^o sed^o.**

608. *ωκτοβριου*

Στὸν βόρειο τοῖχο:

609. 1381 *die 8 januarii / fuit hic d(omi)n(u)s dom[enico] grado(n)ico / co(n) primeci[rrii]?[s] castri .ān... / ac... ca. ... vicari d.n pat(ri) avate(?) / et cum illo fuere nobiles q... / d(ominu)s p(res)b(yte)r Michiel gorgorapti / d(ominu)s michelle grado(n)ico / d(ominu)s barth(olomeu)s grado(n)ico / d(ominu)s ... / quor(um) no(min)a et corpora / d(eu)s (con)[oscit] et t(em)p(or)e allonguovet*

610. *Ego h(e)m(anuel)l g.ivala(?)*

χ. Πύργος

• Ἅγιος Γεώργιος καὶ Ἅγιος Κωνσταντῖνος (Κατάλογος, ἀρ. 687)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

611. 1470 *adi 21 ...* καὶ σταυροειδὲς μονόγραμμα μὲ συνδυασμὸ πιθανὸν τῶν γραμμάτων *A, T, N*.*

612. 1630 *Μο(s)ιο Μανο*

Ἐπαρχία Βιάννου

χ. Ἄνω Σύμη

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 741)

Στὸν βόρειο τοῖχο τοῦ νάρθηκα:

613. 1478 σὲ συνδυασμὸ μὲ *N*, ἀπὸ τὴ λοξὴ κεραία τοῦ ὁποίου ἐκφύεται σταυρός.

614. 1502 μὲ συνδυασμὸ τῶν γραμμῶν *L, z*.

χ. Ψαρή Φοράδα

• Παναγία Κεραλιμενιώτισσα

Χάραγμα σὲ γωνιόλιθο στὴ ΒΔ γωνία τοῦ ναοῦ:

615. 1618 */IOS(E)F N(A)N(I) (?) E FIL/IP(PO) BONI*

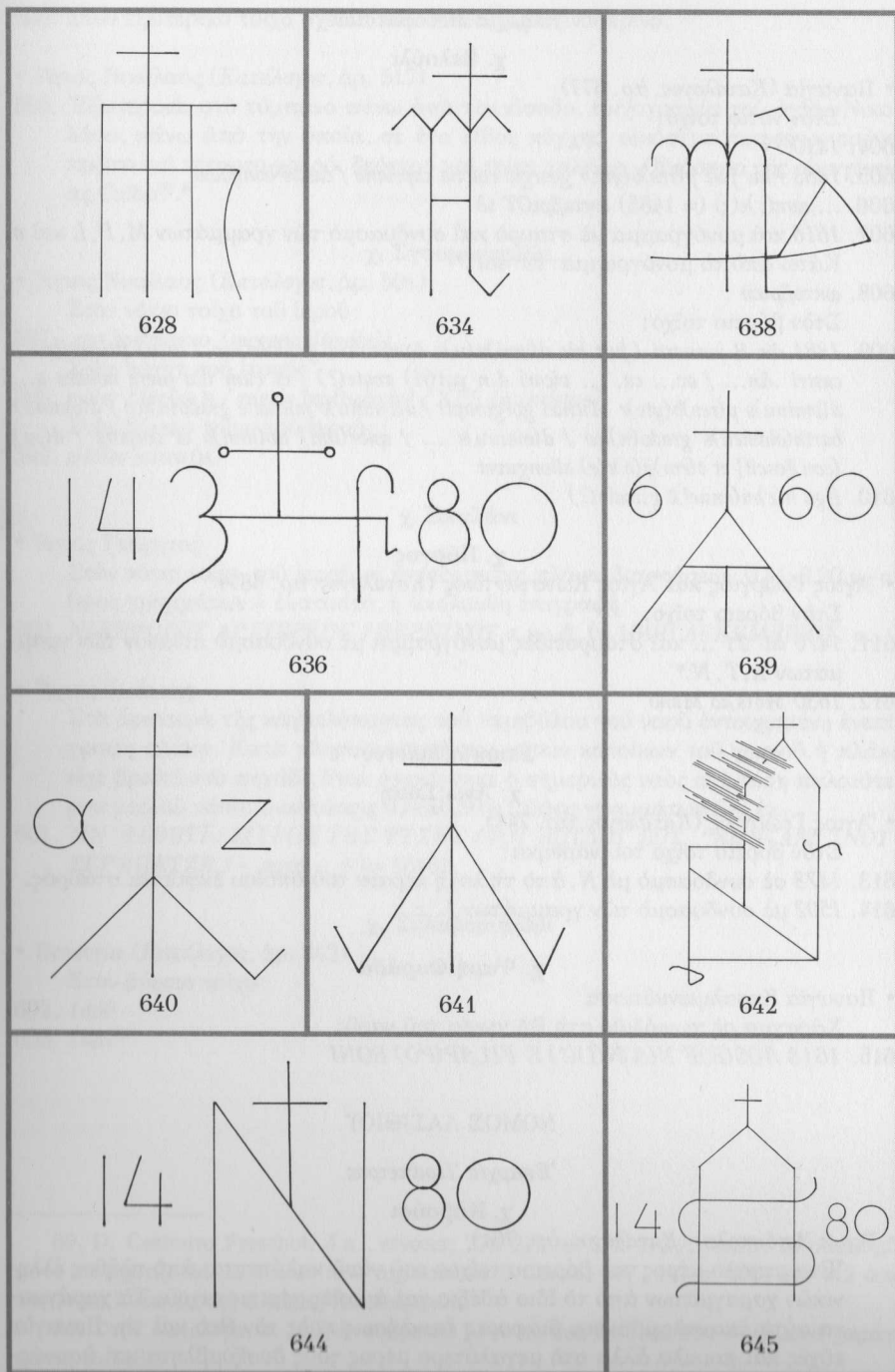
ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Ἐπαρχία Γεράπετρας

χ. Καβούσι

• Ἅγιοι Ἀπόστολοι (Κατάλογος, ἀρ. 761)

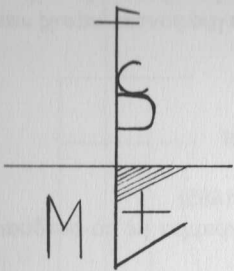
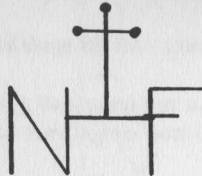
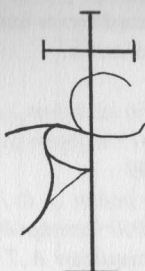

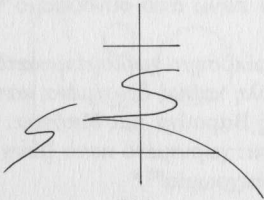
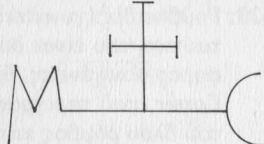
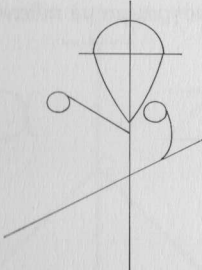
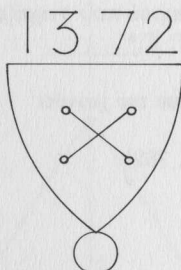
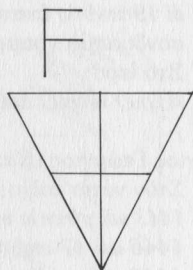
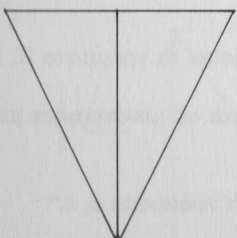
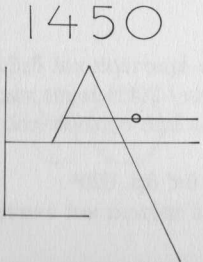
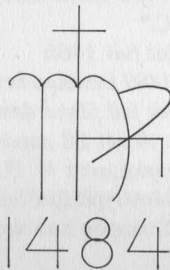
Ἐνα μεγάλο μέρος τοῦ βόρειου τοῖχου τοῦ ναοῦ καλύπτεται ἀπὸ πλῆθος ἐλληνικῶν χαραγμάτων ἀπὸ τὸ ἴδιο ἀδέξιο καὶ ἀμαθὲς χέρι μοναχοῦ. Τὰ χαράγματα αὐτὰ ἐπαναλαμβάνουν διάφορες ἐπικλήσεις πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν Παναγία, εὐχὲς καὶ ποικίλα ἄλλα στὸ μεγαλύτερο μέρος τοὺς δυσξόμβλητα καὶ ἀσυνάρ-

τητα πράγματα που δὲν καταγράφτηκαν. Χρονολογία ἢ ὄνομα τοῦ μοναχοῦ δὲν ἀνευρέθησαν ἀνάμεσα σ' αὐτά. Στὸν βόρειο τοῖχο ἀναγράφονται ἐπίσης καὶ τὰ ἀκόλουθα:

616. 1456 *adi ii luio ... nicolo fovi*
 617. *ma(r)cho fogeto charpetanio chavusy / adi 28 nov(e)rbio 1456*
 618. 1459
 619. *τον μο/σι ... θι / ... προφι/τια την ἔνσαρ/κον / αυπε (= 1485)*
 620. [I]660 ἑκατέρωθεν σταυροῦ ποὺ στηρίζεται σὲ μονόγραμμα μὲ τὸ συνδυασμὸ γραμμάτων A, T.*
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο:
 621. Ἀδιευκρίνιστη χρονολογία ἑκατέρωθεν μονογράμματος μὲ σταυρό.*
 622. ... 2 mazo
 623. ... *adi / 1.40*
 624. Μονόγραμμα μὲ σταυρὸ πάνω ἀπὸ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων A, A.*
 625. Μονόγραμμα μὲ σταυρὸ πάνω ἀπὸ συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων A, B καὶ ἴσως Δ.*
 626. Ρομβοειδὲς (γυναικεῖο) οἰκόσημο χωρισμένο κατὰ ζώνη μὲ σταυρὸ ὡς λοφίο. Ἡ ταύτισή του εἶναι δύσκολη καθὼς διηρημένα κατὰ ζῶνες οἰκόσημα ἔχουν διάφορες οἰκογένειες, ὅπως Βαρούχα καὶ Μπότσα. Ἴσως ἀνήκει στὴν οἰκογένεια Corret, ποὺ περιγράφεται: χωρισμένο κατὰ ζώνη ἀσημένιο καὶ βαθυγάλαζο ἐπὶ τοῦ ὄλου ρόμβος κατ' ἀντιχρωμία⁸².
 627. ... *done(?) Vonate*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 628. *di 19 setebrio* ἑκατέρωθεν σταυροῦ ποὺ στηρίζεται σὲ μονόγραμμα μὲ πιθανὸ τὸν συνδυασμὸ γραμμάτων M, T, C.*
 Στὸ ἱερό:
 629. *κ(ύριε) κ(ύριε) ἀμ(ήν) / νικολάου του χανιδτι*
- Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 762)
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 630. 1443 *adi p(rim)o mazo*
 631. 1446 *adi 17 otubrio*
 632. 1446 *adi ... / dizembre*
 633. 1452
 634. 1452 πάνω ἀπὸ σταυρὸ ποὺ στηρίζεται σὲ μονόγραμμα μὲ τὰ γράμματα N, A, C.*
 635. *hic fuit 1465*
 636. 1480 ἑκατέρωθεν σταυροῦ ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τοῦ ὁποῖου τὰ γράμματα Z, Fi.*
 637. *hic fuit filipus dandolo / (mense) 20(?) bonus mazo (sic)*
 638. ...6 *adi 28 noveb(r)io* πάνω ἀπὸ σταυρὸ ποὺ στηρίζεται σὲ μονόγραμμα μὲ τὰ γράμματα M, D.*
 639. Μονόγραμμα ὁμοιο μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 620*.
 640. Σταυρὸς ποὺ καταλήγει σὲ τρίαινα καὶ ἑκατέρωθεν τὰ γράμματα a, z.*

82. D. Casimiro Frescot, δ.π., πίνακες μεταξὺ τῶν σ. 118-119 καὶ σ. 120-121.

 <p>655</p>	 <p>656</p>	 <p>667</p>
 <p>669</p>	 <p>681</p>	 <p>685</p>
 <p>686</p>	 <p>687</p>	 <p>689</p>
 <p>690</p>	 <p>712</p>	 <p>717</p>

641. Παρόμοιο με το προηγούμενο, χωρίς τὰ γράμματα.*

642. Άδιευκρίνιστο σχέδιο.*

• Άγιος Άντώνιος (Κατάλογος, αρ. 764)

Στὸν νότιο τοῖχο:

643. 139. *adi ii di mazo / fosemo iquesta capela (con) mis(er) pierro / mudazo fto(?) (con) mi fi mathia ego nicolaus colona ...*

644. 1480 ἑκατέρωθεν σταυροῦ ποῦ στηρίζεται ἐπάνω στὸ γράμμα N.*

645. 1480 ἑκατέρωθεν σταυροῦ ποῦ στηρίζεται ἐπάνω σὲ μονόγραμμα μὲ συνδυασμὸ τῶν γραμμῶν A, S.*

646. *hic fuit alexandro adi ...* (ἡ συνέχεια ἔχει διαγραφεῖ)

647. *λαστρο + αυχημαρά ... / καρδ(ία) καθαρ(ά) ετι μα πόρρι /...*

648. ... *ιθ ετος / ... καθη<η>τήν τον νεον ἡλι/ον τον μεγαν ὕμνον τιμησον*

Στὴν ἀντηρίδα τοῦ βόρειου τοῖχου:

649. 1404 *di 20 avril(?)*

Στὸ ἱερό:

650. ΦΙΛΙΠ

• Άγιο Πνεῦμα στὸ Άβγος (Κατάλογος, αρ. 760)

Στὸ ἀνώφλιο τῆς εἰσόδου ἢ ἐπιγραφή:

651. *αφζ (= 1590) ΗΟΥΛΗΟΥ Β()*

χ. Μάλλες

• Παναγία Μεσοχωρίτισσα (Κατάλογος, αρ. 743)

Στὸν δυτικὸ τοῖχο:

652. *ςΖΜΓ (= 6943 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἦτοι 1437 ἀπὸ Χριστοῦ)*

653. 1439 *die 6 agosto / [hic] fuit ego stefano dodo*

654. 1451 *adi luglo 17 con. R...s Fogeto*

655. 159. ἑκατέρωθεν σταυροῦ μὲ σύμπλεγμα γραμμῶν F, C, P, M, L.*

656. [1]66. ἑκατέρωθεν σταυροῦ ποῦ ἔχει δεξιὰ καὶ ἀριστερά του τὰ γράμματα N καὶ F.*

657. *Μδ ΔΗ / + ἔτος ΜΑ*

658. *Nῆ*

659. ... 11 *τζενα[ρη...]*

Στὸ βόρειο στήριγμα τοῦ τόξου:

660. 1447 *di 28 hotubr(i)ο hic fuit / †† georgio filiy d(omi)ni marci*

661. 1460 *hic fuit ...zeo*

662. + ἔτος *ZMθ (=7049 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, δηλ. 1539 ἀπὸ Χριστοῦ)*

663. + *αφΜθ (= 1549)*

664. 1620 *ματριου δ εκμι/θη Η δουλη του θ(ε)ου ελεου/σα μοναχι*

665. 1626

666. + *ἐκημηθη ιω(α)λ(νης) ιερα[μόναχος:]⁸³*

667. ... *γβεο καὶ ἀκολουθεῖ σταυρὸς μὲ ἀδιευκρίνιστο σύμπλεγμα γραμμῶν (C καὶ πιθανὸν T καὶ Z).**

83. Πιθανὸν συνδέεται μὲ τὸ προηγούμενο ἑλληνικὸ χάραγμα.

668. ΕΓΟ Αντωνης / ΓΡΑΦΟ
 669. Έλληνικό μονόγραμμα με σταυρό και συνδυασμό τῶν γραμμάτων ο, ω και πι-
 θανόν Η.*
 Στὸν νότιο τοῖχο τοῦ ἱεροῦ:
 670. αφμ (= 1540)
 671. μαλες
 672. κοζαc
 Στὸν ἀνατολικὸ τοῖχο τοῦ ἱεροῦ:
 673. Θεοδώρο(ν) α... α / νικολαο(ν) / λεο(ν) μαριαc / / κ πλαιο(ν) / μαριαc / / Θε-
 οδώρο(ν) / νικολαο(ν) // μαριαc⁸⁴
- Ἅγιος Γεώργιος στὴ Λούτρα (Κατάλογος, ἀρ. 749)
 Στὸν δυτικὸ τοῖχο:
 674. αφογ (= 1573)
 675. αφοδ (= 1574)
 676. 1579 μηνι / αυγουστω κδ
 677. αφπγ (= 1583)
 678. μαρκος
 679. Ὑπολείμματα κτιτορικῆς ἐπιγραφῆς στὸ νότιο τμήμα τοῦ δυτικοῦ τοίχου, δίπλα
 στὴ δυτικὴ εἴσοδο τοῦ ναοῦ. Μόλις διακρίνονται 6-7 στίχοι, τῶν ὁποίων ἡ ἀνά-
 γνωση εἶναι ἀδύνατη. Πιθανὸ πλάτος 56 ἐκ., ὕψος 67 ἐκ., σωζόμενο ὕψος 27 ἐκ.
 ὕψος γραμμάτων 2,5-3 ἐκ.

χ. Μεσελέροι

- Ἁγία Μαρίνα (Κατάλογος, ἀρ. 751)
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 680. 1373 adi 29 di luio / ... chi domenego donatto iquesto luogo
 681. M444 (= 1444) κάτω ἀπὸ σχέδιο ποῦ εἰκονίζει σταυρὸ μετὰ τὰ γράμματα S, C,
 Z(?).*
682. 1455 lujo / fo chi marin chioza
 683. die primo lujo 14.. / hic fuit leonar[do] [Pant]aleo not(ariu)s
 684. τουτο το / βρεφος ουρανον / τε Γην εστερεί/σες
 685. Σταυρὸς ἀνάμεσα στὰ γράμματα M καὶ C.*
 686. Ἀδιευκρίνιστο σχέδιο.*
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 687. 1372 ἐπάνω ἀπὸ οἰκόσημο ποῦ στὸ ἐπίκεντρο φέρει δύο ἐπιμήκη ἀντικείμενα,
 βέργες ἢ ὀστά, χιαστί. Πρώμο ἄγνωστο οἰκόσημο.*
- Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 750)
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 688. 1763

84. Ὁ Θ. Προβατάκης, «Παναγία ἢ Μεσοχωρίτισσα. Ἐνας παλαιολόγειος ναὸς στὴς Μάλλες Λασιθίου Κρήτης», *Τμητικὸ Ἀφιέρωμα στὸν ὀμότιμο καθηγητὴ Κ.Δ. Καλοκύρη*, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 512, ἀναφέρει ὀρισμένα ἀπὸ τὰ ὀνόματα αὐτά, συμπεριλαμβά-
 νοντας καὶ τέσσερα ἄλλα χαρακτάματα ποῦ ὁμως δὲν βρίσκονται στὸ ἱερό.

689. Οἰκόσημο τετραγωνισμένο, μετὰ τὸ γράμμα F ἀπὸ ἐπάνω. Τὸ ἴδιο ἀπαντᾷ τέσσε-
 ρις φορὲς στὸν ἴδιο ναό. Ἡ διάγνωση τῆς οἰκογένειας εἶναι πολὺ δύσκολη
 καθὼς παρόμοια οἰκόσημα ἔχουν οἱ οἰκογένειες Calbo, Foscarini, Contarini,
 Lando, Mosto.*
 690. Οἰκόσημο χωρισμένο κατὰ πάλω (κατατετμημένο). Πιθανὸν τῶν οἰκογενειῶν
 Nani, Bon ἢ Cornaro⁸⁵.*

χ. Σταυρὸς (Καπίστρι)

- Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 754)
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 691. 1474 Adi 12 mazo / hic fuit Antonius [de]⁸⁶ Laude⁸⁷
 692. Έλληνικὸ χάραγμα χρονολογίας, πιθανὸν ἄψοβ (1772), ἂν καὶ τὸ δεύτερο ψηφίο
 δὲν εἶναι ἀπολύτως βέβαιο.

Ἐπαρχία Μεραμπέλου

χ. Χουμεριάκος

- Παναγία
 Ἐπιγραφὴ τεσσάρων σειρῶν σὲ μικρὴ πλάκα διαστάσεων 34 x 16 ἐκ., ἐντοιχι-
 σμένη στὴν ἐξωτερικὴ πλευρὰ τοῦ νότιου τοίχου. Διαστάσεις ἐπιγραφῆς 24 x 12
 ἐκ., ὕψος γραμμάτων 2-2,5 ἐκ.:
693. ΛΑΡΥΑΞ ΕΝΘΑ ΚΗΤΕ ΧΑΤΖΗ Β/ΚΟΛΑ(ΟΣ) ΜΟΤΡΕΑ(ΟΣ). Κ(ΑΙ) ΑΙΩΝΙΑ Τ
 ΜΥ/ΗΜΗ ΑΥΤΟΥ. αφμ (= 1745) / ΙΟΥΒΙΟΥ Σ

Ἐπαρχία Σητείας

χ. Ζίρος

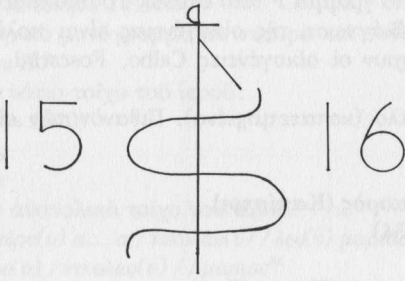
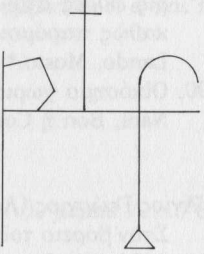
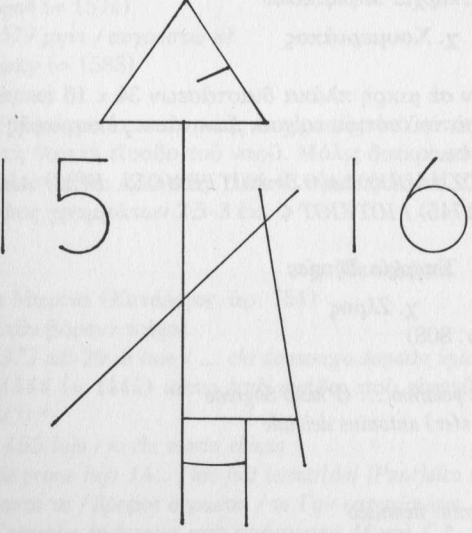
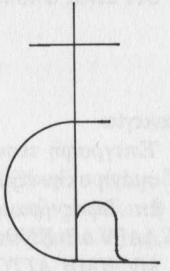

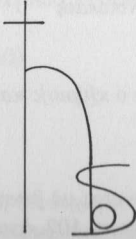
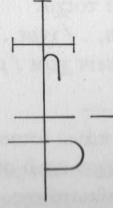
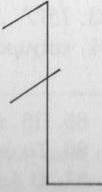
- Ἅγιος Νικόλαος (Κατάλογος, ἀρ. 808)
 Στὸν βόρειο τοῖχο:
 694. 138. (;) di xxiiii febraio ... chy pola/mo ... (P)aoIo Sagredo
 695. 1472 adi 5 f(e)br(aio) hic fuit s(er) antonius delaude
 696. 1473
 697. 1492 di 26 ...⁸⁸
 698. 1507 die 27 luly hic fuit Antonius demusto
 699. 1515 hic fuit matti fogetto
 700. 1560 ἐκατέρωθεν τῶν γραμμάτων N, F, τὰ ὁποῖα χωρίζει σταυρὸς
 (·1·5·N+F·6·0) καὶ κατόπιν: hic fuit nicollo Fog[letto] 1560
 701. 1764 / εγνα
 702. 17.. γεναρι 24(;); εγνα παπα Νικολαος
 Στὸν νότιο τοῖχο:
 703. 1577 ...ατο... / χερε... /
 704. καιχαριτωμενι χερε / με τα σου ο κ[ύριω]c και δια so..

85. Πβ. πιδ πάνω ὕποσημ. 26.

86. Τὸ ὑπάρχον κενὸ συμπληρώνεται μετὰ βάση τὸ χάραγμα ἀρ. 695.

87. Ὁ Λασσιθιωτάκης, *Κατάλογος*, σ. 102, ἀναφέρει ἐδῶ μόνο τὴ χρονολογία 1474.

88. Ὁ Κ. Καλοκύρης, *Αἱ Βυζαντινὰ τοιχογραφία τῆς Κρήτης*, ὁ.π., σ. 46, ἀναφέρει
 μόνο τὴ χρονολογία καὶ μόνο αὐτὸ τὸ χάραγμα ἀπὸ αὐτὸν τὸν ναό.

 <p>722</p>	 <p>725</p>
 <p>723</p>	 <p>726</p>
 <p>728</p>	 <p>729</p>
 <p>730</p>	 <p>736</p>

χ. Λιθίνες

• Παναγία (Κατάλογος, αρ. 792)

Στόν νότιο τοίχο:

705. + yhs (= Yesus, Jesus) 1468 adi 25 hotumbr(io) fo q(ui) miqayl chatala dp
 706. 1470 adi 20 avril fo q(ui) michael cafati cl(ericu)s(?)
 707. + yhs 1476 adi 30 ma(r)zo / hic fuit zachar(ia)s vi..ano
 708. + 1477 (?) francisco / fu.na fuit die xii setebr(io)
 709. yhs 1483 die 17 / novebrio hic fuit micael(e) [ch]atala dp / heziam (ser) ja/chobi i.zano duo ...giro...
 710. αφπΓ (= 1583) ζι προ<τη> του / αυΓούζου [ο δουλος] θ(ε)ου ο ΓΕΟΡΓΗ ΚΑΤσου/ ΜΑΚΗ

Στόν δυτικό τοίχο:

711. 1440 ad 30 1473 (sic) / hic fuit francesco dandolo q(uondam) d(omi)ni nicolai
 712. 1450 επάνω από τὸ σύμπλεγμα γραμμάτων L και A.*
 713. 1466 adi mychael chatala
 714. 1471 adi 8 avril (?) / fo qui michail cafaladi⁸⁹
 715. 1471 di
 716. 1472 adi 6 mazo / fo qui michiel chatala
 717. 1484 κάτω από σταυρό που στέκεται επάνω από τὸ σύμπλεγμα γραμμάτων M, F, R. Δίπλα και πιθανότατα σχετιζόμενο με αὐτὰ τὸ ὄνομα Fogeto.*
 718. yhs 1495 adi 8 austo pasa di que/sta vita miser manio mudaco
 719. die 6 ma(r)go 1499 passa d(i) questa vita / d(ominus) mana t(re)visa...⁹⁰
 720. 1509 adi 9 zuno / hic fuit ioanis miaidjotti / q(uondam) d(omi)ny ma(r)ci
 721. die 16 duzebrio 1516 pasa d(i) questa vita / aneza fiola de s(er) n(icol)o t(re)luisa⁹¹
 722. 1516 εκατέρωθεν μικροῦ σταυροῦ επάνω από τὸ σύμπλεγμα γραμμάτων F, S.*
 723. 1516 εκατέρωθεν συμπλέγματος ἑλληνικῶν γραμμάτων Δ, Τ, Ρ, και πιθανόν Α.*
 724. yhs die 8 novebrio 1523 (ἢ 1573) pasa de questa vita / ... canonicus sythae
 725. Σταυρὸς μεταξὺ τῶν λατινικῶν γραμμάτων P, F.*
 726. Σταυρὸς επάνω από τὸ σύμπλεγμα γραμμάτων C, h.
 727. Μονόγραμμα με ἀκαθόριστο συνδυασμὸ γραμμάτων.*
 728. Ὁμοίως.*
 Στόν βόρειο τοίχο:
 729. 1450 adi 26 noveb(rio) και μονόγραμμα με σταυρὸ και συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων h, s.*
 730. 1450 adi 3 dicembre και μονόγραμμα με σταυρὸ και συνδυασμὸ τῶν γραμμάτων F, T, P.*
 731. 1497...
 732. adi 13 ot(o)b(r)io 1501 / fo qui polo pavlopolo
 733. Adi 13 ot(o)br(i)o d.. 1506 S...ogno
 734. 1521 adi 4 febraio hic fuit

89. Ὁ Curuni, *Graffiti*, σ. 315, ἀρ. 285c, διαβάξει: 1471 adi... fo qui michiel calaladi.90. Ὁ Curuni, *δ.π.*, σ. 315, ἀρ. 285a, διαβάξει: 1499 passo questa vita d maria fiola...91. Ὁ Curuni, *δ.π.*, σ. 315, ἀρ. 285b, διαβάξει: 16 Julu .. 1516 pas.. questa vita aneza fiola de xn taisa.

735. *adi 20 zuno fo qui .. m Fuga F^o Furla*

736. Μονόγραμμα με ἀδιευκρίνιστο συνδυασμό τοῦ γράμματος L.*

χ. Μέσα Μουλιανά

• Ἅγιος Γεώργιος (Κατάλογος, ἀρ. 768)

Στὸν βόρειο τοῖχο:

737. 1605 IH ꝥVIE LAYS / PRO PLMA

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν σὲ αὐξοῦντα ἀριθμὸ ἰσχυροῦ

Α' ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Aba Tomas, 319	Briago Piero, 351
Abagazi Juane, 76	Bufinago Marcus, 520
[Abagazi] Nicolo, 76	[Bufinago] Petrus, 520
Abasaçi ἢ Abosaçi Francesco, capetanus	Buonagoti Filippo, 94
Sclavopoula, 168, 326	
[Abasaçi] Iacomo, 168	Cafaladi Michail, 714
[Abocati(?)] Iac(h)obus, 27, 30	Cafati Michael, clericus, 706
Abocati(?) Nicholaus, 27	Calbo οἰχογ., 596, 689
Abocati(?) Stamatius, 30	Caliva Zuane, 553
Abosaçi Francesco βλ. Abasaçi	Canea, 412
Abosaçi Zanaqui, 26	canonicus Sythiae, 724
Ageloto Hemanuel, 371	capelanus, 335, 605
Albus Donatus, 128	capetanio/capetano/capetanus, 168, 169, 617
Alexandro, 646	Caralate Robertus, scribanus castri Selini,
Andre, 396	160
Andrea D...zo, 159	castelanus, 360, 407
Andreas, capetanio Sclavopoula, 169	Catitaris(?) Stamatius, 363
Aneza, θυγ., Nicolo Trevisan, 721	Chatala Michail, 705, 709, 713, 716
Angarani οἰχογ., 425	Chavusy, 617
Anguissola οἰχογ. Ἰταλίας, 228	Chio, 413
Angussola οἰχογ. Βενετίας, 228	Chioza Marin, 682
Antonio, -ius, 90, 172, 507	Chipriotis, 10
Antonius, capelanus Selini, 335	Chir[il]los [episc.] Mironis, 599
Antonius Reg[...], 535	clericus, 706
Archoleo, 440	Colona Georgio, presbyter, capelanus c. Bo-
	nifacio, 605
Barbadigo Petrus, 572	Colona Georgius, 162
Barbarigo Georgius, 475	[Colona] Mathia, 643
Basegio οἰχογ., 594	Colona Nicolaus, 643
Basilio B...us, 52	consiliarius Crete, 417
Basilio Iohanes, 18	Contarini οἰχογ., 261, 689
Bicorna, 407	Cornalo (ἢ Cornaco) Jani, 73
Blasius [...], 383	Cornaro οἰχογ., 158, 690
Bon οἰχογ., 158, 690	Cornelius Antonius, 59, 353
Boni Filippo, 615	Corner Marco, 580
Bonifacio castrum, 605	Correr οἰχογ., 626
Bonoravi Petro, 210	
Bria...zo Stefano, 70	Da [Ci?]pro Bernardus, 341

- Dalini Georgius, 137
 Dalisandrio Andrea, 5
 Damilan(o) (ἢ De Milano) Tomaxin, 257, 320, 323, 405, 443
 Damilas Petrus, 373
 Damorin Georgius, 235
 Dandolo Filippus, 637
 Dandolo Francesco, 711
 [Dandolo] Nicolaus, 711
 Daraco(?) Nicolaus, 242
 Darazio Marcus nodarius, 169
 Darmario(?) Georgi, 127
 Decanal, 394
 [Decanal] Antonius, 394
 [Decanal] Marcus, castelanus, 360
 [Decanal] Petro, 385
 Decanale οἰκογ., 388
 [De Ca]nali Petro consiliarius Crete, 417
 Dec(h)anal Tomado, 381, 384, 385, 408, 409
 Deipulis Macario, 60
 De Laude Antonius, 691, 695
 Delavrean Pero, 375
 Demato Alessandro, 113
 Demazo Georgius, 324
 De Med.zi Tomado, 15
 Demezzo οἰκογ., 467· βλ. καὶ Τεμέτζο
 Demila, 206
 De Milano, βλ. Damilan(o)
 Demolin Antonius, 400
 Demolin Nicolaus, 418
 Demolino Marinus, 529
 De Morono Antonius, 388
 [De Morono] Marcus, 388
 Demusto Antonius, 698
 De Nigroponte Lucas, presbyter, 369
 De Paris Marcus(?), 79
 De Ranieri Petrus, 327
 Desca[...] Piero, 269
 Devazo Georgius, 116
 De Verona(?) Iohanes, 120
 dhascalos, 10
 [Di Chanal] Antonius, 413
 Di Chanal Marnylo ἢ Mane.lo, 413, 414
 Dimegio Antonio, 43
 [Dimegio] Toma, 43
 Dodo Marino, 225, 331
 Dodo Stefano, 653
- Dolpe βλ. Volpe
 Donatto Domenego, 680
 Dondi Stefano, 334, 336
 Dono Franciscus, 531
 Dono Iohanes, 112
 Dono Zorzo, 105
 Doto Marcus, 39
 Doto Zuan, 55
 Dotto Angolo, 370
- Ectore, 417
 Emo οἰκογ., 261
- Fogeto, 717
 Fogeto Marcho, capetanio Chavusy, 617
 Fogeto R...s, 654
 Fogetto Matti(as), 699
 Fogetto Nicolo, 700
 Fojkas, 158
 Foscarini οἰκογ., 689
 Fovi Nicolo, 616
 Fu[.]na Francisco, 708
 Furla, 735
 Furla, presbyter(?), 312
- G[.]jivala(?) Hemanuel, 610
 Galioti Nicolaus, 321
 Georgio, 660
 Georgio Nicolaus, 138
 Georgius, 451
 Gezo Nicolaus, 165
 Giati(?), 102
 [Gioco(?)] Liberto, 42
 Gioco(?) Zorzi, 42
 Gorgorapti Michiel, presbyter, 609
 Gradenigo Marco, 181
 Gradonico Bartholomeus, 609
 Gradonico Domenico, 609
 Gradonico Michelle, 609
 Grosso Francesco, 3
 Grudas Zias, Chipriotis dhascalos, 10
- Habramo, 415
- Ialea Iani, 525
 I[.]zano Iacobus, 709
 Ioannes, 322

- Jancharolo, [...], 318 (βλ. καὶ Zanc(h)arol, Zangarol)
- Labacho Georgi, 46· βλ. καὶ Lambacho
 Labiagio Georgi, 78
 Labino Zorzi, 95
 Lambacho Georgi, 78
 Lando οἰκογ., 689
 Lizardo Stefano, 36
 Lombardo Zorzi, 6
 Luigi [...]ianche, 47
- Madiotto Georgius, 411
 Maneas, 584
 Manoli [.]jag[...]pulo, 391
 Manoto Pero, 342
 Marcho ...sal, 572
 Marco, 74
 Marcus, 660
 Massolo Leonardus, 420
 Massolo Pero, 387, 392
 Megano Bartolomeo, 597
 Megano Juane, 203
 [Megano] Pierro, 203
 Mejano Joanes, 200
 Menado, 361
 Miaidiotis Ioannis, 720
 [Miaidiotis] Marcus, 720
 Michiel Agusti, 583
 Minoto Jo..ro, 80
 Mitsiaki Dracou, 13
 Molin Marinus, 328
 Molinus Antonio, 61
 Moma Juane, 180
 [Mopazi] Francesco, 22
 Mopazi Nicoloto, 22
 Moro Ioannis, 406
 Morona/i/o/e, οἰκογ., 388
 Mosto, 347, 689
 Mosto Mano, 612
 Mosto Petrus, 19
 Muazzo Draco, 11
 Mudaçio [...], 365
 Mudacio Hemmanuel, 136
 Mudaçio Hemmanuel, 362
 Mudacio(?) Marcho, 585
 Mudacio Marchus, 122
- Mudacio Micheletos, 133
 [Mudacio] Pantoleo, 122
 Mudaçio Raniero, 364
 Mudacius Zanetus, 7
 Mudaco Manio, 718
 Mudaço Pero, 367
 Mudaco Zorzi, 4
 Mudaniottis Antonius, 389
 [Mudaniottis] Lunardo, 389
 Mudazio Orpichus(?), castelanus Bicornae, 407
 Mudazo Pierro, 643
- Nadal, οἰκογ., 244
 Nani οἰκογ., 158, 690
 Nani Ioannes, 20, 357
 Nani Iosef, 615
 Navo.us Bonius, 444
 Nero Marco, 332
 Nicholaus, 423
 Nicolaos Arc[.], 58
 Nicoletto Ap...sce, 171
 [...]nodo, 176
 notarius, 683
- Pagano Iacomo, 351
 Pagano Marcus, 121
 Pantaleo Leonardo, notarius, 683
 Pantaleo Leonardus, 570
 Paschal(?) [...]adag[...], 21
 Pasqualigo οἰκογ., 261
 Pavlopolo Polo, 732
 Pero, 177
 Pistoia(?), 374
 Polamo, 694
 Polani Anzelo (Anzolo), 98, 99, 101
 [Polani] Batista, 98, 100
 Polani Piero, 100
 Polanis, 290
 Portus Andres, 355
 Prasto Lunardo, presbyter, 577
 Premata Manoli, 390
 presbyter, 369, 374, 447, 577, 605, 609
 primecirus, 609
 Provisor, 39
- Querini Marco, 421

Quirinus Piero, 512
 Ranerios Georgios, 62
 [Ranerios] Michaele, 62
 Ranier Charchavuca Franciscus, 68
 Ranier Franciscus, 65, 66
 Ranier Zorzi, 66, 68
 Renier οἰκογ., 388
 Rizado Antonio, 41
 Rizado Ioanni, 49, 124
 Rizado Jacumo, 56
 Rizado Juane, 75
 [Rizado] Nicolaus, 28
 [Rizado] Petro, 75
 Rizado Petro, 244
 [Rizado] Zuane, 56
 Rizardo(?) Nicolo, 50
 [Rizardo(?)] Piero, 50
 Rizzardi οἰκογ., 41
 Roma Donato, 591
 Rozatos Manoli, 91
 Sagredo Paolo, 694
 Savorgnan οἰκογ., 388
 Sclavop(o)ula, 168, 169
 Scordili [...], 174
 Scordili Georgio, 133
 [Scordili] Juane, 174
 Scordili Manuel, presbyter, 126
 scribanus, 160, 162
 Selini castrum, 160
 Selino, 335
 Stella οἰκογ., 228
 Solenza Marinus(?), 530
 [Solenza] Matheo, 530
 Stabuzo Petro, 300, 303, 310· βλ. καὶ Testa-
 busa, Testabussta
 Stamatio, 348
 Stefano [...ianche], 47, 48
 Strianus Petrus, 570
 Sythia, 724
 Taiapiera Antonius, 504
 Testabusa Pero, 274
 Testabussta Marcho, 65
 [Testabussta] Vitoro, 64
 Tomado [...], 442

Trevisa[n] Man[e]ja, 719
 Trevisa[n] Nicolo, 721
 Trivisan οἰκογ., 388
 Vagiris(?) Magno, 422
 Valont(?) Georgius, 23
 Vassalo Nicolo, vicarius Canee, 412
 Veneris(?), 438
 Venezze οἰκογ. Πάδοβας, 47
 Vi[.]ano Zacharias, 707
 vicarius Canee, 412
 [Vizamano] Georgio, 29
 Vizamano(?) Georgius, 398
 Vizamano Giacomo, 205
 Vizamano Marqaro(?), 115
 Vizamano Mathe, 29
 Volpe (ἢ Dolpe) Bonavigo, 399
 Volpe Bonuse(?), 139
 Vonate, 627
 Xeriti Nicholaus, 2
 Xeriti Nicoletto, 366
 Xerotis Francesco, 81
 Zaga (ἢ Zago) Donti, presbyter, 374
 Zancarol Antonius, 386
 Zancarol Paulus, 92
 Zancarol Piero, 108
 Zancarollo Mateo, 96
 Zanchariol Ioannis, 416
 Zancharol Ioannis, 401
 Zanes [...], 196
 [Zanes] Alexandrus, 196
 Zaneto, 296, 306
 Zanetus M...z(?), 125
 Zangarol οἰκόσημο, 68
 Zangarolo Marcus, 40
 [Zangarolo] Zorzi, 40
 Zanis, 214
 Zanis Alessandro, 195, 211, 212
 [Zanis] Franciscus, 212
 [Zanis] Juane, 199
 Zanis Zorzi, 199
 Zanto Alessandro, 221
 Zatzo(?) Mario, 434
 Ziorzi Granalo, 359
 Zorzi, 183, 191, 527

Zorzi [...]anche, 48
 Zorzi [Ap...sce], 171
 Zorzi Nicolo, 71
 Zoto Alexandro, 143, 147, 148
 [Zoto] Alexandrus, 266
 Zoto Francesco, 215
 [Zoto] Francesco, 143
 Zoto Iacomo, 309
 [Zoto] Zorzi, 148, 309
 Zotto, 440
 Zot(t)o Zorzi, 231, 266
 Zotus Petrus, 233

Ἄγ. Ἀποστόλων μονή, 378
 Ἀθανασία μοναχή, κτίτωρ, 488
 Ἀλέξανδρος, 208
 Ἀνκούσολα οἰκογ. Ζακύνθου, 228
 Ἀντώνης, 668
 Ἀρκολέος, 432
 Ἀρμένιοι, χωρ., 314
 Αὐδανίτες, χωρ., 467
 Ἀφράτη(·), 491
 Ἀγλάδης Γεώργης, κτίτωρ, 368
 Ἀγλάδης Θεοδόσης, κτίτωρ, 241
 Ἀγλάδης Νικήτας, κτίτωρ, 241

Βαβουλαίας Λέος, κτίτωρ, 109
 Βαρούχα οἰκογ., 18, 626
 Βασίλης, 157
 Βεζεράκης Γεωργιάς, 314, 315
 Βερεΐβος Ἀντώνης, 252
 Βερεΐβος Γεώργιος, 251
 Βερεΐβος Δημήτρης, κτίτωρ, 368
 Βερεΐβος Νικολής, κτίτωρ, 368
 Βερεΐβος Πατελέος, 253
 Βερνίκος Νικηφόρος, ἀρχιερεύς, 600
 Βιδάλης Γιακουμής, 83
 Βιδάλης Γιάκουμος, 17
 Βιδάλης Νικολός, 69
 Βλαστός Μιχαήλ, ζωγράφος, 534
 Βόλακας Ἀθανάσιος, κτίτωρ, 241
 Βόλακας Μιχαήλ, κτίτωρ, 241
 Βόλακας Νικόδημος, μοναχός, κτίτωρ, 241

Γεργιωάννης, 590
 Γερόντι(ο)ς, μοναχός, 430
 Γεώργης], 458

Γεώργης, 142, 204, 547
 Γεώργης, καβαλάριος, 270
 Γεώργιος, 281, 471
 Γεώργιος [...], κτίτωρ, 241
 Γεώργιος, παπάς, 236
 Γεώργιος, προσκυνητής, 528
 Γιαλινά οἰκογ., 261

Δαφνομήλης Κωνσταντής, παπάς, 454
 Δετερέγινα(·) Μαρία, 461
 Δοκιανός, 491
 Δραγώνα οἰκογ., 594

Εἰρήνη, ἀφιερώτρια, 533
 Εἰρήνη, πρεσβυτέρα, 282
 Ἐλεούσα, μοναχή, 664
 Ἐρημοδενδρᾶς Νικόλαος, κτίτωρ, 488

Ζαριφόπουλος(·), 236
 Ζαρτζάλης Μιχαήλ, 243

Θεόδωρος, 673

ιερεύς, βλ. παπάς
 ἱερομόναχος, 666
 Ἰωάννης, 106, 564
 Ἰωάννης Β[...], κτίτωρ, 376
 Ἰωάννης, ἱερομόναχος, 666

καβαλάριος, 270
 Καλή, 458
 Καληπανός, κτίτωρ, 488
 Καλλέργη οἰκογ., 54, 261
 Καλογεράκης Μιχαήλ, κτίτωρ, 502
 καλογρά, 294
 Καμισὰς Κωνσταντής, κτίτωρ, 379
 Καμισὰς Νικόλας, παπάς, κτίτωρ, 379
 Κάρμαλος Φραγκιάς, 552
 Καρτζακούτης· βλ. Πεντακτένης –
 Κατρισιά, 564
 Κατσομάκης Γεώργης, 710
 Καφάτος Δουκιανός, κτίτωρ, 488
 Καφάτος Νικόλαος, κτίτωρ, 488
 Κοσμάς, κτίτωρ, 241
 Κουμερκιάς Κουτρολογοεργής Θετέκος,
 κτίτωρ, 368
 Κουμερκιάς Μπίσθης Κώνστας, κτίτωρ, 368

- Κουρατορόπουλος Παντελής (:), ιατρός, 178
 Κουτρουλογεώργης· βλ. Κουμερκάς –
 Κρητικός Κωνσταντίνος, 589
 Κήρυκος, 237
 Κωνσταντής, παπάς, 538
 Κωνσταντίνος], 226
 Κωνσταντίνος, ιερέυς, κτίτωρ, 241
 Κώστας, 672
- Λαβαντινός Ίωάννης, κτίτωρ, 488
 Λαλακοπούλα, παπαδιά, 538
 Λέος, 109, 673
 Λιβαδάρης Νικολής, κτίτωρ, 368
 Λιβαδάρης Παντελής, κτίτωρ, 368
 Λικίνος, 144
 Λουζάτος Γεωργιάς, 152
 Λουζιάντος Μάστης (:), 154
 Λουκάς, 146
- Μαγκανάρης Μιχαήλ, κτίτωρ, 488
 Μαζγκανάρης Μάνος, 297
 Μακάριος, κτίτωρ, 488
 Μανουήλ [...], 241
 Μανουήλ, κτίτωρ, 488
 Μανουήλ, παπάς, δωρητής, 378
 Μαραβέλινα Άννα, 492
 Μαρία, 673
 Μαρία θυγάτηρ Ίωάννου Β[...], κτίτωρ, 376
 Μαρία, πρεσβυτέρα, 86
 Μάρκος, 678
 Μαρτζάτος Γεώργιος, 131
 Ματρόνα, μοναχή, κτίτωρ, 241
 Μεσαρίτης [...], κτίτωρ, 241
 Μιχαήλ, 118
 Μιχαήλ, κτίτωρ, 488
 Μιχελής, 537, 564
 Μιχάλης, παπάς, 523
 μοναχή -ός, 241, 430, 488, 664
 Μουμαστής (:), Κώστας, 119
 Μουρέλος Νικόλαος, χατζής, 693
 Μουρμίου]ρας Γεώργης, 565
 Μουσουρένα Θετέκου (:), κτίτωρ, 368
 Μουτζάν οικογ. Ζαχύνθου, 47
 Μπίσθης· βλ. Κουμερκάς –
 Μπότσα οικογ., 626
 Νικόδημος, μοναχός, κτίτωρ, 488
- Νικόλαος, 673
 Νικόλαος, έγγονος ιερ. Νικολάου Πρεδικά-
 ρη, 473
 Νικόλαος, κτίτωρ, 488
 Νικόλαος, παπάς, 702
 Νικόλας παπα Κατολάκης, 88
 Νικολής [Μου...], οικονόμος, παπάς, κτί-
 τωρ, 441
- οικονόμος, 441
 οικόσημο, 18, 41, 47, 48, 54, 68, 76, 158, 228,
 244, 261, 277, 388, 425, 446, 568, 594,
 596, 626, 687, 689, 690
- παπαδιά, πρεσβυτέρα, 86, 282, 538
 Παπαδόπουλος Μιχαήλ, κτίτωρ, 241
 παπάς, ιερέυς, 88, 236, 241, 378, 379, 441,
 454, 455, 458, 459, [465], 473, 474, 496,
 523, 538, 702
 Παρτζάλης Δημήτρης, κτίτωρ, 368
 Πατινάς (ή Πατινάς) Μιχαήλ, κτίτωρ, 488
 Πατρολόγος Ίωάννης, 578
 Πεντακτένης Καρτζακούτης Μιχαήλ, κτί-
 τωρ, 368
 Πιπέρης, 14
 Πλεστάνος Γιάννος, 316
 Πρεδικάρης Νικόλαος, ιερέυς, 473
 πρεσβυτέρα, βλ. παπαδιά
 Προχεράρης Γιώργης, παπάς, 496
 Πρωτοκουνηγός Γεώργης, κτίτωρ, 368
 Πρωτοκουνηγός Μιχελέτος, κτίτωρ, 368
 Πτίχας Χριστόφορος, βλ. Πτίχης Νικηφόρος
 Πτίχης Νικηφόρος, κτίτωρ· βλ. Άγ. Από-
 στολοι, Σιρικήρι
- Ρίζας Μανουήλ, 134
 Ρουβάς (ή Ρούβας) Νικολής, κτίτωρ, 368
 Ρωμανίτης Νικητάς, κτίτωρ, 368
- Σαϊτάς Μιχελής, δωρητής, 537
 Σερέπετζης Κωνσταντίνος, 601
 Σιγα[...] Γεώργης, κτίτωρ, 368
 Σιδερόπουλος Κώστας, κτίτωρ, 368
 Σιδερόπουλος Λέος, κτίτωρ, 368
 Σιδερόπουλος Παντελής, κτίτωρ, 368
 Σιλότης Γερμανός, μοναχός, κτίτωρ, 241
 Σκαντάλης Νικόλας, κτίτωρ, 368

- Σκορδίλης Γεώργης, 534
 Σοφία σύζ. Λέου Βαβουλαία, κτίτωρ, 109
 Σταμπούζης Τομάδος, 272· βλ. και Stabuzo,
 Testabusa, Testabussta
 Στέφανος [...], κτίτωρ, 241
 Συριάνης Γεώργης, κτίτωρ, 368
 Σφακιανάκης Κωνσταντίνος (:), 516
- Τεμέτζο (=Demezzo) Ίωάννης, 467
 Τζαγκαρόλος Γεωργιάς, 197
 Τζανέτος, 84
- Τζικαλόπουλος Γεώργιος, κτίτωρ, 241
 [Τζικαλόπουλος] Μιχαήλ, κτίτωρ, 241
 Τσελαίτη οικογ., 48
- Φλωριώτης Ίωάννης, 283
 Φλωριώτης Μανόλης, 284
 Φραδέλο Θεόδουλος, 448
- Χαμέτης Πέρος, 12
 Χανιώτης Νικόλαος, 629
 Χατζή Μιχάλης, προσκυνητής, 377

Β' ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

- Άβγος πτην. Ίεράπετρας, 651
 Άγια Μυλοποτάμου, 451-453
 Άγ. Θεόδωρος Σελίνου, 133-142
 Άγ. Μάμας Μυλοποτάμου, 454-455
 Άγ. Μύρων Μαλεβιζίου, 498-502
 Άλικαμπος Άποκορώνου, 381-383
 Άνισαράκι Σελίνου, 143-158
 Άνω Σύμη Βιάνου, 613-614
 Αύγενική Μαλεβιζίου, 503-515
- Βαβουλέδω πτην. Κισάμου, 109
 Βάθη (Κούνενι) Κισάμου, 1
 Βασιλικά Άνωγία Καινούργιου, 528
 Βελούλι Μονοφατσίου, 604-610
 Βλαχιανὰ πτην. Μαλεβιζίου, 503-515
 Βουτάς (Κίτωρος) Σελίνου, 159-172
- Γαλίφα Πεδιάδος, 535-536
 Γεράκι Πεδιάδος, 537
- Δρακιανὰ πτην. Κυδωνίας, 376
 Δρύς Σελίνου, 182-183
- Έπισκοπή Πεδιάδος, 538-583
- Ζίρος Σητείας, 694-704
- Καβούσι Ίεράπετρας, 616-651
 Κάδρος Σελίνου, 184-188
 Κακοδίκι Σελίνου, 189-240
 Κάλαμος Σελίνου, 241-242
 Καμηλιανὰ Σελίνου, 243-250
- Κάντανος Σελίνου, 251-280
 Καπίστρι· βλ. Σταυρός Ίεράπετρας
 Καρανού Κυδωνίας, 368
 Κασταμονίτσα Πεδιάδος, 584-585
 Καστέλι Πεδιάδος, 586-588
 Καστρι Μυλοποτάμου, 456-467
 Κάτω Άστρακοί Πεδιάδος, 589
 Κάτω Βαλσαμόνερο Ρεθύμνης, 450
 Κάτω Φλώρια Σελίνου, 281-287
 Κεφάλι Κισάμου, 2-89
 Κίτωρος· βλ. Βουτάς Σελίνου
 Κοπετοί Σελίνου, 288-295
 Κούκουνος πτην. Μυλοποτάμου, 456-466
 Κουνάβοι Πεδιάδος, 590-592
 Κούνενι· βλ. Βάθη Κισάμου
 Κουντούρα· βλ. Τροχαλού Σελίνου
 Κουστογέραχο Σελίνου, 296-313
 Κυριακοσέλια Άποκορώνου, 384-430
- Λιθίνες Σητείας, 705-736
 Λούτρα πτην. Ίεράπετρας, 674-679
- Μαθιά Πεδιάδος, 593
 Μάλλες Ίεράπετρας, 652-679
 Μαργαρίτες Μυλοποτάμου, 468-474
 Μελέσες Πεδιάδος, 594
 Μέσα Μουλιανὰ Σητείας, 737
 Μεσελέροι Ίεράπετρας, 680-690
 Μεσλά Κυδωνίας, 369-375
 Μονή Όδηγήτριας Καινούργιου, 529-532
- Νέμπρος Κισάμου, 90-108

- Νίσπιτας τπν. Μυλοποτάμου, 475-477
- Ειδάς Πεδιάδος, 595-596
- Παλιά Ρούματα Κισάμου, 109
- Πεμόνια Άποκορώνου, 431-440
- Πέρι Καινούργιου, 533-534
- Πηγή Μυλοποτάμου, 475-477
- Πλατανιάς Κυδωνίας, 376
- Πλεμειανὰ Σελίνου, 314-318
- Πρίνος Μυλοποτάμου, 478-487
- Πύργος Μονοφατσίου, 611-612
- Πύργος Ψιλονέρου Κυδωνίας, 377-378
- Ρογδιά Μαλεβιζίου, 516-517
- Σγουροκεφάλι Πεδιάδος, 597-599
- Σίβα Μαλεβιζίου, 518-519
- Σιρικόρι Κισάμου, 110
- Σκαλάνι Πεδιάδος, 600-601
- Σκλαβεροχώρι Πεδιάδος, 602-603
- Σκλαβοπούλα Σελίνου, 319-355
- Σπανιάκος Σελίνου, 356
- Σταυρός (Καπίστρι) Ίεράπετρας, 691-692
- Στύλος Άποκορώνου, 441-449
- Τζεβρεμιανὰ τπν. Σελίνου, 257-278
- Τουπάκι τπν. Πεδιάδος, 569-583
- Τραχινιάκος τπν. Σελίνου, 279-280
- Τρούλα τπν. βλ. Τροχαλού
- Τροχαλού τπν. Σελίνου, 357-367
- Τσουρουιανὰ Κισάμου, 111-132
- Φόδελε Μαλεβιζίου, 520-527
- Χελιανὰ Μυλοποτάμου, 488-497
- Χουμεριάκος Μεραμπέλου, 693
- Ψαρή Φοράδα Βιάνου, 615

Γ' ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

- Άγία Άννα στο Άνισαράκι Σελίνου, 143-145
- Άγία Κυριακή στην Κάντανο Σελίνου, 254
- Άγία Μαρίνα στους Μεσελέρους Ίεράπετρας, 680-687
- Άγία Μαρίνα στον Σπανιάκο Σελίνου, 356
- Άγία Παρασκευή στη Σίβα Μαλεβιζίου, 518-519
- Άγία Παρασκευή και Άγιος Παντελεήμων στη Γαλίφα Πεδιάδος, 535-536
- Άγιο Πνεύμα στο Άβγος στο Καβούσι Ίεράπετρας, 651
- Άγιοι Απόστολοι στον Άγ. Μύρωνα Μαλεβιζίου, 498-501
- Άγιοι Απόστολοι στον Δρῶ Σελίνου, 182-183
- Άγιοι Απόστολοι στο Καβούσι Ίεράπετρας, 616-629
- Άγιοι Απόστολοι στις Μελέσες Πεδιάδος, 594
- Άγιοι Απόστολοι στον Πύργο Ψιλονέρου Κυδωνίας, 377-378
- Άγιοι Απόστολοι στο Σιρικόρι Κισάμου, 110
- Άγιος Άθανάσιος στο Κεφάλι Κισάμου, 87-89
- Άγιος Αντώνιος στην Ήπισκοπή Πεδιάδος, 545-559
- Άγιος Αντώνιος στο Καβούσι Ίεράπετρας, 643-650
- Άγιος Αντώνιος στον Σκονίζο Κυδωνίας, 379-380
- Άγιος Γεώργιος στο Άνισαράκι Σελίνου, 146-149
- Άγιος Γεώργιος στην Άνω Σύμη Βιάνου, 613-614
- Άγιος Γεώργιος στη Βάθη Κισάμου, 1
- Άγιος Γεώργιος στο Καβούσι Ίεράπετρας, 630-642
- Άγιος Γεώργιος στα Κάτω Φλώρια Σελίνου, 281-287
- Άγιος Γεώργιος στο Κουστογέρακο Σελίνου, 296-313
- Άγιος Γεώργιος στη Λούτρα στις Μάλες Ίεράπετρας, 674-678
- Άγιος Γεώργιος στη Μαθιά Πεδιάδος, 593
- Άγιος Γεώργιος στα Μέσα Μουλιανὰ Σητείας, 737
- Άγιος Γεώργιος στους Μεσελέρους Ίεράπε-

- τρας, 688-690
- Άγιος Γεώργιος στον Νίσπιτα στην Πηγή Μυλοποτάμου, 475-477
- Άγιος Γεώργιος στον Ειδά Πεδιάδος, 595
- Άγιος Γεώργιος στα Πεμόνια Άποκορώνου, 431-440
- Άγιος Γεώργιος στον Πλατανιά Κυδωνίας, 376
- Άγιος Γεώργιος στα Πλεμειανὰ Σελίνου, 314-318
- Άγιος Γεώργιος στο Σκαλάνι Πεδιάδος, 600
- Άγιος Γεώργιος στη Σκλαβοπούλα Σελίνου, 319-325
- Άγιος Γεώργιος στον Σταυρό Ίεράπετρας, 691-692
- Άγιος Γεώργιος στο Τουπάκι στην Ήπισκοπή πεδιάδος, 569-583
- Άγιος Γεώργιος (στην Τρούλα) στην Τροχαλού (σημ. Κουντούρα) Σελίνου, 357-367
- Άγιος Γεώργιος στα Τσουρουιανὰ Κισάμου, 111-132
- Άγιος Γεώργιος στα Χελιανὰ Μυλοποτάμου, 488-497
- Άγιος Γεώργιος και Άγιος Κων/νος στον Πύργο Μονοφατσίου, 611-612
- Άγιος Ιωάννης στην Ήπισκοπή Πεδιάδος, 560-568
- Άγιος Ιωάννης στον Κάλαμο Σελίνου, 241-242
- Άγιος Ιωάννης στους Κουνάβους Πεδιάδος, 591-592
- Άγιος Ιωάννης στο Πέρι Καινούργιου, 533-534
- Άγιος Ιωάννης στο Σκαλάνι Πεδιάδος, 601
- Άγιος Ιωάννης στον Στύλο Άποκορώνου, 441-449
- Άγιος Ιωάννης στον Τραχινιάκο στην Κάντανο Σελίνου, 279-280
- Άγιος Ιωάννης Θεολόγος στους Κοπετούς Σελίνου, 288-295
- Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος στον Κάδρο Σελίνου, 184-188
- Άγιος Κων/νος στον Βουτά Σελίνου, 159-175
- Άγιος Κων/νος και Άγία Ἐλένη στον Νέμπρο Κισάμου, 90-108
- Άγιος Μάμας (Παναγία) στον Άγιο Μάμα Μυλοποτάμου, 454-455
- Άγιος Μάμας στην Κάντανο Σελίνου, 251-253
- Άγιος Μάμας στα Κυριακοσέλια Άποκορώνου, 430
- Άγιος Νικόλαος στη Ζίρο Σητείας, 694-704
- Άγιος Νικόλαος στα Κυριακοσέλια Άποκορώνου, 384-429
- Άγιος Νικόλαος στο Σγουροκεφάλι Πεδιάδος, 597-599
- Άγιος Νικόλαος στον Ειδά Πεδιάδος, 596
- Άγιος Στέφανος στον Κούκουνο στο Καστρί Μυλοποτάμου, 456-466
- Άγιος Φώτης στον Άγιο Θεόδωρο Σελίνου, 133-142
- Άγιος Φώτης στην Κάντανο Σελίνου, 255-256
- Άγιος Φώτης και Άκινδυνος στην Άγια Μυλοποτάμου, 451-453
- Άφέντης Χριστός στο Καστέλι Πεδιάδος, 586-588
- Ζωοδόχος Πηγή στον Πρίνο Μυλοποτάμου, 478-487
- Κοίμηση τῆς Θεοτόκου στον Άλίκαμπο Άποκορώνου, 381-383
- Μεταμόρφωση στο Κακοδίκι Σελίνου, 189-216
- Μεταμόρφωση στο Κεφάλι Κισάμου, 2-86
- Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στα Βλαχιανὰ στην Αὐγενική Μαλεβιζίου, 503-515
- Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στην Ήπισκοπή Πεδιάδος, 538-543
- Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στο Κακοδίκι Σελίνου, 217-240
- Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στα Καμηλιανὰ Σελίνου, 243-250
- Μιχαήλ Ἀρχάγγελος στους Μαργαρίτες Μυλοποτάμου, 468-474
- Παναγία στον Άγ. Μύρωνα Μαλεβιζίου, 502
- Παναγία στο Άνισαράκι Σελίνου, 150-158
- Παναγία στα Βασιλικά Ἀνώγια Καινούργιου, 528

- Παναγία στο Βελούλι Μονοφατσίου, 604-610
 Παναγία στο Γεράκι Πεδιάδος, 537
 Παναγία στην Έπισκοπή Πεδιάδος, 544
 Παναγία στα Καράνου Κυδωνίας, 368
 Παναγία στην Κασταμονίτσα Πεδιάδος, 584-585
 Παναγία στο Καστρι Μυλοποτάμου, 467
 Παναγία στους Κάτω Άστρακούς Πεδιάδος, 589
 Παναγία στο Κάτω Βαλσαμόνερο Ρεθύμνης, 450
 Παναγία Κερα-Λιμενιώτισσα στην Ψαρή Φοράδα Βιάνου, 615
 Παναγία στους Κουνάβους Πεδιάδος, 590
 Παναγία στις Λιθίνες Σητείας, 705-736
 Παναγία Μεσοχωρίτισσα στις Μάλες Ίερά-πετρας, 652-673
 Παναγία στη Ρογδιά Μαλεβιζίου, 516-517
 Παναγία στο Σκλαβεροχώρι Πεδιάδος, 602-603
 Παναγία στη Σκλαβοπούλα Σελίνου, 326-334
 Παναγία στα Τζεβρεμιανά στην Κάντανο Σελίνου, 257-278
 Παναγία στο Φόδελε Μαλεβιζίου 520-527
 Παναγία στον Χουμεριάκο Μιραμπέλου, 693
 Παναγίας Όδηγήτριας Μονή Καινούργιου, 529-532
 Σωτήρας Χριστός στον Βουτά Σελίνου, 176-181
 Σωτήρας Χριστός στη Σκλαβοπούλα Σελίνου, 335-355
 Χριστός στα Μεσκλά Κυδωνίας, 369-375
 Χριστός και Άγιος Βασίλειος στα Παλιά Ρούματα Κισάμου, 109

ABSTRACT

Dimitris Tsougarakis – Helen Angelomatis-Tsougarakis, *Unpublished graffiti and inscriptions from churches and monasteries of Crete, part II.*

A large number of over 700 graffiti, including several inscriptions, are published in this article. These range chronologically from the 14th to the early 19th centuries and are both Latin or Italian (72 per cent) and Greek (28 per cent). Together with the graffiti and inscriptions a significant number of over one hundred monograms and over twenty coats of arms are published. The concentration, both geographical as well as chronological, of the graffiti is interesting and can provide an important insight and in some cases various interpretations. Finally, the graffiti provide a large prosopography of persons active in Crete, many of whom were Venetian or local dignitaries, priests, donors and the like.